

موضوع اصلی این شماره، پرونده ویژه‌ای برای دومین نشست علمی مداحان سراسر کشور است. در این شماره ضمن معرفی «بنیاد دعبل خزاعی» و نیم‌نگاهی به پیشینه، اهداف و فعالیت‌های آن، گزارشی از اولین نشست علمی مداحان به همت بنیاد دعبل خزاعی در بهمن ۱۳۹۰ ش. و برنامه‌ها و کارگروه‌های دومین نشست آمده است. دومین نشست علمی مداحان ۲۸ دی ماه ۱۳۹۱ ش. برگزار می‌شود و برای این منظور، در این شماره گزیده‌هایی از آراء و نظرهای پیشکسوتان عرصه ستایشگری و ذاکری اهل بیت رسول الله - صلی الله علیه و آله و سلم - ذیل هر یک از کارگروه‌های این نشست نقل شده است. همچنین از مقالات ارسال شده برای این نشست گزیده‌هایی انتخاب شده است.

از دیگر مطالب این شماره، نمایشگاه تخصصی «مدح و مرثیه» است که در آن کتاب‌هایی با موضوعات مرتبط، در حاشیه زیرین صفحات ششم به بعد معرفی شده‌اند. لوح فشرده «عبرات ۹»، حاوی اشعار و نغمات مناسبتی ماه ربیع‌الاول است. ■

بسم الله الرحمن الرحيم

فهرست

۲ کار مداح استفاده از هنر برای بیان حقیقت است (رهنمودهای رهبری).

۴ نگاهی به پیشینه و افق اقدامات بنیاد دعبل خزاعی.

۶ محورها و موضوعات دومین نشست علمی مداحان (گفت‌وگو با نایب رئیس هیئت مدیره و رئیس هیئت علمی بنیاد).

۶ منشور ستایشگری (معرفی کتاب).

۹ مرام‌نامه ستایشگران و ذاکران اهل بیت علیهم السلام.

۱۰ بهینه‌سازی و کیفی‌سازی هنر و فنون مداحی.

۱۴ محورها و موضوعات دومین نشست علمی مداحان

۱۴ کارگروه اخلاق مداحی

۱۶ کارگروه جایگاه و منزلت مداحی

۱۸ کارگروه درون‌مایه مداحی ۱ (ادبیات و شعر)

۲۰ کارگروه درون‌مایه مداحی ۲ (مرثیه، مقتل، زیارات و ادعیه)

۲۲ کارگروه هنر و فنون مداحی

۲۴ مداحی زیر ذره‌بین

۲۹ سومی که به دین محمد - صلی الله علیه و آله و سلم - می‌خورانیم!

۳۰ حقوق بندگی مخلصانه

۳۲ عبرات

۳۳ اشعار مناسبتی ماه ربیع‌الاول

۳۶ در زمره حضور (آشنایی اجمالی با زندگی آیت‌الله العظمی حاج آقا مجتبی تهرانی).

هو الحبيب

قراری بسته‌ام با می‌فروشان
که روز غم بجز ساغر ننوشم

بنیاد دعبل خزاعی

سلام و سیاسی بر ساحت روحانیان معظم، مداحان و ذاکران که در این تجلی‌گاه رفیع با افتخار دریافت لقب روضه‌خوان، باربستگان از شب دیجور را به سوی کاروان نور راه‌نمایند؛ به‌ویژه نمایندگان و ششورای نمایندگان بنیاد دعبل خزاعی در استان‌ها که همراه و همیار ما در خدمت‌رسانی به محبان اهل بیت رسول الله - صلی الله علیه و آله و سلم - هستند. ■

هیئت مدیره بنیاد دعبل خزاعی

از ازل با خود عهد کرده‌ام که جز در روشنای مصباح الهدی راهی نیویسم. و در فراز و فرود سراج‌ه مجال، غیر از می‌اشک به ساغر چشم ننوشیم. و بر این تفضل، پیوسته شکرگزار معطی نعم و مفیض کرم باشیم؛ پس ثنا و ستایش خدای را که توفیق تلبیس به جامه عزا در مصیبت خامس آل عبا - علیه السلام - نصیب مان کرد و از جلوس بر خوان کریمانه کشته اشک بهره‌مندمان ساخت؛ تا ملتمسانه به حبل ولایت که یکی از دو یادگار رسول مهربانی است، چنگ زنیم و برات هدایت به سفینه نجات خالق عاشورا به کف آوریم.

... و اکنون بر ساحل ربیع بیکران تجلیات خاتم و خاتم حاملان وحی الهی را به نظاره نشستیم. بدان امید که ما را قطره‌ای از زلال معارف ناب نبوی بنوشانند و کسوت اهتدی به هدایت ولوی بر قامت‌مان بیوشانند.

و ثنا و ستایش خدای را که بار دیگر توفیق مان داد،

آدرس بنیاد دعبل: خیابان بهشتی، خیابان قنبرزاده، خیابان عشقیار (نیلوفر)، خیابان سیزدهم، پلاک ۲۶
کد پستی: ۱۵۳۳۹۴۳۱۱۱
صندوق پستی: ۵۶۵۶-۱۴۱۵۵
شماره تماس: ۸۸۵۴۸۵۹۷-۸۸۷۶۷۱۷۸

زیر نظر گروه فرهنگی و آموزشی بنیاد دعبل خزاعی

رهنمودهای مقام معظم رهبری به ستایشگران و ذاکران اهل بیت علیهم السلام

کار مداح استفاده از هنر برای بیان حقیقت است

خاشع می‌کند، به پیروی از فاطمه زهرا - سلام الله علیها - راغب می‌کند. آن چیزهایی را بگویند که می‌تواند مستمع شمارا به پیمودن راهی که آن بزرگوار رفت، تشجیع کند، تشویق کند. اینها فکر لازم دارد، آموزش لازم دارد؛ کار، آسان نیست.

امروز خوشبختانه جامعه مداحان جمعیت زیادی را در سراسر کشور تشکیل می‌دهند. کار مداح، استفاده از هنر برای بیان حقیقت است. خود این ایستادن، با صدای خوش و با آهنگ زیبا شعری را خواندن - هم شعر هنر است، هم آهنگ هنر است، هم صداهای هنر است - با چندین مضاعفی در ذهن مستمع و حاضر در مجلس و مخاطب شما بگذارد؛ این خیلی نعمت بزرگی است، خیلی فرصت بزرگی است. جمعیت مداح‌ها هم بحمدالله روزه‌به‌روز توسعه پیدا کرده، مردم هم قبول دارند، اشتیاق دارند، استقبال می‌کنند - این هم هست دیگر - پس همه چیز فراهم است. اگر وقت این جلسه به چیز دیگری گذشت، اگر این چند هنر - هنر شعر، هنر صدا، هنر آهنگ - در چیزی مصرف شد که هیچ فایده‌ای برای مستمع شما نداشت، این می‌شود خسران. لذا کار مداحی، کار سختی است. اینجور نیست که بگوییم حالا که صدامان خوب است، چند تا شعر هم حفظ کنیم - حالا که الحمدلله آقایان مداح‌ها از روی کاغذ می‌خوانند، قدیم‌ها عیب بود که مداح از جیبش کاغذ در بیآورد، از روی کاغذ بخواند؛ قصاید طولانی ۶۰-۵۰ بیتی را از بر می‌خواندند؛ البته حالا لازم نیست، از روی کاغذ خواندن ایرادی هم ندارد - یک شعری از یک گوینده‌ای بگیریم، با صدای خوش بخوانیم؛ قضیه این نیست. باید نگاه کنید، ببینید، بسنجید. این یک مطلب که مربوط به مداحان عزیز ماست.

شما می‌دانید که ما به شما مداح‌ها اخلاص داریم، شماها را دوست می‌داریم، کارتان را با ارزش می‌دانیم؛

نیت‌ها را خدایی کنید؛ اصل قضیه این است. اگر نیت ما در این گفتن، در این مدح و ثناگستری، نیت خدایی بود، به قصد روشن کردن دل‌ها، جلا دادن ذهن‌ها، انسان این را بیان کرد و گفت، آن وقت این می‌شود یکی از جنودالله؛ «و الله جنود السماوات والارض». یکی از جنود الهی همین کسی است که با زبان خود، با بیان خود، با طبع خود، با ذوق خود، این حقایق را گسترش می‌دهد؛ می‌شود سرباز خدا. اگر نیت دیگری بود، نه از جهاد چه کاری بالاتر است؟ فرمود: اگر چنانچه کسی قدم به میدان جهاد بگذارد برای یک هدف مادی، نه مجاهد است، و نه اگر کشته شود، شهید است؛ با این که به میدان جنگ رفته. اگر برای هدف‌های مادی - چه برسد خدای نکرده برای هدف‌های پست - وارد این میدان‌ها شویم، برای ما نه فقط موجب تعالی و رشد نمی‌شود، بلکه موجب تنزل و سقوط هم می‌شود. این، مخصوص مداحی هم نیست؛ مسئله‌گویی هم همین است، عالم شدن هم همین است، مجتهد شدن هم همین است، دانشمند شدن هم همین است. آن چیزی که روحی است در کالبد اعمال ما، نیت ماست؛ «انما الاعمال بالنیات»؛ نیت‌هاست که به عمل ارزش می‌دهد.

خب، اگر بنا شد نیت خدایی باشد، پس باید شما نگاه کنید ببینید کدام بیان، ذکر کدام منقبت، بیان کدام فضیلت، مخاطب شما را هدایت می‌کند؛ این آن نکته‌ای است که من در طول این سال‌های متمادی - شاید بیست و چند سال است که ما مثل امروزی، این نشست را با مداحان و بلبلان غزل‌خوان این بوستان داریم - همیشه تکرار کردم. ببینید چه بخوانید، چه بگویید، مستمع شما می‌شود منتور به نور فاطمه زهرا - سلام الله علیها - یک چیزهایی هست که گفتن آنها هیچ گشایشی و هیچ فتوحی در ذهن شنونده شما به وجود نمی‌آورد، هیچ بهجتی در جان مستمع شما به وجود نمی‌آورد؛ اینها را نگویند. آن چیزهایی را بگویند که دل‌ها را نرم می‌کند،

معرفت اهل بیت و ارادت به اهل بیت، نعمت بزرگی است. اگر همه عمر ما را برای شکر این نعمت بزرگ صرف کنیم که خدای متعال چشم ما را نابینا و ناتوان از درک حقیقت قرار نداد، توانستیم این انوار طالع و مضمینه را به قدر استعداد خودمان ببینیم، درک کنیم، به آنها عشق و ارادت بورزیم و از آنها غافل نباشیم، واقعاً کم است. رحمت خدا بر آن پدران، مادران، گذشتگان، پیشروان و پیشوایانی که این در پیچه درخشان را به سوی این آفتاب‌های معنویت بر روی ما بساز کردند؛ زمزمه محبت اهل بیت را از آغاز زندگی ما، از کودکی ما، از دوران گاهواره‌نشینی ما به گوش ما خواندند و دل‌های ما را از محبت این بزرگواران سیراب کردند. خدا یا! این محبت راه این معرفت را روز به روز در دل ما، در جان ما، عمیق‌تر و رسوخ‌تر بفرما؛ این نعمت را لحظه‌ای از ما بگیر.

این هم نعمت دیگری است که انسان بشود مداح و ستایشگر اینها. گاهی انسان حقیقتی را می‌بیند، می‌شناسد؛ اما گاهی این معرفت را، این محبت را در قالب شعر، در قالب نثر بیان می‌کند و می‌پراکند. این هم نعمت دیگری است که خدا به مداحان و ستایشگران و گویندگان این راه عنایت کرده؛ این راه باید قدر بدانید. خود این مدح آشکار، مدح خود آن مداح است:

مدح خورشید مداح خود است
که دو چشم روشن و نامرمد است

وقتی انسان نوری راه زیبایی‌ای را مدح و ستایش می‌کند، در واقع خود را مدح می‌کند؛ زیرا ثابت می‌کند که زیبایی‌شناس است؛ ثابت می‌کند که چشمش می‌بیند، می‌فهمد، درک می‌کند. علاوه بر این، پراکندن این فضائل و معنویات در بین مردم، کمک به تربیت انسان‌هاست. انسان‌ها با شناخت الگوها، با یاری گرفتن از پیروی الگوهاست که می‌توانند به درجات عالی و مقامات برتر دست پیدا کنند. اگر در این راه حرکت کنید، کار بزرگی کردید.

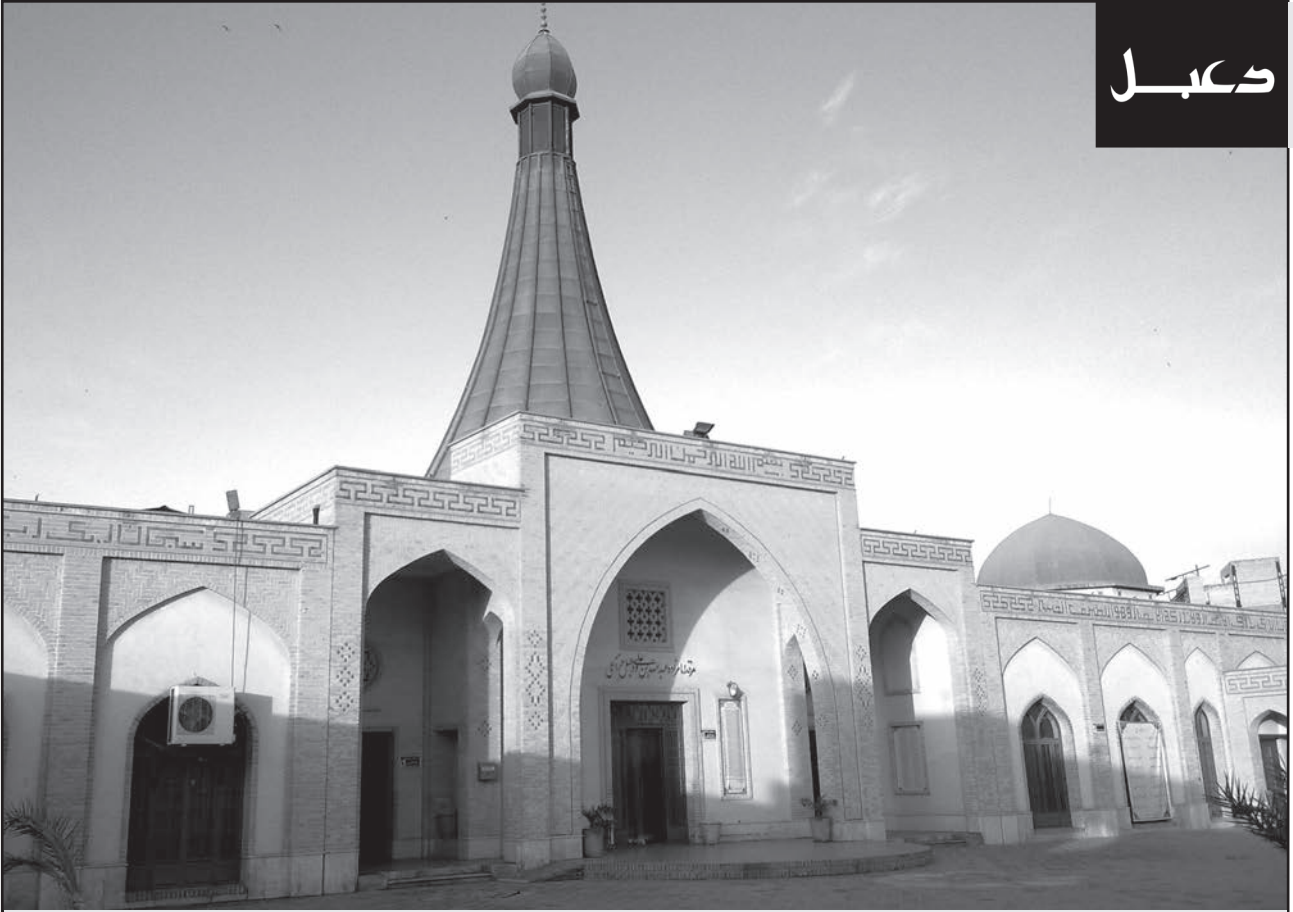
ویتامین، کمبود پروتئین، محتاج مواد لازم، به یک جعبه‌ای دسترسی پیدا کند که پراز همه این موادی است که او احتیاج دارد؛ بعد آن را بو کند، کنار بگذارد! خوب، باز کن، بخور، استفاده کن، نیرو را بفرست به بدن خودت؛ همین طور بو می کنی، می گذاری کنار؟! حالا آنهایی که اصلاً اعتناء نمی کنند، هیچ. ما نماز را همین طور بو می کنیم، می گذاریم کنار! کلمه کلمه نماز درس است، کلمه کلمه نماز حال است؛ اگر قدرش را بدانیم، روزه همین جور است، زکات همین جور است، جهاد همین جور است، تعلیم دین همین جور است؛ مداحی شما هم همین جور است. مداحی شما هم جمله جمله‌اش، کلمه کلمه‌اش می تواند مغذی باشد؛ می تواند مستمع را رشد بدهد. خوب، این یک بحث مربوط به مداحی بود. نکته این است. ائمه ما - علیهم السلام - که بدون تردید رتبه و مقامشان از ملک و فرشتگان مقرب خدا بالاتر است، جوری زندگی نکردند، جوری حرف نزدند، جوری مشی نکردند که از دسترس ما خارج باشند؛ نه، به فرموده مرحوم علامه طباطبایی، مثل آن کسی است که روی قلعه کوه ایستاده است، به مردم می گوید بیایید اینجا؛ به سمت خود، به سمت قلعه، به سمت اوج فرا می خواند. این جوری نیست که اینها مثل برجستگان دروغین دنیای مادی و دارای معنویت‌های قلابی، برون توی برج عاج و اتاق شیشه‌ای بنشینند، کسی به اینها دسترسی نداشته باشد؛ نه، میگویند بیایید، بیایید. راه همین است؛ ما باید دنبال ائمه راه بیفتیم؛ زندگی آنها الگوی ماست. بالا و آنکم لا تقدرون علی ذلک؛ ما منسل آنها نمی توانیم حرکت کنیم؛ مالیات این را نداریم، طلاق این را نداریم؛ اما می توانیم آن راهی را که آنها رفتند، مسیر زندگی مان قرار بدهیم؛ این را جهت قرار بدهیم، در این جهت حرکت کنیم. ■

بیانات در دیدار جمعی از مداحان سراسر کشور، ۱۳۹۱/۰۲/۲۳

نقمت الهی برای کافران و دُوران و کوران است؛ اینها بود که آن تکان اول را به مردم داد. ما از این نکته نباید غفلت کنیم. شفاعت به جای خود محفوظ، محبت به جای خود محفوظ، ولایت به جای خود محفوظ؛ اما خدای متعال، هم رحمت دارد، هم سخط دارد. سخط الهی را هم به یاد خودمان بیاوریم؛ اول به یساذ خودمان، بعد به یاد مردم. این است که دل های ما را تکان می دهد، این است که ما را از اعماق جهالت‌ها و مادیگری‌ها و گرفتاری‌ها بیرون می کشد؛ اینها جزء نیازهای ماست. دنیا را بشناسیم، آخرت را بشناسیم، وظیفه را بشناسیم، جهاد را بشناسیم. امروز ملت ما یک ملت تازه متولد شده در دنیای گرفتار است، با یک خلقت دیگر، با یک هیئت دیگر، با یک شاکله دیگر، با ابعاد وجودی نو. در دنیایی که همه عوامل برای دور کردن دل‌ها و مردم از معنویت بسیج شده بودند و تلاش می کردند و همچنان می کنند، یک ملتی متولد شده است با زیربنای ایمان؛ این چیز کمی است؟ این مثل الماس می درخشد. هیچ لازم نیست ما پیرایه ببندیم؛ مثل خورشید نور افشانی می کند. ما یک چنین ملتی داریم. هم معنویت، هم آگاهی‌های دنیوی، هم زبور دانش، هم تلاش‌های سیاسی، هم کار درست تبلیغی، هم سازندگی خود، هم سازندگی جامعه، هم رسیدن به بنای اقتصادی، هم رسیدن به بنای اخلاقی؛ اینها همه جزو کارهای ماست. شما نگاه کنید ببینید در این بخش‌های گوناگون و متنوع، چه کار می توانید بکنید؛ چقدر می توانید آگاهی بدهید. شاعر ما متوجه به این نقاط باشد، گوینده ما متوجه به این نقاط باشد، مداح ما همین جور؛ ببینید چه اتفاقی می افتد. اگر سرمایه‌هایی را که در اختیار داریم، درست بشناسیم و به کار ببریم، بی‌نیازترین خلق خدا، ملت ما و مسلمان‌ها خواهند بود. همین نماز، یکی از سرمایه‌هاست. نماز را می خوانیم، با غفلت عبور می کنیم؛ مثل این است که یک انسان مبتلا به فقر غذایی، کمبود

منتها این شرط بزرگ را من همیشه با مداح‌ها داشته‌ام؛ شما هم اغلبتان جوانید، جای فرزندان ما هستی؛ نصیحت پدرانه است، ان شاء الله دنبال کنید: شعر خوب، شعر پر مغز و البته شعر زیبا. خود هنر شعر اثر هم می گذارد. وقتی شعر خوب بود، وقتی استخوان بندی شعر، الفاظ شعر، خوب بود - شعر خوب، با مضمون خوب - تأثیرش بیشتر هم هست؛ به علاوه که سطح ذهن مردم و فکر مردم را هم بالا می آورد.

به جامعه نگاه کنید، ببینید جامعه به چه چیزی احتیاج دارد؟ اینها چیزهایی نیست که امروز برای امثال شما جوان‌ها - که الحمدلله باسوادید، بافهمید، با بصیرتید - مخفی باشد. امروز مردم ما بحمد الله سطح فکرشان بالاست، ملت ما بلوغ فکری دارد؛ شما جامعه مداح هم همین جور. شما می دانید مردم به چه چیزی احتیاج دارند. امروز مردم به دین، به اخلاق، به ایمان راسخ، به بصیرت، به شناخت دنیا، به شناخت آخرت احتیاج دارند؛ همه مان احتیاج داریم. اینکه میگویند فاطمه زهرا - سلام الله علیها - در محشر وارد می شود، فضای محشر تحت تأثیر عظمت دختر پیغمبر قرار می گیرد، باید محشر را بشناسیم، قیامت را بشناسیم، هیبت جلال الهی را در محشر بدانیم؛ اینها معرفت می خواهد، اینها آگاهی می خواهد؛ قرآن هم پر است از بیاناتی که این معانی را به ما نشان می دهد، روایات هم همین جور. اینها را با زبان شعر، با همان هنری که در شما هست، بیان کنید. می دانید همیشه شروع یک کار، خیلی سخت است. وقتی کار شروع شد، روی غلنگ افتاد، آسانتر می شود. از یک جامعه جاهل متعصب دور از اخلاق گرفتار انواع و اقسام فساد، پیغمبر بتواند یکی مثل عمار را بیرون بیاورد، یکی مثل ابوذر درست کند، اینها مگر کار آسانی است؟ پیغمبر چه کار کرد؟ این دنده سنگینی که توانست این موتور را به راه بیندازد، چه بود؟ آیات مکی را نگاه کنید؛ در درجه اول، ذکر قیامت، ذکر عذاب الهی، ترساندن از

جامعه هدف بنیاد دعبل، ستایشگران اهل بیت - علیهم السلام - اعم از ذاکران، مداحان و شاعران مذهبی است

نگاهی به پیشینه و افق اقدامات بنیاد دعبل خراعی

شاعران اهل بیت - علیهم السلام - در قالب ایجاد «بنیاد علمی - فرهنگی دعبل» همراه با درخواست مالی برای راه اندازی این بنیاد به استحضار رهبر معظم انقلاب رسید. در سال ۱۳۸۴ ش. نامه‌ای حاوی فهرست اسامی تعدادی از مداحان بیمار و از کار افتاده مبنی بر تقاضای رسیدگی به مشکلات آنان به حضور رهبر معظم انقلاب تقدیم شد.

رهبر معظم انقلاب در هامش این نامه دستور دادند: «لازم است افراد نیازمند و از کار افتاده این مجموعه محترم بیمه شوند.»

بنیاد علمی، فرهنگی و آموزشی دعبل خراعی در تاریخ ۱۳۸۵/۵/۳ ش. تأسیس شد.

سیاست‌های راهبردی بنیاد

۱- حوزه‌های فعالیت دعبل در اساسنامه، چهار ساحت فرهنگی، علمی، خدماتی و رسانه‌ای - به صورت متعادل - تعریف می‌شود. سیاست‌ها و برنامه‌های عملیاتی دعبل به شکلی تدوین خواهد شد که هویت دعبل در مجموع در همه ابعاد تعریف شود؛ نه صرفاً یکی از ابعاد.

۲- بنیاد دعبل مؤسسه‌ای غیر انتفاعی و عام‌المنفعه است. ارائه خدمات به‌ویژه از نوع رفاهی و تأمین اجتماعی نه با هدف دولتی کردن جامعه ستایشگران و نه با هدف کسب انتفاع صورت می‌گیرد.

۳- جامعه هدف بنیاد دعبل، ستایشگران اهل بیت - علیهم السلام - اعم از ذاکران، مداحان و شاعران مذهبی است. کیفیت و کمیت ارائه خدمات به این

سازمان‌های دولتی و غیردولتی و خیرین و سایر کمک‌های مردمی)

۵. پشتیبانی علمی و معنوی از ستایشگران، شعرا و ذاکران اهل بیت عصمت و طهارت - علیهم السلام - برای اعتلا و تعمیق فرهنگ مکتب عصمت و طهارت - علیهم السلام -

۶. کمک به ایجاد تشکل‌های فرهنگی در راستای اهداف عالی بنیاد برای تولید فرآورده‌های فرهنگی ۷. سامان‌دهی و تقویت محافل اثرگذار فرهنگی برای ارتقای بنیة فرهنگی ستایشگران، ذاکران و شاعران اهل بیت - علیهم السلام -

۸. انجام پژوهش‌های بنیادین و ویژه برای تهیه متون فاخر ادبی، برای استفاده ستایشگران و ذاکران و استفاده بهینه از ظرفیت‌های ارزشمند حوزه‌های علمیه و دانشگاه‌ها

۹. سامان‌دهی و انتشار (مکتوب و چندرسانه‌ای) در حوزه اهداف عالی بنیاد

تاریخچه شکل‌گیری

در سال ۱۳۸۱ ش. نامه‌ای با امضای مداحان سرشناس به محضر رهبر معظم انقلاب تقدیم شد. در این نامه با اشاره به پاسخ تأمین اجتماعی مبنی بر شغل نبودن مداحی، از رهبر معظم انقلاب درخواست شد نسبت به بیمه مداحان اهل بیت رسول الله - صلی الله علیه و آله و سلم - دستور مقتضی صادر فرمایند.

در سال ۱۳۸۳ ش. طرحی مبنی بر اتخاذ شیوه‌ها و روش‌های حمایتی از ذاکران، مداحان، ستایشگران و

بنیاد علمی، فرهنگی و آموزشی دعبل، نهادی حمایتی، خدماتی و غیر انتفاعی است که می‌کوشد جامعه ستایشگران و ذاکران اهل بیت - صلوات الله علیهم - را در عرصه‌های معنوی و مادی همراهی کند. بنیاد دعبل از نظر حقوقی، به‌طور مستقل و در قالب مؤسسه فرهنگی، در وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و ثبت شرکت‌ها به ثبت رسیده است. دفتر مرکزی این بنیاد در تهران بوده و به کمک ۳۱ نمایندگان خود در مراکز استان‌ها، اهداف خود را پی می‌گیرد.

اهداف

در اساس نامه بنیاد دعبل خراعی به اهداف زیر - به عنوان موضوع فعالیت این بنیاد - تصریح شده است:

۱. شناسایی ستایشگران، شعرا و ذاکران اهل بیت

عصمت و طهارت - علیهم السلام -

۲. انجام خدمات تأمین اجتماعی (از قبیل بیمه درمانی، عمر و پس انداز، تکمیلی و پزشکی و بازنشستگی) و ارائه تسهیلات ضروری به آنها و افراد تحت تکفل ایشان

۳. مشارکت دادن جامعه ستایشگران، شعرا و ذاکران اهل بیت عصمت و طهارت - علیهم السلام - در تأمین بخشی از هزینه‌های مؤسسه از راه‌های گوناگون (از قبیل پرداخت بخشی از هزینه‌ها و اعطای امتیازات تألیف کالا‌های فرهنگی خویش به بنیاد)

۴. شناسایی منابع مالی و تأمین هزینه‌های بنیاد از طریق آنان (از قبیل سازمان اوقاف و امور خیریه،

ستایشگری» در سطح جامعه با تعریف نقش هر یک از شخصیت‌های حقوقی و حقیقی فعال

تدوین بسته ویژه راهبردی، آموزشی و اجرایی با موضوع «آموزش عالی مفاهیم اصلی، منش و گفتمان اصیل ستایشگری» در سطح جامعه ستایشگری با تعریف نقش هر یک از شخصیت‌های حقوقی و حقیقی فعال

تلفن گویای بنیاد دعبیل خزاعی

اعضای محترم بنیاد دعبیل می‌توانند، اطلاعات مورد نیاز خود در مورد خدمات بنیاد را از طریق تلفن گویای بنیاد دعبیل دریافت کنند. کافی است با شماره تلفن‌های: ۸۸۵۳۸۷۵۰ و ۸۸۵۳۸۷۵۱ تماس بگیرید؛ بعد از وصل شدن به تلفن گویای این پیام را خواهید شنید:

سلام. اینجا بنیاد دعبیل خزاعی است. اگر عضو بنیاد هستید برای دریافت اطلاعات لازم عدد ۱، برای ارسال فاکس عدد ۲، برای آشنایی با بنیاد عدد ۳ و برای ارتباط با اپراتور صبر کنید.

اگر عدد ۱ را بزیند به بخش اعضا منتقل می‌شوید. نام کاربری شما همان کد ملی شما و رمز ورود شما، ۶ رقم آخر کد ملی شماست. با وارد کردن این دو عدد پیغام زیر را خواهید شنید:

برای دریافت شناسه پرداخت عدد ۱، برای اطلاع از نتیجه آخرین آزمون تان عدد ۲، اعلام بدهی عدد ۳، اطلاع از آخرین وضعیت بیمه عدد ۴، اطلاع از آخرین مبلغ واریزی به بنیاد عدد ۵، برای اطلاع از تلفن ثابت و تلفن همراه ثبت شده در پرونده عدد ۶، گوش دادن به پیام اختصاصی مدیران بنیاد برای شما عدد ۷، ضبط پیام برای مدیران بنیاد عدد ۸ و برای اطلاع از آخرین اطلاعیه‌های بنیاد عدد ۹ را شماره گیری نماید.

در صورتی که در مورد هر یک از اطلاعات وارد شده در بخش‌های یک تا هشت سؤالی داشتید، صبر کنید تا به طور خودکار به اپراتور وصل شوید.

بیمه‌ک تعاملی بنیاد دعبیل

اگر از طریق شماره موبایل‌هایی که در بانک اطلاعات ثبت نشده‌اند، شماره ملی خود را به شماره ۳۰۰۰۷۲۲۷۰۵ ارسال کنید، نام و شناسه پرداخت شما، برایتان ارسال خواهد شد.

اگر از طریق شماره موبایل‌هایی که در بانک اطلاعات ثبت شده‌اند، اعداد ۱ تا ۴ را به شماره ۳۰۰۰۷۲۲۷۰۵ ارسال کنید، اطلاعاتی به شرح ذیل برایتان ارسال خواهد شد.

عدد ۱: برای اطلاع از آخرین پرداختی شما (آخرین سند بستنکاری)

عدد ۲: برای دریافت آخرین وضعیت بدهی (آخرین سند بدهکاری)

عدد ۳: برای دریافت شناسه پرداخت شما

عدد ۴: برای دریافت خلاصه اطلاعات شناسنامه‌ای (نام، نام خانوادگی، شماره شناسنامه و ...)

عدد ۵: برای دریافت خلاصه اطلاعات ارتباطی (آدرس، تلفن و ...)

برای اصلاح شماره همراه ثبت شده در پرونده خود با بنیاد دعبیل تماس بگیرید. شماره تلفن‌های تماس: ۸۸۵۴۸۵۹۷ - ۸۸۷۶۷۱۷۸

آدرس بنیاد دعبیل خزاعی: تهران، خیابان بهشتی، خیابان قنبرزاده، خیابان عشق‌قار (نیلوفر)، خیابان سیزدهم، پلاک ۲۶

کد پستی: ۱۵۳۳۹۴۳۱۱

صندوق پستی: ۱۴۱۵۵-۵۶۵۶

شماره تلفن: ۸۸۵۴۸۵۹۷ - ۸۸۷۶۷۱۷۸

۱۰- بنیاد دعبیل در زمینه‌های:

- شناسایی، احراز استحقاق و صلاحیت مخاطبان
- شناخت و تحلیل وضعیت موجود عرصه ستایشگری
- تولید اندیشه و محتوا
- طراحی روش و اجرای انتقال معرفت
- از روحانیان و دانشمندان علوم دینی همکاری و همراهی جدی طلب خواهد کرد.

افق برنامه‌ها و مأموریت‌های هیئت علمی بنیاد

مأموریت‌های راهبردی:

- برنامه‌ریزی برای تحقق بندهای ۵ و ۶ سیاست‌های راهبردی بنیاد دعبیل
- پایش و تحلیل پیوسته جامعه ستایشگری اهل بیت - علیهم‌السلام - به‌ویژه در ایام مناسبتی و ارائه تحلیل‌های راهبردی و عملیاتی
- شناسایی جریان‌های فرهنگی، تحلیل گفتمان، شناخت و تعریف عناصر گفتمانی
- تجزیه و تحلیل اسناد بالادستی نظام، قوانین و مقررات موجود
- شناسایی و تحلیل عملکرد شخصیت‌های حقیقی و حقوقی فعال، سرمایه اجتماعی و شبکه ارتباطی آنها و شکل‌یافتن نقش در عرصه ستایشگری
- شناخت و بررسی چالش‌ها و مسائل کلان ستایشگری
- تدوین بسته‌های پرسشی مورد نیاز برای طرح‌های کلان و خرد افکارسنجی
- تدوین بسته‌های پرسشی برای استفتا از مراجع و دانشمندان علوم دینی
- شناخت فضا و منابع رسانه‌ای و تحلیل محتوای دوره‌های آنها

مأموریت‌های پژوهشی:

- تدوین سرفصل‌ها، موضوعات و اولویت‌های پژوهشی
- سفارش (حمایت از) طرح‌های پژوهشی، پایان‌نامه‌ها و مطالعات میدانی بر اساس اولویت‌های پژوهشی
- طراحی نظام آموزشی، روش و مکانیزم سنجش، تدوین متون آموزشی بر اساس نیاز و سطوح مختلف مخاطب
- طراحی نظام تربیت مربی، روش و مکانیزم سنجش، تدوین متون آموزشی بر اساس نیاز و سطوح مختلف مخاطب
- طراحی نظام ارزش‌گذاری و طبقه‌بندی محصولات علمی، پژوهشی، فرهنگی و رسانه‌ای
- طراحی و اجرای نشست، همایش و کارگاه‌های تخصصی و اختصاصی
- طراحی، تولید و مدیریت انتشار منشورات و نشریات تخصصی و اختصاصی

مأموریت‌های ستادی:

- تدوین برنامه سالانه هیئت علمی بر اساس بودجه مصوب
- تدوین آیین‌نامه آموزشی بنیاد دعبیل
- تدوین آیین‌نامه پژوهشی بنیاد دعبیل
- تدوین آیین‌نامه حمایت از آثار، طرح‌های پژوهشی و محصولات فرهنگی
- تشکیل و مدیریت کمیسیون‌های تخصصی
- ارائه گزارش تحلیلی سالانه از وضعیت جامعه ستایشگری اهل بیت - علیهم‌السلام -
- تدوین بسته ویژه راهبردی، آموزشی و اجرایی با موضوع «ترویج فرهنگ قرآن و افزایش انس با قرآن» در عرصه ستایشگری با تعریف نقش هر یک از شخصیت‌های حقوقی و حقیقی فعال
- تدوین بسته ویژه راهبردی، آموزشی و اجرایی با موضوع «آموزش عمومی مفاهیم اصلی، منش و گفتمان اصیل

گروه‌ها به شکلی خواهد بود که هویت دعبیل در جمع همه این گروه‌ها تعریف شود نه یکی از آنها.

۴- اولویت کمی و کیفی ارائه خدمات با کسانی خواهد بود که استعداد نقش آفرینی بیشتر در ساحت «فرهنگی» ستایشگری و تغییر وضعیت شاخص معرفت دینی و منش اصیل ستایشگری داشته باشند. نوجوانان و جوانان از جمله مصادیق افراد توصیف شده هستند.

۵- اولویت فعالیت‌های علمی بنیاد دعبیل، تولید فکر، تدوین نظام معنایی، تدقیق واژگان، گفتمان‌سازی، پالایش زبان و تولید محتوا در ساحت ستایشگری است. ابزار تحقق این سیاست تشکیل هیئت علمی بنیاد دعبیل خواهد بود که علاوه بر تولید معرفت و دانش، به عنوان پل ارتباطی بین مولدین محتوا در حوزه و دانشگاه با جامعه ستایشگری عمل خواهد کرد.

۶- اولویت فعالیت‌های آموزشی بنیاد، تدوین متون آموزشی، تدوین روش آموزش و برگزاری دوره‌های تربیت مربی خواهد بود. با توجه به فعالیت مؤسسات و تشکلهای متعدد در برگزاری دوره‌های آموزشی عام، به مربیان آموزش دیده و آشنا به روش‌های آموزش - به‌ویژه در مناطق دور از مراکز استانی - نیاز وجود دارد. بنیاد دعبیل با شناسایی افراد مستعد در سطح کشور و آموزش آنها بر اساس متون و روش‌های از پیش تعیین شده این نیاز را مرتفع خواهد کرد. همچنین بنیاد، همکاری خود با سایر تشکلهای فعال در عرصه آموزش را در ارائه متون و روش‌های آموزشی، نظارت بر آموزش‌های انجام شده، تعیین سطح و صدور گواهی آموزش، معرفی استاد و تربیت مربیان آن تشکلهای تعریف خواهد کرد.

۷- اولویت‌ها در سیاست‌های رسانه‌ای بنیاد عبارتند از:

- رعایت عدالت رسانه‌ای در رابطه با نخبگان ستایشگری و همچنین موضوعات مرتبط
- شناسایی خلاءها، خطاها و عنادهای رسانه‌ای مربوط به عرصه ستایشگری و اتخاذ استراتژی‌های متناسب با هر یک از حوزه‌ها
- معرفی نخبگان واقعی و پرهیز از ستاره‌محوری برای این منظور بنیاد دعبیل، هم از ظرفیت‌های رسانه‌ای خود و هم با برقراری ارتباط منظم و مستمر از ظرفیت سایر رسانه‌ها به‌ویژه رسانه‌هایی که به صورت تخصصی در عرصه ستایشگری فعالیت می‌کنند، استفاده خواهد کرد.

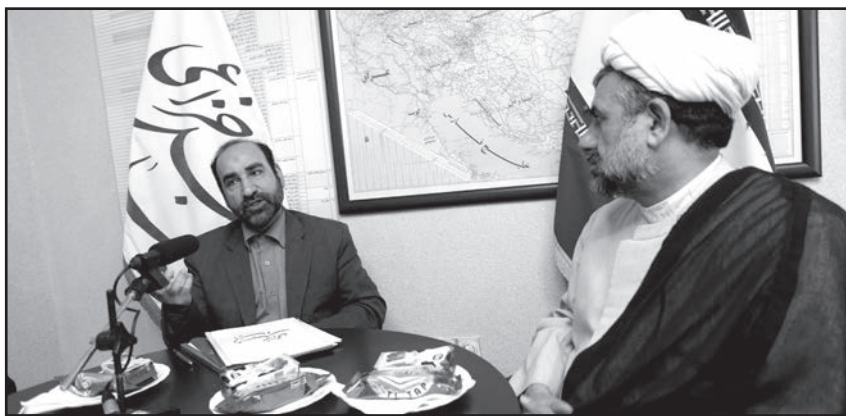
۸- بنیاد دعبیل پرداخت ضعیف، نمایشی و خالی از محتوا به منش ستایشگری - در سیاست‌گذاری‌ها، طرح‌ها و تولیدات فرهنگی - را عامل بخش عمده‌ای از آسیب‌های موجود در این عرصه می‌داند. به همین دلیل اولویت فعالیت‌های فرهنگی بنیاد دعبیل، توصیف و ترویج دقیق منش اصیل و اثرگذار ستایشگری اهل بیت - علیهم‌السلام - در مشورت با اهالی علم و نظر و پیران این عرصه خواهد بود؛ برای این منظور پیگیری امور زیر در دستور کار بنیاد است:

- راه‌اندازی و ساماندهی شبکه توزیع منسجم و گسترده در سطح کشور
- شناسایی طرح‌ها و محصولات فرهنگی که مروج منش اصیل ستایشگری هستند و معرفی و توزیع آنها در شبکه توزیع
- برگزاری مراسم یادبود و گرامی‌داشت
- استفاده از ظرفیت‌های رسانه‌ای و همچنین ظرفیت طرح‌های تربیت مربی برای آشنایی نسل فعلی و آتی با نخبگان صاحب‌منش
- با توجه به رویکرد انمته‌هدی - علیهم‌السلام - فقها و بزرگان شیعه، مبنی بر ضرورت منش استغنا برای مبلغین شیعه و نیز اصالت نداشتن ارتزاق از راه دین، ارائه خدمات رفاهی و تأمین اجتماعی در بنیاد، تحت شرایطی انجام خواهد شد که نقض این دو شرط نباشد.

گفت‌وگوی زنده رادیویی با نایب‌رئیس هیئت مدیره و رئیس هیئت علمی بنیاد

محورها و موضوعات دومین نشست علمی مداحان و ذاکران اهل بیت علیهم السلام

حجت الاسلام و المسلمین محمد مهدی انصاری، نایب‌رئیس هیئت مدیره بنیاد دعبل خزاعی و دکتر محمدرضا سنگری، رئیس هیئت علمی بنیاد، در یک گفت‌وگوی زنده رادیویی که چهارم دی ماه ۱۳۹۱ ش. در برنامه «گفت‌وشنود» از «رادیو معارف» پخش شد، مأموریت‌ها، اهداف، پیشینه و پیش‌روی اقدامات بنیاد دعبل خزاعی را تبیین کردند. از جمله مباحث این گفت‌وگوها توضیح و تبیین برنامه‌های دومین نشست علمی مداحان سراسر کشور است که ۲۸ دی ماه جاری (سال ۱۳۹۱ ش.) برگزار خواهد شد. دومین نشست علمی مداحان سراسر کشور بخشی از اقدامات علمی و فرهنگی بنیاد دعبل خزاعی است که پیرو رونمایی از «مرام‌نامه ستایشگران و ذاکران اهل بیت - علیهم السلام» در اولین نشست علمی مداحان - در بهمن ۱۳۹۰ ش. - برگزار می‌شود. در ادامه توضیحات نایب‌رئیس هیئت مدیره و رئیس هیئت علمی بنیاد دعبل خزاعی درباره دومین نشست علمی مداحان و سایر اقدامات خدماتی، علمی، فرهنگی و رسانه‌ای بنیاد را بخوانید:

قرار دارد، سیاست‌گذاری و اداره می‌شود.

رادیو معارف: بنیاد دعبل خزاعی از چه زمانی

تشکیل شده است؟ فعالیت‌ها و اهداف بنیاد

چیست؟

انصاری: بنیاد دعبل خزاعی در سال ۱۳۸۵ ش. تأسیس شد و در چهار ساحت فرهنگی، علمی، خدماتی و رسانه‌ای فعالیت دارد که به طور اختصار توضیح می‌دهم.

جامعه بزرگ مداحان و ذاکران اهل بیت عصمت و طهارت - علیهم السلام - از جوامع تأثیرگذار در جهان شیعه و در کشور اسلامی ایران هستند و نقش عمده‌ای در انتقال فرهنگ اسلام و فرهنگ تشیع و همچنین انقلاب عظیم اسلامی ایران داشته‌اند. با توجه به جایگاه رفیع جامعه ستایشگری، بنیاد دعبل خزاعی تأسیس شد؛ تا در دو حوزه مجزای معنوی و مادی خدمت‌رسان به این جامعه اثرگذار باشد. تلاش بنیاد دعبل خزاعی این بود که جامعه هدفش ستایشگران اهل بیت - علیهم السلام - اعم از ذاکران، مداحان و شاعران مذهبی باشند. تلاش بنیاد دعبل خزاعی این بود که اوپیت‌های بنیاد دعبل خزاعی در ارتباط با این گروه، فعالیت‌های علمی، تولید فکر، تدوین نظام‌نامه معنایی، تدقیق واژگان، گفتمان‌سازی، پالایش زبان و تولید محتوا در ساحت ستایشگری باشد که ابزار تحقق این سیاست با تشکیل هیئت علمی بنیاد دعبل خزاعی انجام می‌شود. هیئت علمی بنیاد علاوه بر تولید معرفت و دانش به عنوان پل ارتباطی بین مولدان محتوا در حوزه و دانشگاه و در ارتباط با جامعه ستایشگری

عمل خواهند کرد.

رادیو معارف: چارت تشکیلاتی بنیاد دعبل خزاعی

چگونه است؟ این بنیاد به چه سازمانی وابستگی

دارد و زیرشاخه‌های آن چیست؟

انصاری: مداحان و ذاکران اهل بیت - علیهم السلام - برای تأسیس چنین بنیادی احساس نیاز کردند. پیرو مکاتباتی با مقام معظم رهبری و همچنین تلاش سازمان محترم تبلیغات اسلامی برای ارائه خدماتی در این حوزه، باعث شد تا با هدایت و ارشاد دفتر مقام معظم رهبری اقداماتی صورت بگیرد. بنیاد دعبل خزاعی برای تحقق این اهداف به‌طور مستقل شکل گرفت و اکنون با هیئت مدیره‌ای که در رأس این بنیاد

رادیو معارف: یعنی به نوعی تحت پوشش و حمایت

سازمان تبلیغات اسلامی است؟

انصاری: بنیاد دعبل خزاعی ضمن استقلالی که دارد، با سازمان تبلیغات اسلامی در ارتباط است. بنیاد دعبل خزاعی هم در ثبت شرکت‌ها، ثبت شده و مجوز گرفته است و هم از سازمان فرهنگ و ارشاد اسلامی، مجوز دارد؛ یعنی مراحل قانونی برای انجام فعالیت ملی را دریافت کرده است و طبیعتاً در ارتباط با فعالیت‌های فرهنگی از همفکری و مساعدت سازمان تبلیغات اسلامی بهره‌مند است.

اهل بیت - علیهم السلام - «دی ماه ۱۳۹۱ ش. در انتشارات امیر کبیر منتشر شده است.

«عبدالامیر فائق»، در بخشی از مقدمه کتاب، با اشاره به توجه خاص و بی‌نظیر مقام معظم رهبری به موضوع «شعر و ادب دینی» و نیز اهتمام ایشان به ستایشگری و مداحی آستان اهل بیت رسول الله - صلی الله علیه و آله و سلم - می‌نویسد: «... پیش از هر چیز و

با توجه به اهمیت نقش این عزیزان [ستایشگران اهل بیت - علیهم السلام -] در ترویج و نشر شعائر و معارف دینی، در نخستین فصل کتاب، به دیدگاه ایشان [مقام معظم رهبری]

هنری مداحان و همچنین آسیب‌شناسی عرصه‌های مختلف این رشته و بایسته‌ها و نبایسته‌های این رسانه تأثیرگذار توضیح و تبیین می‌شوند.

در پایان این کتاب، «مرام‌نامه ستایشگران و ذاکران اهل بیت - علیهم السلام» در ۱۴ اصل و استنادات این اصول از آیات و روایات و رهنمودهای مقام معظم رهبری آمده است. اصول مرام‌نامه ستایشگران و ذاکران اهل بیت - علیهم السلام - شیوه و منش مداحان و ستایشگران ائمه معصومین - علیهم السلام - را تبیین می‌کند.

کتاب «منشور ستایشگری» با پنج فصل به نام‌های «مرتب ستایشگری»، «رویش درون»، «مداحی به مثابه یک هنر»، «رابطه شعر و مداحی»، «باید‌ها و نباید‌ها در چگونگی اداره مجالس و منابر» و ضمیمه «مرام‌نامه ستایشگران و ذاکران

منشور ستایشگری

تدوین و گردآوری: عبدالامیر فائق

ناشر: امیر کبیر

تاریخ نشر: ۱۳۹۱

کتاب «منشور ستایشگری» گزیده‌ای از رهنمودهای مقام معظم رهبری به ستایشگران و ذاکران اهل بیت رسول الله - صلی الله علیه و آله و سلم - است. این کتاب رهنمودهای رهبر معظم انقلاب اسلامی در طول سالیان گذشته درباره موضوع مداحی و ستایشگری اهل بیت عصمت و طهارت را به صورت طبقه‌بندی و مبوب ارائه می‌نماید. در این کتاب موضوعاتی نظیر جایگاه مداحی، وظایف اخلاقی، فنی و

این دغدغه را داشتند؛ بنابراین در ایام محرم پژوهشی عمیق در این حوزه صورت گرفت و در یک منظر ۳۰۰ و در منظری دیگر ۳۰۰ هیئت را بررسی کردیم و تحلیل جامعی در حال شکل‌گیری است که خدمت‌بزرگان ارسال می‌شود.

رادیو معارف: در زمینه استعدادیابی، یعنی کسانی که مایل هستند به این عرصه وارد شوند، ولی راهکاری به ذهنشان نمی‌رسد، آیا باید به دفاتر شما در استان‌ها مراجعه کنند، مثل نوجوانان و جوانانی که مایل هستند این راه را تجربه کنند و وارد حوزه مدیحه‌سرایی شوند، آیا راهی برای بروز این استعدادها وجود دارد؟

نصاری: بنیاد دعبل خزاعی ۳۱ دفتر استانی دارد که این دفاتر به همین منظور - یعنی فعالیت در حوزه ستایشگری - تعریف شده‌اند. دفتر مرکزی در تهران نیز آمادگی همکاری برای هر گونه مذاکره و راهنمایی را دارد؛ همچنین علاقه‌مندان می‌توانند از طریق سایت با ما در ارتباط باشند.

رادیو معارف: کلاس‌هایی در این زمینه دارید؟

نصاری: کلاس‌ها به مجموعه‌های دیگر واگذار شده‌اند؛ اما کارشناسان بنیاد دعبل خزاعی در این حوزه مشاوره می‌دهند.

رادیو معارف: صحبت پایانی شما؟

نصاری: امیدوارم بتوانیم به کسانی که در طول تاریخ تشیع حرکت‌شان، حرکت سجادی و زینبی بوده و توانسته‌اند پیام ابا عبدالله الحسین - علیه‌السلام - و ائمه معصومین - صلوات الله علیهم - و فرهنگ ناب اسلام محمدی را به مردم برسانند و در مسیر بصیرت‌افزایی نقش عمده‌ای داشته باشند، خدماتی ارائه کنیم.

رادیو معارف: آقای دکتر سنگری، اولین نشست علمی مداحان در چه تاریخی برگزار شد؟

دومین نشست علمی مداحان با چه هدفی برگزار می‌شود؟ و به‌طور کلی درباره چه موضوعی است؟

سنگری: نخستین نشست در ۱۱ بهمن‌ماه ۱۳۹۰ ش. یعنی حدود یک سال پیش، بعد از تهیه «مرامنامه ستایشگران و ذاکران اهل‌بیت - علیه‌السلام -» برگزار شد. این مرام‌نامه در حقیقت جهت کلی و رویکرد همه ستایشگران و ذاکران اهل‌بیت - علیه‌السلام - را مشخص می‌کرد. تکیه‌گاه ما در

خزاعی چه تلاش‌هایی انجام داده است که این دغدغه‌ها حتی به صورت ریز هم وجود نداشته باشند.

نصاری: یکی از مهم‌ترین اهداف ما در حوزه فرهنگی و معنوی، ستایشگران اهل‌بیت - علیه‌السلام - هستند و در این زمینه اقدامات مؤثری داشته و داریم. یکی از این اقدامات، تولیدات فرهنگی فاخر است که می‌تواند به عنوان محتوا در خدمت ستایشگران قرار گیرد و دو بخش در بنیاد دعبل خزاعی یکی هیئت علمی این بنیاد و دیگری سایر پژوهشگران که در واقع کتب مرجع را معرفی می‌کنند این تولیدات را در اختیار جامعه ذاکران قرار می‌دهند. اقدام دیگر اینکه گاهی بسته‌های فرهنگی در مناسبت‌های مختلف و در واقع منابع ساده‌سازی و تسهیل‌شده در اختیار مخاطبان قرار می‌گیرد. از اقدامات دیگر در زمینه فرهنگی تأسیس سایت است که برای ارتباط با مخاطبان و استفاده از برنامه‌های مناسبی تدوین شده است؛

چند ایلام و السالمین، محمدرضا نصاری، دبیر هیئت مدیحه‌سرایی بنیاد دعبل خزاعی

با توجه به جایگاه رفیع جامعه ستایشگری بنیاد دعبل خزاعی تأسیس شد تا در دو حوزه مجزای معنوی و مادی خدمت‌رسان به این جامعه اثرگذار باشد

همچنین نشریاتی منتشر شده‌اند و در حال انتشار هستند که به این حوزه کمک می‌کنند. از اقدامات دیگر رصد اخبار مرتبط با عزاداری است؛ به‌ویژه اجتماعی که مداح‌محور و جمعیت و مخاطبان و تأثیرگذاری فرهنگی و اجتماعی بیشتری دارند، رصد می‌شوند؛ گاهی برخی نوحه‌ها در آن جمع مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرند. مقام معظم رهبری و مراجع عظام و دلسوزان اسلام

رادیو معارف: آقای نصاری، به نظر می‌رسد تشکیلات و سازمان‌هایی موازی با بنیاد دعبل خزاعی وجود دارند، مثل کنگره‌های شعر عاشورایی که در آستانه فرا رسیدن ایام محرم و عزاداری امام حسین - علیه‌السلام - فعالیت می‌کنند. چه تعاملاتی با این موسسات وجود دارد؟

نصاری: فرهنگ عاشورا، فرهنگ وسیع و همه‌جانبه‌ای است و همه برادران و خواهران متدین نسبت به این حوزه احساس و وظیفه می‌کنند؛ بنابراین تشکیلاتها با تقدم و تأخر شکل می‌گیرند و در این حوزه فعالیت می‌کنند. بسیاری از این تشکیلاتها ممکن است به صورت موازی کار کنند؛ ولی خوشبختانه هدفشان واحد است و در نهایت چرخه‌ای تکمیلی برای رسیدن به اهدافی که دارند، شکل می‌دهند. بنیاد دعبل خزاعی، بنیادی رسمی است و اعتبارات رسمی از مجلس دریافت می‌کند و ردیف بودجه مستقل و کارکرد ملی دارد؛ همچنین فعالیت آن مستمر است؛ یعنی این‌طور نیست که در مقطعی خاص یا راجع به موضوعی خاص فعالیت کند.

بنیاد دعبل خزاعی از سال ۱۳۸۵ ش. شکل گرفت و همچنان به فعالیت خود ادامه می‌دهد و در ۳۱ استان کشور نمایندگی دارد؛ به‌طوری که امروز، سه هزار مداح اهل‌بیت - علیه‌السلام - را بیمه کرده و نزدیک به ۴۰۰ نفر مستمری بگیرد و تلاش ما بر این است که به سایر ستایشگرانی که در این حوزه شناسایی شده‌اند و به مرز ۱۲ هزار نفر می‌رسند، خدماتی ارائه کنیم.

رادیو معارف: یعنی کسانی که عضو بنیاد دعبل خزاعی می‌شوند به نوعی حقوق دریافت می‌کنند.

نصاری: بله. همین‌طور است. بنیاد دعبل خزاعی بیمه مداحان را بر عهده دارد؛ برای این منظور از ستایشگران طی یک پروسه اداری، آزمون‌هایی گرفته می‌شود و بعد از دریافت صلاحیت، بیمه می‌شوند؛ همچنین برخی افراد بالای ۵۵ سال، از بنیاد دعبل خزاعی مستمری دریافت می‌کنند.

رادیو معارف: آقای نصاری، فرهنگ عاشورا و مدح و ثنای عاشورا فرهنگی ممتد و طولانی است که از واقعه کربلا خود به خود شکل گرفته و نقش بسیار بزرگی در هدایت افکار عمومی و معرفت و شناخت نسبت به این حادثه بزرگ داشته است؛ ولی گاه در مورد بعضی از مداحان و اشعار و سبک‌ها دغدغه‌هایی وجود دارد؛ بنیاد دعبل

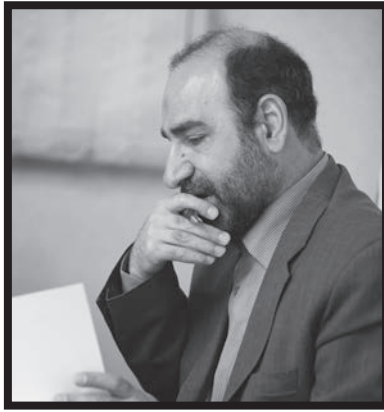
در تبیین و توضیح جایگاه شاعران و مداحان و ذاکران در جامعه پرداخته شده است. این اقدام از آن روی صورت پذیرفته است که تذکری هشداردهنده و هوشیارکننده به جامعه شاعران و مداحان اهل‌بیت - علیه‌السلام - داده باشد؛ تا در توجه به مرتبت بی‌بدیل خویش در جامعه اسلامی و ضرورت تلاش برای حفظ و رفعت‌بخشی هر چه بیشتر آن کوشا باشند. بر این باورم که مجموعه رهنمودهای رهبر عزیز انقلاب، در حقیقت تعیین راهبردهای اساسی و ارائه راهکارهای اجرایی برای این مهم است. این فصل نیز به عنوان «مرتبت ستایشگری» در ابتدای کتاب آورده شده است.

نکته دیگر، توجه و عنایت خاص رهبر انقلاب به سازماندهی و تعیین حدود و ثغور سمت مداحی است. هرچند در این باب تلاش‌هایی به صورت پراکنده صورت گرفته است، لیکن به نظر می‌رسد که برای جلوگیری از تحلیل منابع و هدررفت

در زمینه مسائل دینی و مذهبی و ترجمه برخی آثار از عربی به فارسی در کارنامه علمی و پژوهشی خود دارند. از جمله آثار این نویسندگان و پژوهشگر دینی به موارد زیر اشاره می‌شود:

- جرعه‌ای از زلال غدیر
- جرعه‌ای از دریای صبر و پایداری
- جرعه‌ای از جام شهادت
- جرعه‌ای از ریح انتظار
- مجموعه کتاب‌های همت مطهر (تاکنون پنج جلد منتشر شده است)
- مجموعه کتاب‌های آشنایه مهر (تاکنون پنج جلد منتشر شده است)
- ماه در آینه مهر
- بر آستان علی علیه‌السلام
- در پرتو خورشید غدیر

تنظیم این مرامنامه، رهنمودهای قرآن و پیامبر بزرگوار اسلام و رهنمودهای حضرت امام (ره) و مقام معظم رهبری بود. بعد از تنظیم در نظر گرفته شد که برای تبیین آن نیازمند یک نشست علمی با مداحان کشور هستیم. خوشبختانه این نشست علمی برگزار شد و حاصل آن بسیار خوب بود. پنج کارگاه علمی با موضوعهای «اخلاق در مداحی»، «آموزش و تألیف»، «ادبیات در محتوای مجالس»، «فرصت‌ها و تهدیدهای مداحی» و بحث «مقتل و روضه‌خوانی» در این نشست برگزار شد و حاصل آن دریافت ۱۲۱ پیشنهاد از همه شرکت‌کنندگان بود. این موضوع ما را برانگیخت تا زمینه را برای برگزاری دومین همایش فراهم کنیم.

دکتر محمدرضا سغوری، رئیس هیئت علمی بنیاد دعبل خراسانی

اینکه چیزی می‌خوانند که حرمت‌شکنی و اهانت است به معصومین - علیهم‌السلام - و همچنین دچار غلو و بزرگ‌نمایی است و در بعضی اوقات به حوزه کفر نزدیک می‌شود. روشن کردن آن، مسئله ساده‌ای نیست. اتفاقاً اینها از حساس‌ترین و مهم‌ترین و گم‌گوشه‌های حوزه مداحی است.

رادیو معارف: این موضوع‌ها برای کسانی هستند که به تازگی وارد این حوزه می‌شود و کسی که ۲۰ الی ۳۰ سال در این حوزه فعالیت می‌کند؛ با زیر و بم کار آشناست و می‌داند چه مقتلی بخواند و کدام صحیح است.

سنگری: اتفاقاً آنان که به‌ظاهر آشنا تر هستند، بیشتر نیاز دارند؛ چون دیگران به آنها اقتدا می‌کنند و الگو و اسوه مداحان جوان و نوپای ما همین چهره‌های شناخته‌شده هستند. در گزارش‌هایی که ارائه می‌شود، متوجه می‌شویم مشکل عرضه مقتل و مرثیه در چهره‌های شناخته‌شده کم نیست و اینجا لازم است که به این موضوع و مسئله بپردازیم؛ البته صرفاً طرح مقتل نیست، مقوله‌های مختلفی مثل فرآیند محتوا و درون‌مایه مجلس سوگ و سوره، اجزای مجلس، تقدم و تأخرها، سهمی که باید در این محافل و مجالس برای روضه‌خوانی باشد، نسبت و رابطه ذاکر و مداح با اهل منبر، مقوله‌هایی هستند که در این قسمت بحث خواهند شد.

آخرین کارگروه، کارگروه «هنر و فنون مداحی» است. بحث هنر موسیقی و مداحی، شناخت نغمات، دستگاه‌های موسیقی، پیوند شعر و موسیقی، مبانای آهنگ‌سازی در مرثیه، مقتل، نوحه، آرزو، فنون اجرا و هنر مجلس‌داری و مدیریت و آراستگی ظاهری، بداهه‌خوانی، صداسازی، مراقبت‌های ویژه از صدا و تکنیک‌های تقویت حافظه برای مداح در این کارگروه مطرح خواهد شد.

رادیو معارف: اگر برای تکمیل موضوع گفت‌وگو مطلب خاصی دارید، بفرمایید.

سنگری: من از همه کسانی که صدای بنده را می‌شنوند، دعوت می‌کنم حتماً در این همایش شرکت کنند. ما از همه کسانی که مقاله ارسال کنند یا حداقل متنی ارسال کنند و مشخص کنند که می‌خواهند در کدام یک از این حوزه‌ها وارد بحث و گفت‌وگو شوند، دعوت می‌کنیم در آن روز حضور داشته باشند. ■

کارگروه سوم، کارگروه «درون‌مایه مداحی» است. محتوای مداحی، ادبیات و شعر است. در این کارگروه مباحث مختلفی از جمله شعر، نقد شعر، عناصر شعری، معیار و شاخصه‌های انتخاب شعر، محتوا و درون‌مایه شعر، مباحث زیبایی‌شناسی و آرایه‌ای، ارتباط با شاعران و شیوه‌های حفظ و یادسپاری شعر مطرح خواهد شد. کارگروه چهارم، در حوزه «مرثیه، مقتل، زیارات و ادعیه» است. مداحی، حوزه گسترده‌ای دارد که قابل قیاس با گذشته نیست. در گذشته مداحان به روضه، مقتل و مرثیه فقط در ایام محرم - می‌پرداختند؛ ولی امروز بحث زیارت و ادعیه گوناگون مثل دعای ندبه روز جمعه، دعای کمیل شب جمعه و دعای عرفه مطرح می‌شود که با مراسم خاصی برگزار می‌شوند و ما نیازمند به شناخت این مقوله‌ها و موضوع‌ها هستیم؛ اینکه مقتل باید چگونه خوانده شود؟ مرثیه باید چگونه انتخاب شود؟ و جدی‌ترین مباحث مربوط به تحریف را در این کارگروه مطرح خواهیم کرد.

رادیو معارف: کسانی که وارد این مقوله شده‌اند، با نوع مقتل خوانی و ... آشنا هستند. چه چیزی فراتر از اینها می‌خواهید، آموزش دهید؟

سنگری: اتفاقاً یکی از بزرگ‌ترین مشکلات و مسائل و ناهمواری‌ها در حوزه مداحی انتخاب مقتل است. کدام مقتل قابل اعتماد است؟ مقتل را باید چگونه خواند؟ امروز مقتل خوانی دچار فقر و مشکل است؛ همچنین مقتل خوانی باب نیست. مقتل را چگونه بخوانیم؟ و کدام را انتخاب کنیم؟ و کدام بخش‌های مقتل نادرست و تحریف‌شده است؟ غلو کجاست؟ و چه مقوله‌هایی در حوزه غلو و وهن هستند؟

رادیو معارف: در دومین همایش چه اتفاقی خواهد افتاد؟

سنگری: در دومین همایش علمی مداحان که ۲۸ دی‌ماه برگزار خواهد شد، از مداحان و ذاکران و همه کسانی که در حوزه مباحث نظری مداحی، نقش‌آفرین هستند و آثاری را خلق کرده‌اند، دعوت و بیش از ۴۷۰۰ پیامک و دعوت‌نامه برای بزرگواران ارسال کرده‌ایم. در این روز پنج کارگروه خواهیم داشت. این پنج کارگروه، اصلی‌ترین مسائل و موضوعات را در حوزه مداحی مطرح خواهند کرد.

کارگروه اول، کارگروه «اخلاق مداحی» است؛ یعنی یک مداح باید چه ویژگی‌هایی داشته و آراسته به کدام ارزش‌های اخلاقی باشد؛ و در کنار آن آسیب‌های رفتاری مداحان را مطرح خواهیم کرد؛ چون می‌دانیم هر که خوب است، آفت، دامن‌گیر او می‌شود و او را تهدید می‌کند. آفت‌هایی مثل غرور، ریاکاری، فقدان وقار، بدزبانی، فقر اخلاص و تقوا و انگیزه‌های مادی به جای انگیزه‌های معنوی نکاتی هستند که در کارگروه اخلاق مداحی بحث و بررسی خواهند شد؛ البته در کنار آن فضایل اخلاقی مداحی مثل تواضع، وقت‌شناسی، حرمت‌گذاری، صداقت، علم و دانش و آگاهی، سلوک معنوی و آداب‌دانی مطرح خواهند شد.

کارگروه دوم، به «جایگاه و منزلت مداحی» می‌پردازد؛ یعنی ذاکر و مداح چه جایگاه و جایگاه معنوی‌ای دارند و به تبع جایگاه چه مسئولیت و رسالت خطیری بر عهده دارند. در این کارگروه، هم عوامل منزلت‌کاهی مداحی و هم عوامل منزلت‌افزایی را مطرح خواهیم کرد؛ یعنی چه چیزی جایگاه مداح را رفعت خواهد داد و چه عناصری مداح را فرو می‌کشد و بازدارنده است.

نمایشگاه تخصصی مدح و مرثیه

فرهنگ، نظام فرهنگی، تولیدات فرهنگی

به کوشش: محمدقاسم فروغی جهرمی
ناشر: معاونت روابط عمومی و انتشارات سپاه
تاریخ نشر: ۱۳۸۹

این کتاب برگرفته از رهنمودها، راهبردها و راهکارهای مقام معظم رهبری در عرضه فرهنگی است. در فصل دوازدهم کتاب که درباره تأثیر و نقش مداحی در اعتقاد و باورهای دینی جامعه است، مطالبی در خصوص مسئولیت مداحان، تعیین حدود و ثغور مداحی، شرایط کامل بودن کار مداحی، نقش مداحان در ایجاد ایمان قلبی مخاطب، توجه به معانی و مفاهیم درست در مداحی، اهمیت شعر مناسب و آهنگ مناسب برای کار مداحی، وجود دارد.

عزاداری سنتی شیعیان

نویسنده: سید حسین معتمدی
ناشر: عصر ظهور
تاریخ نشر: ۱۳۷۸

«عزاداری سنتی شیعیان» یک مجموعه هفت جلدی است که مؤلف، «حجت الاسلام سید حسین معتمدی»، در آن به موضوع عزاداری سنتی شیعیان در بیوت علماء و حوزه‌های علمیه پرداخته است. در این پژوهش تحقیقی و تاریخی عزاداری در سایر کشورهای اسلامی غیر از ایران نیز بررسی و گزارش شده است.

عاشورا، عزاداری، تحریفات

تدوین: مجمع مدرسین و محققین حوزه علمیه قم
ناشر: صحیفه خرد
تاریخ نشر: ۱۳۸۶

این کتاب مجموعه‌ای از مقاله و مصاحبه با شخصیت‌های علمی است. مقاله‌هایی از افراد نامدار نظیر: «علامه امینی»، «شیخ عباس قمی»، «مرتضی مطهری» و ... که مباحث خود را درباره عاشورا، عزاداری و تحریفات به صورت علمی و مستدل مطرح کرده‌اند و با بیان انحرافات در عزاداری حسینی، دغدغه‌ها و نگرانی‌های خود را اظهار کرده‌اند.

مرام‌نامه ستایشگران و ذاکران اهل بیت علیهم السلام

کونوا لنا زینا ولا تکنوا علینا شیئاً

امام صادق - علیهم السلام -

مرام‌نامه ستایشگری، عهدنامه ذاکران و مداحان اهل بیت - علیهم السلام - است تا هدف و مقصد مدیحه، همواره فرار و غفلت و انحراف از این صراط مستقیم دامن گیر نشود. مرام‌نامه ستایشگری و ذاکری معیار و شاخص رفتار مداحان و ذاکران و تعهد و التزام به ساحت ستودگان - اهل بیت - علیهم السلام - است.

۱. ما ستایشگران و ذاکران، جلب رضا و قرب الهی، خشنودی اهل بیت - علیهم السلام - اخلاص در عمل و صدق در گفتار را مرکز و تکیه‌گاه ستایش و ذکر قرار می‌دهیم.

۲. ما ستایشگران و ذاکران با اعتقاد به اینکه اهل بیت - علیهم السلام - عزیزان بارگاه الهی و والاترین و محبوب‌ترین اسوه‌های عالم وجودند، متعهد می‌شویم: اشعار فاخر، گفتار سنجیده، اجرای زیبا و رفتار شایسته را در مجالس و محافل منتسب به این بزرگان به کار گیریم.

۳. ما ستایشگران و ذاکران، آشنایی و انس با قرآن، روایات، تاریخ و سیره اهل بیت - علیهم السلام - ادعیه و زیارات و ارتقای معرفت دینی را در مرکز توجه خویش قرار می‌دهیم.

۴. ما ستایشگران و ذاکران، التزام به ولایت فقیه و آرمان‌ها و ارزش‌های انقلاب اسلامی، بهره‌گیری از رهنمودهای مراجع عظام، ارتباط مستمر با روحانیت و احترام شایسته ایشان را وظیفه خود می‌دانیم.

۵. ما ستایشگران و ذاکران می‌کوشیم دانش خود در زمینه تاریخ و مقتل، شعر و ادبیات، صوت و لحن و آداب و اخلاق ذاکری و مداحی را افزایش داده و دستاوردها و تجربه‌های علمی و عملی خود را در اختیار ستایشگران دیگر قرار دهیم.

۶. ما ستایشگران و ذاکران با عنایت به رسالت خطیر ذاکری، خود را ملزم به رعایت اصول و اخلاق فردی و اجتماعی می‌دانیم.

۷. ما ستایشگران و ذاکران، احترام به پیشکسوتان و استادان را بر خود فرض و لازم می‌دانیم.

۸. ما ستایشگران و ذاکران خود را موظف می‌دانیم که محفل و مجلس ما آراسته به معارف و وعظ و اندرزهای راه‌گشا و معرفت‌آفرین باشد.

۹. ما ستایشگران و ذاکران، از هر گونه غلو و تحریف و طرح مطالب شبهه‌انگیز در بیان

رسمی از مرام‌نامه ستایشگران و ذاکران اهل بیت - علیهم السلام - ۱۳۹۰/۱/۱۱

مناقب و مصائب اهل بیت - علیهم السلام - پرہیز می‌کنیم.

۱۰. ما ستایشگران و ذاکران اهل بیت - علیهم السلام - در دریافت صلہ و هدیه از بانیان مجالس، شأن اهل بیت - علیهم السلام - و ستایشگری را رعایت می‌کنیم.

۱۱. ما ستایشگران و ذاکران در حفظ وحدت مسلمین و احترام به آیین‌های توحیدی و رعایت خط قرمزهای اعتقادی و مذهبی می‌کوشیم.

۱۲. ما ستایشگران و ذاکران، گرایش‌های سیاسی و گروهی را محور و محتوای مجالس اهل بیت - علیهم السلام - قرار نمی‌دهیم.

۱۳. ما ستایشگران و ذاکران خود را ملزم به بصیرت‌یابی و بصیرت‌افزایی در مجالس جشن و سوگواری اهل بیت - علیهم السلام - می‌دانیم.

۱۴. ما ستایشگران و ذاکران، احترام و تکریم محبان اهل بیت - علیهم السلام - را بر خود فرض و لازم می‌دانیم.

و پایان سخن این فراز از زیارت جامعه کبیره است که:
 «جَعَلَنِي مِمَّنْ يَقْتَصُّ آثَارَكُمْ وَيَسْلُكُ سَبِيلَكُمْ»
 «خدا، ما را از آنان قرار ده، که زبان گویای معارف والای اهل بیت و رهروی صادق راهشان باشیم.»

روزشمار تاریخ اسلام

تألیف: گروه پژوهش‌های فارسی مؤسسه جهانی سبطین علیهم السلام
 ناشر: مؤسسه جهانی سبطین علیهم السلام
 تاریخ نشر: ۱۳۸۴
 این کتاب با بررسی وقایع صدر اسلام و زندگی ائمه معصومین - علیهم السلام - سعی می‌کند مخاطبان را با تاریخ آن وقایع آشنا کند. همچنین گروه پژوهشی مؤسسه جهانی سبطین - علیهم السلام - در این کتاب بحث‌های تفصیلی‌ای را درباره آن حوادث پی می‌گیرد.

مرثیه‌نامه

گردآورنده: مجید عیوضی
 ناشر: آرام دل
 تاریخ نشر: ۱۳۸۹
 این کتاب مجموعه‌ای از احادیث، روایات، کرامات، گریزها، مقاتل، درس‌ها، عبرت‌های عاشورایی، وصایای شهدا، سیره عزاداری علما و بزرگان و ... است. این مطالب در قالب ۲۲ مجلس برای محرم و صفر و برای واعظان و مداحان اهل بیت رسول الله - صلی الله علیه و آله و سلم - تهیه و تنظیم شده است.

تذکره الشهدا

نویسنده: آیت‌الله ملاحیب کاشانی
 این کتاب از تصنیفات آیت‌الله ملاحیب کاشانی است که به همت فرزند ایشان و به سفارش آیت‌الله سید فخرالدین مجتهد کاشانی کتابت شده است. این اثر در ۱۲ مجلس به موضوع شهادت ابا عبدالله - علیه السلام - و یاران گرامی‌اش می‌پردازد. یک جلد از این کتاب در قطع رحلی و با چاپ سنگی در بنیاد دعبیل خزاعی وجود دارد و علاقه‌مندان می‌توانند برای امانت به بنیاد رجوع کنند.

حضور ستایشگران و ذاکران اهل بیت در حرم مطهر امام خمینی (ره) / بهمن ۱۳۹۰

مروری بر کار گروه‌های اولین نشست علمی مداحان سراسر کشور

بهینه‌سازی و کیفی‌سازی هنر و فنون مداحی

اولین نشست علمی مداحان سراسر کشور با موضوع «مرام‌نامه ستایشگران و ذاکران اهل بیت - علیهم‌السلام» یازدهم بهمن ۱۳۹۰ ش. با حضور بیش از ۲۰۰ نفر از مداحان و ذاکران استان‌های سراسر کشور برگزار شد.

در این مراسم دکتر سیدمهدی خاموشی، رئیس سازمان تبلیغات اسلامی، با اشاره به ضرورت همدلی مداحان برای ساماندهی امور، آشنایی با محیط پیرامون را از مواردی بر شمرد که مداحان باید به آن توجه داشته باشند. ایشان با تأکید بر اهمیت توجه به اصول «مرام‌نامه ستایشگران و ذاکران اهل بیت رسول الله - صلی الله علیه و آله و سلم» گفت: «مرام‌نامه‌ای که تدوین شده، الزاماتی است که همگی قبول دارید. یکی از الزامات، ارتقاء علم و دانش شما در مسیر تان است. حتماً باور، به تبع علم و وجدان است. اگر انسان می‌خواهد پیامی را به زبان هنر نقل کند، باید خود، آن را باور داشته باشد و برای اوج احساس و عواطفی که می‌خواهد ایجاد کند، اول باید خود به آن برسد تا بتواند اوج آن احساس را مدیریت کند؛ پس یکی از الزامات، ارتقای سطح علمی است و این ارتقاء را باید خود این خانواده تدبیر کنند، و ما هم تا حد توان در آنچه که ضرورت دارد خدمت‌رسانی می‌کنیم. از دیگر الزامات، کیفیت و هنر انتقال است. در همان هنر، باید بداعت و رشد داشت. نباید در یک جا ایستاد، برخی از مداحان محترم حوزه تأثیر فراملی پیدا کردند؛ چرا که در کیفیت انتقال همواره کار می‌کنند. اتفاقاً در این زمینه رقابت ممدوح مسئله خوبی است؛ به صورتی که در نوع استخدام این فن و این هنر الگوگیری کنیم. این هم یکی از الزامات است که ما به‌طور روزآمد شاهد بهینه‌سازی و کیفی‌سازی آن هستیم.»

در ادامه این همایش، دکتر محمدرضا سنگری، رئیس هیئت علمی بنیاد دعبیل خزاعی، با اشاره به اینکه تدوین و تنظیم مرام‌نامه ستایشگران حاصل بیش از ۲۰۰ ساعت کار گروهی با استادان، صاحب‌نظران و فعالان عرصه ستایشگری و ذاکری اهل بیت - علیهم‌السلام - است، گفت: «خاستگاه مرام‌نامه ستایشگران و ذاکران اهل بیت - علیهم‌السلام - سه اصل قرآن، عترت (کلام نورانی اهل بیت - علیهم‌السلام -) و رهنمودهای مقام معظم رهبری است که در مدت ۳۰ سال گذشته بیشترین حمایت را از مداحی و مداحان به عمل آورده‌اند.»

از جمله برنامه‌های نشست علمی مداحان و ذاکران، برگزاری پنج کارگروه علمی با موضوعات: «اخلاق در مداحی»، «آموزش و تألیف»، «ادبیات در محتوای مجالس»، «فرصت‌ها و تهدیدهای مداحی» و «مقتل و روضه خوانی» بود. در این کارگروه‌ها در مجموع ۱۲۱ پیشنهاد و نکته مطرح شد و ۴۷ نفر با اعلام نظرهای کوتاه و بلند - یک یا چند بار - دیدگاه‌های خود را درباره موضوعات کارگروه‌ها مطرح کردند. در ادامه رؤس مطالب و مباحث مطرح‌شده در کارگروه‌ها به استحضار می‌رسد.

راهنمای مصور سفر زیارتی عراق

گردآوری: سیداحمد علوی

ناشر: معروف

تاریخ نشر: ۱۳۸۹

در تدوین این کتاب سعی شده، مطالبی را که یک زائر در سفر مقدس خود نیاز دارد، یک جا گرد آید؛ تا زائر از همراه داشتن کتب متعدد بی‌نیاز شود. در این کتاب اطلاعات لازم در مورد کشور میزبان، تاریخچه شهرهای زیارتی، اماکن تاریخی، ادعیه و سوره‌هایی که در این سفر زیارتی مورد نیاز است، احکام سفر، آداب زیارت و ... گردآوری شده است.

مقتل شوشتری

گردآوری: ابراهیم سلطانی‌نسب

ناشر: آرام دل

تاریخ نشر: ۱۳۸۴

این کتاب سوگنامه اهل بیت رسول الله - صلی الله علیه و آله و سلم - از زبان «آیت‌الله علامه شیخ جعفر شوشتری (ره)» است. «ابراهیم سلطانی‌نسب» بیش از ۷۰ موضوع در سوگ معصومین - علیهم‌السلام - را از روضه‌های آیت‌الله شوشتری گردآوری و در این کتاب ارائه کرده است.

گریزهای مداحی

نویسنده: محمدهادی

میهن‌دوست

ناشر: صبح پیروزی

تاریخ نشر: ۱۳۸۶

در این اثر ضمن بیان مصائب اهل بیت رسول الله - صلی الله علیه و آله و سلم - گریزهایی مناسب با هر مجلس آمده است. در پایان هر

گریز نیز اشعاری مناسب با محتوای مجلس و متناسب با گریز ذکر شده است. این کتاب با گریزهای مناجاتی آغاز می‌شود و با گریزهایی درباره امام عصر - عجل الله تعالی فرجه الشریف - پایان می‌یابد.

کارگروه فرصت‌ها و تهدیدهای مداحی

۱. استمرار جلساتی نظیر این و پرهیز از این مقدار حاشیه و روضه خوانی بسیار، به جای تمرکز بر روی برگزاری کارگاه‌ها
۲. شناسایی مشکلات مداحی در استان‌ها به تفکیک (فرصت‌ها و تهدیدها در هر استان)
۳. چاره‌اندیشی برای حفظ سنت‌های بایسته و در حال اضمحلال مداحی
۴. تخصیص مکان مناسب در استان‌ها برای بنیاد دعبل خزاعی
۵. بررسی تأثیر عرفان‌های کاذب بر مداحی و آگاهی بخشی در این زمینه
۶. چاره‌اندیشی برای طرح آرمان‌ها و ارزش‌های انقلاب و یاد شهدا در مداحی
۷. فعال شدن بنیاد دعبل خزاعی در حوزه مداحی بانوان
۸. پرهیز از دولتی شدن هیئت‌ها و مداحان
۹. برگزاری مداحی‌ها در حسینیه‌ها، تکایا و خیمه‌ها و در آموزش و پرورش
۱۰. راه کارهای مناسب برای پرهیز مداحان از اهانت و ... (به‌ویژه درباره مداحان صاحب تربیون)
۱۱. قبل از برگزاری جلسات کشوری برای مداحان، بنیاد دعبل خزاعی، موضوع و محورهای بحث را به اطلاع برساند.
۱۲. تأمین و تغذیه مداحان، به‌ویژه مداحان شهرستان‌ها و روستاها

۱۳. چاره‌اندیشی و راه کار برای مداحان مدعو کشوری که دستمزد و هزینه بالا طلب می‌کنند.
۱۴. چاره‌اندیشی در باب نفوذ عناصر بیگانه در حوزه مداحی
۱۵. راه کار مبارزه با خرافات، بدعت‌ها و تحریفات مداحی
۱۶. همکاری بنیاد دعبل خزاعی با کانون مداحان و جلوگیری از دادن تربیون به مداحان تأیید نشده
۱۷. صدور مجوز برای مداحان
۱۸. بهتر است تصمیم‌گیری‌ها فقط در تهران نباشد و تنوع فرهنگ‌ها لحاظ شود.
۱۹. در کنار تهدیدها، فرصت‌ها نیز مشخص، مطالعه و مطرح شوند.
۲۰. چاره‌اندیشی در بهره‌گیری از مداحان توانمند استان‌ها در سطح ملی و رسانه ملی
۲۱. چاره‌اندیشی و مدیریت مداحان ذوجنبتین! (عروسی و عز!)
۲۲. راه کارهای تربیت و تغذیه مداحان کم‌سواد در حوزه روضه و مقتل
۲۳. ترویج فرهنگ احترام به مداحان و ذاکران
۲۴. راه کارهای ارتباط میان مداح و روحانی
۲۵. شیوه‌های ارتباط مداحان با صدا و سیمای استان (تعیین نماینده‌ای از مداحان برای معرفی مداحان به صدا و سیما)
۲۶. برنامه‌ریزی ماهانه، فصلی و سالانه مداحان

۲۷. آموزش علمی و کاربردی جامعه مداحان
۲۸. چاره‌اندیشی برای هماهنگی کانون‌ها و مراکز متکثر تصمیم‌گیری در حوزه مداحی

کارگروه آموزش و تألیف

۱. سطح‌بندی مداحان و آموزش مبتنی بر سطح دانش، سابقه و تجربه
۲. مشخص کردن رتبه برای مداحان بر اساس آموزش (برگزاری آزمون و دادن کارنامه)
۳. معرفی «مداحی» به عنوان امتیاز در نهادها، ارگان‌ها و مشاغل
۴. کارنامه‌ها بر مبنای سه رتبه (ممتاز، خوب و عالی) باشد.
۵. استفاده از کتب معتبر، مستند و تأیید شده توسط بزرگان در مداحی (به‌ویژه مراجع عظام)
۶. آموزش مقتل خوانی و مقتل شناسی
۷. استفاده از نوحه‌های کف‌دستی انتشارات هلال
۸. انتشار اشعاری که سه ویژگی پیام، محتوا و قابل فهم بودن را داشته باشند.
۹. استفاده از افراد تأثیرگذار در آموزش
۱۰. پشتوانه‌سازی برای آموزش‌ها و مدارکی که مجموعه‌هایی چون بسیج مداحان، کانون مداحان و ... برگزار می‌کنند.
۱۱. آموزش غیر حضوری در کنار آموزش حضوری مناسب است.

مقتل مقرر

نویسنده: آیت‌الله سید عبدالرزاق مقرر
 مترجم: پرویز لولاور
 ناشر: آرام دل
 تاریخ نشر: ۱۳۸۷
 این کتاب مجموعه‌ای از سه کتاب «حضرت علی اکبر - علیه السلام»، «حضرت سکینه - علیها السلام» و «حضرت مسلم - علیه السلام» تألیف «سید عبدالرزاق موسوی مقرر» است که با ترجمه دکتر «پرویز لولاور» در یک جلد به مخاطبان عرضه شده است.

مقتل از مدینه تا مدینه

نویسنده: آیت‌الله سید محمدجواد ذهنی تهرانی (ره)
 ناشر: پیام حق
 تاریخ نشر: ۱۳۸۴
 این کتاب شرح زندگی و احوال امام حسین - علیه السلام - از ولادت تا شهادت است. در این کتاب احوال سید الشهداء و وقایع ملال‌انگیزی که موجب خروج حضرت از مدینه به طرف مکه و از مکه به جانب کربلا و حوادث ناگوار عاشورا و اتفاقاتی که بعد از شهادت افتاد، به رشته تحریر در آمده است.

تاریخ چهارده معصوم

تألیف: علامه محمدباقر مجلسی (ره)
 تحقیق: سید علی امامیان
 ناشر: سرور
 تاریخ نشر: ۱۳۸۳
 مقدمه این اثر در بیان ثواب گریستن بر مصائب حضرت رسالت پناه و ائمه طاهرين - عليهم السلام - و محزون بودن برای ایشان است. این کتاب در ۱۴ باب به تاریخ زندگی ۱۴ معصوم - عليهم السلام - می‌پردازد و در انجام این تحقیق از ۵۱ کتاب استفاده شده است.

۱۲. تعیین متولی برای آموزش ذاکران
۱۳. استفاده از استادان موسیقی و ادبیات در آموزش
۱۴. ارائه مبانی مباحثی در اردوهای زیارتی به ذاکران
۱۵. باز کردن قفل سایت هلال قبل از موعد مناسبت‌ها برای استفاده ذاکران
۱۶. ارسال و عرضه نشریاتی که روضه‌ها و مطالب مستند دارند، مثل شبستان
۱۷. ابلاغ دستورالعملی از جانب بنیاد دعبل خزاعی برای آموزش به استان‌ها
۱۸. راه‌اندازی مجمع‌الذاکرین در همه شهرستان‌ها
۱۹. مطالبه توقعات از ذاکران پس از ارائه خدمات به آنان
۲۰. اهدای بسته فرهنگی به ذاکران
۲۱. استفاده از روحانیت در جلسات آموزشی
۲۲. به روز کردن سایت بنیاد دعبل خزاعی برای مباحث
۲۳. انتشار فصلنامه برای ذاکران
۲۴. توجه به معیارها و حساسیت‌ها در آموزش‌های مباحثی در استان‌ها، به ویژه استان‌های دارای مذهب دیگر
۲۵. حمایت بنیاد از مؤلفان و نویسندگان حوزه مباحثی
۲۶. نشست مشترک بین نمایندگی بعثه رهبری، سازمان تبلیغات اسلامی، بنیاد دعبل خزاعی

کارگروه اخلاق در مباحثی

۱. معرفی پیامبر - صلی الله علیه و آله و سلم - و ائمه - علیه‌السلام - به عنوان اسوه و الگوی اخلاق
۲. مباحثان باید خود اسوه و سرمشق و مجرب به تقوا، علم و ادب باشند.
۳. رفتار مباحثان زیر ذره‌بین است؛ به‌ویژه از نگاه نوجوانان و جوانان، پس به رفتار خود توجه کنند.
۴. با اخلاق اسلام ناب محمدی و رعایت شریعت اسلام رفتار کردن و مقلد یکی از علمای متشرع بودن
۵. در جامعه و خانواده اخلاق مراعات شود.
۶. مباحثی به قصد قربت باشد نه به منظور مادیات
۷. پامنبری علمای اعلام باشند و آنها را مرجع صحت و سقم مطالب خود قرار دهند.
۸. با پاکي و درستی در این راه قدم بگذارند و شأن مباحثی را حفظ کنند.
۹. خود بسوزند تا بسازند (تهذیب، سلوک و خودسازی)
۱۰. زبان را پاک کنند تا اعمال پاک را در پی آورند.
۱۱. مردم را با اهل بیت - علیه‌السلام - که معبر معرفت الهی هستند، آشنا کنند.
۱۲. مباحث باید آینه باشد از خودش نگوید، اهل بیت - علیه‌السلام - را مدح کند، نه صدا و نه خود را.
۱۳. مباحث باید انسان‌ساز و جامعه‌ساز باشد.
۱۴. اخلاق اجتماعی به عنوان اصل در مباحثی لحاظ شود.

سخنرانی دکتر سید مهدی خاموشی در اولین نشست علمی سراسری مباحثان/ بهمن ۱۳۹۰

- (حسن معاشرت و حسن خلق)
۱۵. اخلاق سیاسی برای مباحث لازم است (اصل روشنگری و بصیرت‌بخشی) و حفظ دست‌آوردهای انقلاب.
 ۱۶. اخلاق حرفه‌ای و تخصصی را رعایت کند.
 ۱۷. در جلسات گناه شرکت نکند.
 ۱۸. نگاه به مباحثی، اقتصادی و مادی نباشد.
 ۱۹. ظاهر آراسته، مرتب، زیبا و در شأن اهل بیت - علیه‌السلام - داشته باشد.
 ۲۰. به پیشکسوتان، روحانیان و اهل منبر احترام بگذارد.
 ۲۱. حرمت مجالس اهل بیت - علیه‌السلام - را نگه دارد.
 ۲۲. تواضع حتی در برابر کوچک‌ترها از جلوه‌های اخلاق مباحثی است.
 ۲۳. منظم باشد و بدقولی نکند؛ یادیر و با تأخیر به مجلس نرسد.
 ۲۴. از مطالبی که شأن اهل بیت - علیه‌السلام - را مخدوش می‌کند، بپرهیزد.
 ۲۵. با قرآن کریم، روایات، ادعیه مفاتیح‌الجنان و صحیفه سجادیه مأنوس باشد.
 ۲۶. با علما و استادان اخلاق و مجالس و عظم و اخلاق روحانیان مرتبط باشد.
 ۲۷. در برنامه‌های ملی - مذهبی مثل نماز جمعه، راهپیمایی و ... شرکت کند.
 ۲۸. واژه‌های کلیدی مباحثی مثل تواضع، شباهت به مدح‌شونده، حفظ هویت، زینت اهل بیت
- علیه‌السلام - بودن، اخلاق حرفه‌ای، فردی، اجتماعی، سیاسی و ظرفیت‌بخشی به خود، از نکاتی هستند که نباید فراموش شوند.
۳۰. مباحث به هر قیمتی نباید در پی جذب جوانان باشد.
 ۳۱. با امانا و اعضای هیئت رفتار و برخورد نیکو داشته باشد.
 ۳۲. مباحثان باید با اخلاق مباحثی آشنا شوند.
 ۳۳. استادان پیشکسوت، دلسوز و جامع‌الشرایط در کشور در مجالس سالانه، فصلی و ... شرکت کنند.
 ۳۴. جزوهای آموزشی، تخصصی و نرم‌افزارهایی در حوزه اخلاق مباحثی تنظیم شود.
 ۳۵. برنامه‌ریزی برای آموزش‌های اخلاقی در جلسات ماهانه بنیاد دعبل خزاعی
 ۳۶. تهجد و اهل ذکر بودن مباحث لازم است.
 ۳۷. زمان‌شناسی، مستمع‌شناسی و سیره معصومان را دانستن، جزو اخلاق مباحثی است.
 ۳۸. شناخت جایگاه، شأن و بایسته‌های مباحثی از اخلاق مباحثی است.
 ۳۹. توجه به دغدغه‌های مقام معظم رهبری در مباحثی، از اخلاق مباحثی است.
 ۴۰. مباحثان دائم الوضو، دائم‌الذکر، خوش خلق با مستمعین و مردم و دارای مطالعه در حوزه‌های قرآن، تفسیر، تاریخ، روایت و مقتل باشند.

گزینهای مباحثی

نویسنده: علی اکبر لطیفیان
ناشر: آرام دل
تاریخ نشر: ۱۳۸۵

در این کتاب اولین بانوی احیای این سنت - سنت گریز زدن - «ملا حسین واعظ کاشفی» مؤلف کتاب «روضه الشهداء» معرفی شده است. در کتاب «گزینهای مباحثی»، مطالب

گونگونگی از جمله درباره رسول خدا - صلی الله علیه و آله و سلم - حضرت حمزه، حضرت رقیه، حضرت ام‌البنین، حضرت معصومه - علیه‌السلام - محرم الحرام، ورود به کربلا، شام غریبان و ... می‌خوانیم.

مراثی اهل بیت علیه‌السلام

تهیه و تنظیم: مرکز نشر اسراء
ناشر: مرکز نشر اسراء
تاریخ نشر: ۱۳۷۷

این کتاب مجموعه‌ای از اشعار در مراثی اهل بیت - علیه‌السلام - است که در قالب نوحه، اشعار سینه‌زنی و ... آمده است. این مجموعه با نظارت «آیت‌الله جوادی آملی» گردآوری شده و اشعار شاعرانی نظیر: «حجت الاسلام و المسلمین ملا محمد درکابی»، مرحوم «سلطان محمد دلارستانی» متخلص به «مذنب» و ... در آن دیده می‌شود. این کتاب با مقدمه‌ای از آیت‌الله جوادی آملی آغاز می‌شود.

آینه‌داران آفتاب

نویسنده: محمدرضا سنگری
ناشر: شرکت چاپ و نشر بین‌الملل
تاریخ نشر: ۱۳۸۶

«آینه‌داران آفتاب» یک مجموعه دو جلدی و پژوهش و نگارشی نواز زندگی و شهادت یاران ابا عبدالله الحسین - علیه‌السلام - است. از جمله مطالب و موضوعات این کتاب مباحث تحلیلی و تبیینی درباره اصحاب، جایگاه و فضایل آنها، نوع رابطه آنها با امام حسین - علیه‌السلام - مباحثی در باب تقسیم‌بندی صحابه، قبایل آنها و منازل و حوادث راه مدینه به مکه و از مکه تا کربلا است.

کارگروه مقتل و روضه خوانی

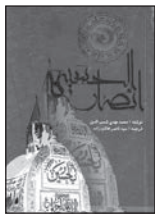
۱. نوشتن مقاتل بدون اغراق، لعن، دشنام و نفرین با رعایت مطالب ادبی و علمی
۲. استفاده از طلاب علوم دین برای نگارش مقتل
۳. معلوم کردن مرجعی برای تأیید مقاتل نگاشته شده
۴. تنظیم، تبویب و استخراج روضه‌های مناسب، از مقاتل معتبر مثل خصائص الحسینیة
۵. طرح پیام‌های کربلا در مقاتل
۶. مشخص کردن روضه‌های غیر مستند، تحریف شده و غلط
۷. تشکیل کانونی برای تحقیق در حوزه مقاتل (مجموعه معتبر و توانا)
۸. به جای مقتل نویسی، مقاتل معتبر را معرفی کنیم.
۹. مقاتلی به تناسب مخاطب‌ها مثلاً دانشگاهی، حوزوی، فرهنگی و ... نگاشته شود. (دقت در سطح متفاوت مخاطب‌ها)
۱۰. دقت در نگارش مقاتل بر اساس زبان امروز
۱۱. برای مداحان اعزامی به عتبات، مقتل مناسب تنظیم شود.
۱۲. استفاده از مقاتلی که عرب‌ها نگاشته‌اند.
۱۳. تذکر به مداحانی که روضه تحریفی می‌خوانند. (گروه و مرجعی برای بازخواست)
۱۴. دعوت از حوزه علمیه قم برای اندیشیدن، برنامه‌ریزی و نگارش مقتل
۱۵. جلسه مشترک بین علما و صاحب نظران این حوزه
۱۶. گردآوری گریزهای درست مداحان بزرگ و معتبر
۱۷. چاپ مقاتل معتبر در قطع جیبی و قابل حمل
۱۸. تعلیم مداحان در حوزه مقتل
۱۹. ایجاد تعهد و التزام در مداحان برای خواندن روضه و مقتل مستند
۲۰. مراقبت صدا و سیما در پخش روضه‌های مستند و پرهیز از پخش تحریف، غلو و دروغ در مداحی

کارگروه ادبیات مداحی

۱. شناخت شاعران آیینی و استفاده از آنان
۲. ارتباط و پیوند بین مداحان و شاعران
۳. چاپ مجموعه‌های شعری مناسب برای مداحان
۴. آموزش ادبیات به مداحان
۵. تقویت تعهد و التزام در مداحان برای استفاده از شعر بایسته و موقر
۶. شناساندن اشعار مناسب توسط نشریه‌ها، فضاهای مجازی و ...
۷. نشست مشترک شاعران و مداحان ■

انصار الحسین

نویسنده: محمدمهدی شمس‌الدین
 مترجم: سید ناصر هاشم‌زاده
 ناشر: شرکت چاپ و نشر بین‌الملل
 تاریخ نشر: ۱۳۸۶
 این کتاب تحقیقی درباره یاران و انصار ابا عبدالله الحسین - علیه السلام - است و دایره پژوهش در آن، هم شخصیت‌های انقلاب و هم آنها را که از توده‌های وابسته بودند، بررسی می‌کند. کسانی که به دلایلی فرصت حضور در حماسه عاشورا را نیافتند ولی هرگز علاقه و تمایل خویش را به انقلاب از دست ندادند.

مقتل الحسین

نویسنده: سید علی اکبر صداقت
 ناشر: بکا
 تاریخ نشر: ۱۳۹۰
 این کتاب از مجموعه منابع و مقاتل معتبر، مستند و قوی که از سال ۶۱ ق. تا قرن هفتم موجود بوده‌اند، استخراج، ترجمه و تدوین شده است. در تدوین این کتاب از ۴۲ اثر از کتاب‌های شیعه، سنی، زیدی و دیگر مذاهب اسلام تا تاریخ ۷۰۰ ق. بهره برده شده است. مؤلف کتاب درباره این منابع می‌گوید: «گرچه مطالب کتاب‌ها از نظر اعتبار یکسان نیستند، ولیکن شبیه به هم و با اختلاف بسیار کمی نقل شده‌اند.»

فرهنگ عاشورا

نویسنده: جواد محدثی
 ناشر: معروف
 تاریخ نشر: ۱۳۸۸
 این کتاب اثر برگزیده چهارمین دوره کتاب سال ولایت است. ترتیب مطالب و مداخل این فرهنگنامه به ترتیب حروف الفبا است. «حجت الاسلام جواد محدثی» در این فرهنگنامه لازم‌ترین دانستنی‌های مربوط به نهضت عاشورا را ارائه کرده است؛ موضوعاتی در از قبیل اشخاص، گروه‌ها، جاه‌ها، کتاب‌ها، اصطلاحات، سنت‌ها، شعایر، تعالیم مکتبی و ...

محورها و موضوعات دومین نشست علمی مداحان

و ذاکران از منظر استادان و پیش کسوتان

عرصه ستایشگری اهل بیت علیهم السلام

بیشتر از سایر افراد زیر ذره بین قرار می گیرند. بایسته های خاصی ویژه مداحان وجود دارد. گذشتگان ما نسبت به طرز پوشش و حرکات مداح بسیار حساس بودند. مرحوم

آقای فلسفی خطاب به آقای منبریان می گفتند: «وقتی سخنرانی می کنید نور خودتان را گوش کنید یا در مقابل آینه بایستید و ببینید که حرکات خود را می پسندید یا خیر؟»

از نظر باطنی نیز، اگر مداح در دل، محبت خاندان عصمت و طهارت را پذیرفته باشد؛ می تواند در شنونده باور بیشتری ایجاد کند. کسی که برای منافع شخصی خود روزه می خواند با کسی که برای امام حسین - علیه السلام - روزه می خواند کاملاً متفاوت است و پامنبری ها کاملاً از این موضوع آگاهی دارند.

واعظ و مداحی که در بزرگداشت دین صحبت می کنند، در بین منبر اسمی از شخص نمی آورند؛ وقتی در نیشابور مردم تقاضای حدیث کردند، امام رضا - علیه السلام - مردم را قبل از هر چیزی به خدا دعوت می کند. در حوزه ستایشگری، رعایت اخلاق خیلی اهمیت دارد. این واژه، واژه بسیار مهمی است، در صدد این نباشیم که مداح و واعظ قبلی را تخلیه کنیم؛ بلکه باید زمینه را برای همدیگر آماده کنیم؛ به ویژه بعضی از مسائل که دامنه هم ندارند.

اگر مداحی، روضه حضرت علی اکبر - علیه السلام - که دارای حواشی بسیاری است، می خواند، مداح بعدی سعی کند دنباله او را بخواند.

صائب اینجا یک شعر دارد که راه گشاست.

این ما و من نتیجه بیگانگی بود

صد دل به یکدیگر چو شود آشنا یکی است

در فرمایش های معصومین - علیه السلام - یک تضاد هم نمی بینیم؛ از رسول اکرم (ص) تا امام زمان (عج) همه یک مسیر مشخصی راطی می کنند و یکی را خلاف دیگری نمی بینید.

مهدی آصفی/دعبل/پیش شماره چهارم/یکم شهریور ۱۳۹۰

- تواضع
- وقت شناسی
- حرمت گذاری
- صداقت
- سلوک معنوی
- آداب دانی

رفتاری پسندیده، بیانی گویا و زبانی صادق

امروزه مرثیه خوانان و منقبت خوانان اهل بیت - علیه السلام - را مداح می گویند. حال کسی که مدح و منقبت معصومین - علیه السلام - را می نماید، آیامی شود که بویی از معارف و اخلاق آنها نبرده باشد؟

مداحی که از ائمه معصومین سخن می گوید و از آنها دم می زند و خود را خادم آنها معرفی می کند، باید خودش از نظر ظاهری و باطنی به آنها نزدیک باشد و سیره آنها را رواج دهد. مداح باید دارای ظاهری مناسب، رفتاری پسندیده، بیانی گویا و زبانی صادق باشد و از همه گناهان علی الخصوص گناهان زبانی مانند دروغ، غیبت، تهمت و افترا پرهیز کند، و مداحی را وسیله معاش خود قرار ندهد. متواضع و عالم به مسائلی همچون اعتقادات، شعر، تاریخ، مقتل و ادعیه تا حد متعارف باشد تا هم امام زمان - عجل الله تعالی فرجه الشریف - و هم مردم از او رضایت داشته باشند.

علی اهی/ستایشگران نور/پیش شماره اول/شهریور ۱۳۹۰/ص ۱۳

مراقبه های ستایشگری

مداح نشد کسی که در راه هدف

فریاد نزد شعر و شعار خود را

مداح بود کسی که همچون دعبل

بر دوش کشد چوبه دار خود را

امام صادق - علیه السلام - می فرماید: «تُونُوا لَنَا زَيْنًا وَلَا تَكُونُوا عَلَيْنَا شَيْنًا»؛ «ای شیعیان مایه زینت ما باشید؛ نه مایه ننگ و سرافکنگی ما».

کسانی که به هیئت، مسجد و منبر نزدیک تر هستند؛

دومین نشست علمی مداحان سراسر کشور ۲۸ دی ماه ۱۳۹۱ ش. با محوریت پنج کارگروه و با تکیه بر رهنمودهای مقام معظم رهبری در دیدار با مداحان - مخصوصاً دیدار اخیر در اردیبهشت ماه ۱۳۹۱ ش. - برگزار خواهد شد. در این مجال ضمن اشاره به محورها و موضوعات هر یک از کارگروه های این نشست، گزیده ای از دیدگاه ها و آراء فعالان، پیش کسوتان و استادان این حوزه را به استحضار می رسانیم. گزینش این مباحث با این امید انجام شده است که تصویری روشن از مطالبات و انتظارات منطقی از جامعه ستایشگران و ذاکران اهل بیت رسول الله - صلی الله علیه و آله و سلم - ترسیم کند و تأمل درباره این موضوعات گامی کوچک برای ادامه مسیر از اوضاع موجود به سمت وضعیت مطلوب باشد. ان شاء الله.

۱. کارگروه اخلاق مداحی (بایسته ها و ناپایسته ها)

۱-۱. شناخت بایسته های رفتاری و سیرت مداح و ذاکر (مداح الگو و اسوه)

۱-۲. شناخت ناپایسته های سیرت و سلوک مداحی و ذاکری

۱-۳. شناخت عناصر رفتاری و منشی:

- قبل از مداحی
- حین مداحی
- بعد از مداحی

۱-۴. آسیب های رفتاری مداحان:

- غرور و کبر و خود برتر بینی
- ریاکاری
- استهزاء
- فقدان وقار
- بدزبانی و بی حرمتی به دیگران
- فقدان اخلاص و تقوا
- بروز و ظهور و طرح اهداف مادی (فقدان عفاف اقتصادی)

۱-۵. فضیلت های اخلاقی مداحی:

عزاداری، بایدها و نبایدها

نویسنده: ناصر باقری بیدهندی

ناشر: نور السجاد

تاریخ نشر: ۱۳۸۴

این کتاب ضمن اشاره به موضوعاتی نظیر: حکم عزاداری، تاریخچه مجالس عزاداری و عوامل مؤثر در جاودانگی مراسم عزاداری و وظایف شیعیان، بنیان گذاران و گردانندگان،

اهل منبر و رسالت مقدس و بایدهای مداحی را برمی شمرد. این اثر با تقریظی از «آیت الله مکارم شیرازی» بر این کتاب آغاز می شود.

تأملی در باب مداحی

نویسنده: رنجبر گل محمدی

ناشر: مؤسسه کیهان

تاریخ نشر: ۱۳۷۵

مؤلف این کتاب، «غلامعلی رنجبر گل محمدی»، از مداحان و ذاکران اهل بیت - علیه السلام - است و این کتاب را در ۱۴ فصل و با بخش هایی نظیر «مدح چیست؟ مداح کیست؟»،

«ویژگیهای یک مداح واقعی چیست؟» و ... تنظیم و تألیف کرده است. در کتاب تأملی در باب مداحی، چند مقاله درباره عزاداری و سیره امام خمینی (ره)، نظر آیت الله جناتی درباره بدعتها و خرافات و دو مصاحبه از ستایشگران و ذاکران اهل بیت - علیه السلام - «حاج محسن اعتمادیان» و «حاج محسن طاهری» را می خوانیم.

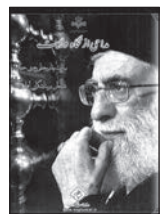
مداحی از نگاه ولایت

تهیه و تنظیم: اداره کل نعمات

آیینی و رادیو نو

تاریخ نشر: ۱۳۸۹

این نرم افزار به همت «اداره کل نعمات آیینی و رادیو نو» که متولی برگزاری همایش پیرغلامان است تهیه و تنظیم شده است. در این مجموعه ۱۳ قطعه از بیانات مقام

معظم رهبری خطاب به مداحان و ستایشگران اهل بیت رسول الله - صلی الله علیه و آله و سلم - گردآوری شده است؛ از جمله موضوعاتی نظیر: شناخت درست جریان مداحی آنچنان که اهل بیت خواسته اند، استفاده بهینه از ظرفیت شعر برای بیان معارف و تقویت ایمان و ... در این مجموعه دیده می شود.

گاهی می فرماید: «زَعْفَرِیْنِ»؛ «ما دو برابر می دهیم»، گاهی می فرماید: «مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ امْتَالِهَا»؛ یعنی «۱۰ برابر می دهیم»، گاهی می فرماید: «سَبْعَ سَنَابِلٍ فِي كُلِّ سَنَابِلَةٍ مِثْلَهُ حَبَّةٌ»؛ «۷۰ برابر می دهیم» و گاهی می فرماید: «بی اندازه می دهیم» و در این جا وقتی گفته می شود «كَانَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ»، یعنی پاداشش بر خداست، به همان پاداش بی حد و اندازه اشاره دارد و پاداشی که خود خداوند می دهد که شبیه روایتی است که برای روزه گرفتن داریم.

می فرماید: «روزه مال من است، یا من پاداشش را می دهم یا من پاداشش هستم؛ یعنی خودم را به کسی می دهم که روزه خالصانه بر گزار کند.»

محمدرضا سنگری / دهبل / شماره سیزدهم / سی ام فروردین ۱۳۹۱

پرهیز از منفعت طلبی

اگر ما نوکر اهل بیت هستیم، نوکر سیدالشهدا هستیم، باید کاری کنیم که اهل بیت - علیهم السلام - از ما راضی باشند. قدمی که بر می داریم، حرفی که می زنیم، راهی را که

می رویم، وعده ای که می دهیم، شعری را که می خوانیم و روزه و سبکی را که انتخاب می کنیم، همه در راستای هدف مقدس سیدالشهدا - علیهم السلام - باشد. و دنبال آن باشیم که رضایت آن بزرگوار را جلب کنیم و به فکر رضایت خودمان و منافع مادی و جایگاه اجتماعی خود نباشیم.

واقعاً بعضی برای نوکری نیامده اند؛ بلکه آمده اند آقایی کنند. مداحان باید جایگاه نوکری سیدالشهدا - علیه السلام - را بشناسند و این مقام رفیع و این جایگاه بلند را با هیچ چیز عوض نکنند. گاهی ما خودمان را این قدر پایین می آوریم که برای خواندن روزه نرخ تعیین می کنیم و مداحی را یک شغل حساب می کنیم. این فن مقدس با همه مشاغل دیگر تفاوتی دارد. متأسفانه بعضی ها مداحی را برای خود یک شغل قرار داده اند و به دنبال مجالسی هستند که پول بیشتری به آنها می دهند؛ چنین کسی امام حسین - علیه السلام - و دستگاه امام حسین - علیه السلام - را نشناخته است. ما باید بدانیم آقا سیدالشهدا - علیه السلام - را باب بزرگواری هستند که نوکرانش را هیچ گاه فراموش نمی کند، و اگر در تنگنایی هم قرار بگیرند، کسی که او را نجات می دهد امام حسین - علیه السلام - است. ■

محسن طاهری / استایشگران نور / شماره اول / اسفند ۱۳۹۰ / ص ۵۲

کند. علاوه بر عربی، با تاریخ اسلام و سیره ائمه - علیهم السلام - نیز آشنا باشد. از این جهت که اگر روزه یا روایتی را دید، بتواند با زمان ائمه تطبیق بدهد تا بتواند صحت آن را معلوم کند.

... بحث دیگری که خیلی مهم است، بحث اخلاص است؛ یعنی در گفتن مطالب، بازگو کردن مقاتل و روضه ها باید بحث عبودیت ما هم قوی باشد. اینکه عبد خدا باشیم، به واجبات خود عمل کنیم، از سیئات و محرمات دوری کنیم، این در نفوذ کلام بسیار تأثیر دارد. چون این کار خیلی مقدس است و مردم با احساسات پاک می آیند. قلب مؤمن، قلب عاشق اهل بیت حرم خداست. طبق روایتی که امام صادق فرمودند: «القلب حرم الله»؛ «قلب جایگاه خداست»، جایگاه اهل بیت - علیهم السلام - است. نباید غیر از اهل بیت - علیهم السلام - و خدا را در آن جا بدهیم. چه زبانی می تواند بر این قلب تأثیر بگذارد؟ زبانی که الهی باشد. زبانی که با ذکر خدا آشنا باشد نه زبانی که غیبت، دروغ، تهمت یا بسیاری از مسائل دیگر از آن بیرون بیاید. چه چشمی می تواند گریه کند؟ چشمی که الهی باشد، نه چشمی که دائم به نامحرم نگاه می کند، نه چشمی که دنبال حرام است.

عباس حیدرزاده / چاوش / شماره چهارم / صفر ۱۳۹۳ / صص ۴۱-۴۰

روضه تک نفره

در محفل امام حسین - علیه السلام - تعداد حاضران و کمیت ملاک نیست؛ حتی می توانیم روضه تک نفری هم داشته باشیم و اگر کسی هم نباشد، مداح

می تواند برای خودش روضه بخواند. لازمه گریستن این است که روضه خوانده شود، اما تعداد حاضران در مجلس مهم نیست. به یاد دارم یک نفر در مسجدی تنها بود و فقط من در آنجا بودم، او شروع کرد به روضه خواندن، او اسطر روضه بود که چند نفری هم وارد آن مکان شدند و به شوخی گفتند که حاج آقا برای چه کسانی روضه می خواندی؟ جواب داد، اگر شما هم نباشید، فرشتگان خداوند هستند که گوش بدهند و حضور داشته باشند و اصل هم همین است.

محفل و مجلس به کمیت آن نیست. «كَانَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ»؛ خداوند وقتی از پاداش های خود سخن می گوید،

خلوت و گریه کردن خصوصی

مرحوم آیت الله بهجت فرموده اند، روضه هر بزرگوار را که می خوانید حاضرش بدانید. یعنی ایشان ناظر بر ما خواهند بود و هیچ چیز مانع دیدشان نخواهد شد. گریاندن مردم نیاز به خلوت و گریه کردن خصوصی دارد. که حداقل روزهایی که می خواهیم روضه بخوانیم پنج شش دقیقه به زبان مادری با همان معصومی که می خواهیم روضه اش را بخوانیم صحبت کنیم. توی خلوت خودمان. این هم از آن نسخه هایی است که مرحوم سید بحر العلوم داده اند.

... تکلیف ما این است که وظیفه مان را انجام بدهیم. این که بعدش چه اتفاقی می افتد و آیا اشکی در می آید یا نه، اهمیتی ندارد. گریه یک عبادت درونی است و ملاکش باطن است. ما نمی توانیم نمره به ظواهر بدهیم. همان طور که تعداد مأمومین نماز جماعت به خودی خود نشان گر کیفیت آن عبادت نیست.

حجت الاسلام آقامیری / چاوش / شماره سوم / محرم الحرام ۱۳۹۳ / ص ۱۱

نواضع و پرهیز از پر خاشی

اخلاق و رفتار نوکر امام حسین - علیه السلام - باید همراه با تواضع باشد، بعضی از مداحان با مردم پر خاش می کنند و رفتارهای نادرست دارند که مسلماً اثرات سوئی دارد و مورد پسند

اهل بیت نیست. برای مثال بعضی مداحان وقتی کسی پیشنهاد شرکت در مجلسی را در جمع، به آنها می دهد، بر خورد بدی با دعوت کننده می کنند. البته این موضوع به این معنی نیست که مداحان باید در هر مجلسی برای روضه خوانی حضور پیدا کنند، چون در بعضی از جلسه ها نیت خدایی نیست، اما بر خورد بد هیچ توجیهی ندارد. مداح باید بداند که این اهل بیت هستند که مجالسشان را اداره می کنند.

مرتضی طاهری / خیمه / شماره ۷۶-۷۵ / دیبهشت و خرداد ۱۳۹۰ / ص ۳۴

چه چشمی می تواند گریه کند؟

پایه مداحی و روضه خواندن، علم است. مداح حداقل باید به اندازه ای علم داشته باشد که بتواند از مقاتل استفاده

اصول مداحی

نویسنده: اعظم السادات ناصری نژاد
ناشر: بوستان احمدی
تاریخ نشر: ۱۳۸۲
«اصول مداحی و مصائب آل محمد - علیهم السلام - یک مجموعه دو جلدی است که در آن موضوعاتی درباره اصول مداحی و مناجات و مصائب ۱۴ معصوم - علیهم السلام - بررسی می شوند. توسل به ۱۴ معصوم و ذکر صلوات و مناسبت ها از دیگر مطالب این کتاب است.

عقیده مادر مدح و مرتبه اهل بیت علیهم السلام

گرد آوری: غلامحسین مردانی
ناشر: ساحل
تاریخ نشر: ۱۳۹۱
در این کتاب مطالبی را درباره احکام مدح و مدیحه سرایی، پرهیز از ترویج عقاید ضاله در مدح و مرتبه، جایگاه مداحی در قرآن، جایگاه و مقام مدح و مداحان نزد معصومین - علیهم السلام - را می خوانیم. مطالب این کتاب را «غلامحسین مردانی» از درس گفتارهای «عباس دیچونی» گردآوری کرده است.

آیین سوگواری

نویسنده: علامه سید محسن امین
مترجم: علی زهراب
ناشر: حبیب
تاریخ نشر: ۱۳۸۹
«آیین سوگواری» ترجمه کتاب «فتاح اللام» اثر علامه «سید محسن امین عاملی» است. فصل چهارم این کتاب به موضوع «شرکت در مجالس عزا همراه با اظهار اندوه» می پردازد. در انتهای این کتاب تصویری از علامه محسن امین همراه با علمای جبل عامل و سنگ مزار ایشان در زینبیه دمشق وجود دارد.

۲- کار گروه جایگاه و منزلت مداحی

(بایسته‌ها و ناپایسته‌ها)

۲-۱. عوامل حفظ منزلت و جایگاه ذاکر و مداح:

- درک درست ذاکر و مداح از فضیلت و کرامت مداحان
- درک درست از تأثیر مداحان
- رابطه صحیح و منطقی با مردم قبل، حین و بعد از مداحی

۲-۲. عوامل منزلت کاهي:

- اهداف مادی و پست دنیوی (تغییر اهداف)
- بدخلقی، بدزبانی
- فقدان و ضعف اخلاص و نیت پاک
- بی‌سواد و کم‌دانشی و محتوای ضعیف
- خودشیفتگی، غرور و تکبر
- ۲-۳. عوامل منزلت افزایی:
- صفا و اخلاص و تقوا
- محتوای علمی و مستند
- رفتار صادقانه، متواضعانه و کریمانه با مردم
- حرمت گذاری پیران و پیش کسوتان

ادب مداحی

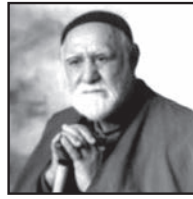
مداحی حرفه‌ای است که خود داشته باشد؛ خود آنها باید صدایش را بدهند، طبع شعرش را بدهند، علاقه و ذوقش را بدهند. یک مداح خوب اول باید تصمیم بگیرد که در این درگاه ادب را رعایت کند و باید از منبر بزرگان و حتی نوارهای آنان برای آموزش استفاده کند. گوش کردن به نوارها خیلی مهم است. اشعار مبتذل را هرگز نخوانند. مداحی را نباید به عنوان شغل انتخاب کنند و برای امرار معاش باید راه دیگری برای خود انتخاب کنند.

مداح اگر سواد داشته باشد حرف‌های نامربوط نمی‌زند. اگر به خدا و ائمه و علیهم السلام - متوسل شویم، چنان دل‌هایی شکند که بهتر از هزار تاحرف و عمل در برگزاری مجلس تأثیر می‌گذارد.

مهدی علامه/چاووش، شماره دوم/ذی‌الحجه ۱۴۲۳/ص ۷

در اولین مرحله باید به استاد مراجعه کرد

هر کس می‌خواهد مداحی کند، در اولین مرحله باید به استاد مراجعه کند. یک صدا برای گریاندن خوب است و یک صدا برای رادیو؛ هر دو خوب است،

اما با هم فرق دارد. استاد این فرد را راهنمایی می‌کند و می‌گوید برو دنبال این کار، عشق، ایمان، سلیقه و صدا، همه را استاد می‌سنجد. ممکن است فرد قابلیت داشته باشد و ممکن است نداشته باشد.

یک مداح باید خانه دلش پر از عشق و محبت باشد، هر گاه نام ابا عبدالله - علیه‌السلام - در نزد او برده می‌شود، باید تمام صحنه‌های کربلا را پیش خود مجسم کند و حالش دگرگون شود و این گونه مردم هم محض اینکه مداح را دیدند و سخن و شعر از او شنیدند، فوراً دگرگون می‌شوند.

... یکی دنبال این است که به راز موسیقی در مداحی دست پیدا کند، یکی به راز مقتل، یکی امام‌شناسی و شاید یکی هم راز گریه و گریاندن، بعضی‌ها می‌گویند: این طور نیست که کسی سال‌ها گناه کند و بعد برود بگرید و بگریاند و دست آخر هم به بهشت برود. این مخالف فرمایش امام صادق - علیه‌السلام - است. چون ایشان فرمودند: «من انشد فی الحسین - علیه‌السلام - بیت شعر فبکی و ابکی عشره فله و لهما الجنة»، «آن کس که درباره حسین - علیه‌السلام - شعری بسراید و بگرید و ده نفر را بگریاند پس بر او و ایشان بهشت نوشته خواهد شد.»

مرحوم نادر علی کربلایی/چاووش، شماره چهارم/صفر ۱۴۲۳/صص ۶-۷

ارتباط با علمای

یک مداح باید هدفش تقرب به خداوند باشد. بعضی‌ها فکر می‌کنند با سبک‌های جدید و شعرهای جدید می‌توانند خودشان را به جامعه معرفی کنند، در صورتی که یک مداح باید متخلق به اخلاق اسلامی باشد. مثلاً مداح باید حساب خمسی داشته باشد؛ و خمس بدهد تا مالش پاک باشد. اگر مداح، طهارت روح و طهارت مال داشته باشد و با امام زمان - عجل الله تعالی فرجه الشریف - و با قرآن انس داشته باشد و در مجالس اهل بیت

- علیهم السلام - با وضو و نیت خالص شرکت کند، توجه حضرات معصومین - علیهم السلام - به سوی او جلب خواهد شد.

... خیلی ضرورت دارد که مداحان خصوصاً جوانان، با علما در ارتباط

باشند و از آنها کسب فیض کنند، و این موضوع را برای خودشان واجب بدانند، خصوصاً با علمایی که در بحث اخلاق سررشته دارند و خود نیز متخلق به اخلاق حسنه هستند، مجالست داشته باشند. اخیراً اینچنین شیوع پیدا کرده است که مجالس عزاداری بدون سخنرانی و حضور روحانی است و این خطرناک است.

محمد اطهری/نسب/ستایشگران نور/شماره اول/اسفند ۱۳۹۰/ص ۲۸

محبان واقعی اهل بیت علیهم السلام

امام رضا - علیه‌السلام - به ریان بن شیبیب می‌فرمایند: «ان سرک ان تکون معنای العلی من الجنان»، «پسر شیبیب اگر می‌خواهید در مقامات بالای بهشت با ما اهل بیت - علیهم السلام - باشید، این کارها را انجام ده:

«فاحزن لِحزننا»، «با حزن و اندوه ما محزون باشید»، «و افرح لفرحنا»، «با شادی ما شاد باشید»، «علیک یولایتنا»، «ولایت ما را داشته باشید»، «لو ان رجلاً حب حجراً لحشره الله عزوجل معه یوم القیامه»، «اگر کسی سنگی را دوست داشته باشد خداوند او را با همان سنگ محشور می‌کند.»

این روزها ما مداحان خیلی به این مطلب که با شادی ما شادی و با عزاداری ما عزاداری کنید، توجه می‌کنیم. فکر می‌کنیم شادی اهل بیت - علیهم السلام - به معنی شیرینی دادن و برخی شادی‌های مشروع است. یا حزن و اندوه فقط این است که عزادار باشیم؛ اما اصل موضوع عمیق تر است. محزون بودن با حزن و اندوه اهل بیت - علیهم السلام - یعنی هر کاری که اهل بیت - علیهم السلام - را ناراحت می‌کند، آن کار ما را نیز ناراحت

رسالة شور و شعور

تهیه و تنظیم:

واحد فرهنگی - پژوهشی هیئت ره‌پویان آل طه علیهم السلام

ناشر: زمان

تاریخ نشر: ۱۳۸۸

این اثر برخی آسیب‌های هیئت‌های مذهبی از قبیل سنت‌سازی‌های غلط و مخالف با روح دین، بی‌اعتنایی به شأن جلسات، به کارگیری موسیقی‌های نامناسب، روضه‌های ساختگی، تعبیرات غلوآمیز و... را برمی‌شمرد و با اشاره به اوضاع موجود وضعیت مطلوب تلاش می‌کند، خواننده را برای حرکت به سمت وضعیت مطلوب ترغیب کند.

آبرومندان درگاه حسین علیه‌السلام

گردآوری: محسن شیرازی

ناشر: ساحل

تاریخ نشر: ۱۳۹۱

این کتاب در چند فصل به بررسی تاریخچه مداحی در آستان مقدس سید الشهداء - علیه‌السلام - و وظایف عملی و علمی جامعه در این خصوص و... می‌پردازد. فصل پایانی این اثر به

شرح حال پیش کسوتان این عرصه پرداخته و اولین مداحان و مرتبه‌سرایان و یاران خاص و مورد عنایت ویژه ائمه را معرفی می‌کند. «محسن شیرازی» مطالب این کتاب راز مباحث «حاج عباس دلجو» در مجمع روضه‌الذاکرین گردآوری کرده است.

اندیشه‌های راهبردی

تهیه و تنظیم: شورای عالی

انقلاب فرهنگی

ناشر: دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی

در این مجموعه نکات و رهنمودهای راهبردی مقام معظم رهبری که به نوعی به موضوع «تبلیغ دینی» مرتبط هستند - در سخنرانی‌ها، بیانات،

دیدارها و مکتوبات ایشان - گردآوری شده است. در جلد چهارم این اثر بخشی به «تبلیغ دینی و مداحان اهل بیت - علیهم السلام - اختصاص یافته است.

صادق - علیه السلام - درس و بحث را تعطیل می کند و به روضه امام حسین - علیه السلام - احترام می گذارند. شأن مداح باید حفظ شود، چه از طرف خودش و چه از طرف مردم. البته باید بپذیریم که در شرایط امروز جامعه میدان دار مبارزه با تهاجم فرهنگی غرب مداحان و هیئت ها هستند.

شما می بینید دشمن هم از هیئت های مذهبی و جلسات عزاداری و وحشت دارد. هیچ چیز به اندازه هیئت ها نمی تواند تأثیر گذار باشد. الان چندین سازمان و ارگان دولتی و غیر دولتی بودجه فرهنگی دریافت می کنند، ولی کدامشان در مبارزه با تهاجم فرهنگی به اندازه مداحان و مجالس عزاداری مؤثر بوده اند؟ خصوصاً در ماه محرم که مداحان باید بدانند امام حسین - علیه السلام - بار عام می دهد. ما باید کاری کنیم که گرایش مردم افزایش یابد. مداحان رسالت سنگینی دارند.

حیدر توکلی / ستایشگران نور / شماره اول / اسفند ۱۳۹۰ / ص ۵۰

مداحی شغل نیست

مداحی نباید شغل شود و به طریق اولی تر دعاخوانی نباید شغل باشد. چرا «آقا سید علی میرهادی» آنقدر اثر وجودی باقی گذاشته است؟ به خاطر اینکه اهل دنیا نبود و برای دعا خواندن یک ریال پول نمی گرفت. به همین دلیل جای دیگر نمی رفت و فقط یک مجلس داشت. بنابراین اگر بخواهیم دعاخوانی را آنگونه که بزرگان ما خواندند،

مثل آقای «میرهادی» و «شیخ محمدحسین زاهد» و یا «آیت الله شاه آبادی» ادامه بدهیم، مداحان باید مثل آنها عمل کنند و با دعاخوانی، شغلی بر خور نکنند. البته اگر به عنوان شغل افراد هم باشد، خلاف شرع نیست.

ماشاءالله عبیدی / فرخیمه / شماره ۹۰ / مرداد ۱۳۹۱ / ص ۵۳

داشتند اصلاً. نمی دانم در اثر چی بوده، نمی توانیم بگوییم، ولی «بس نکته غیر حسن بیاید که تا کسی / مقبول طبع مردم صاحب نظر شود»؛ یعنی حسن ها را همه را داری مال خودت، نوش جانست؛ ولی هزار نکته دیگه می خواهد غیر حسن؛ معلومه یک چیزی از حسن بالاتره. در بین بزرگان هر جا حسن، حسن، محسن، احسان، تحسین، احسن، هر جا این واژه ها آمده با مشتقاتش که بن ماضی همین حسن است می گویند فقط منظور آقا ابا عبدالله است. حسین هم یعنی همان حسن. منتها به خاطر پای تصغیر است که به آن می گویند حسین، یعنی حسن کوچک تر. این که می گوید: «بس نکته غیر حسن بیاید که تا کسی / مقبول طبع مردم صاحب نظر شود» حالا طبق آنچه اهل این راه به ما یاد دادند یعنی همه حسین دوستی ات. همه هیئتی بودند، همه روضه گوش کردند، همه اینها یک طرفه. هزار نکته دیگه هست توی این قضیه باید آنها را پیدا کنی تا مقبول طبع مردم صاحب نظر شوی. کدام نظر؟ آن نظری که به وسیله آن انسان تا عمق هستی را می بیند. باید آن را پیدا کنیم ما. بله این حسینی بودن انواع مختلف دارد. یک کارگر ساده هم واقعاً وقتی از امام حسین حرف می زنی اشکش جاری می شود، این حسینی است. اما تا کجا دنبال امام حسین رفته خیلی مهمه. این داستان بیاضی که مداحان قدیم داشتند، همه اش نور بود و آبرو در محضر حسین فاطمه - علیهما السلام - من می گویم داعی که در هنگام شستن صورت در وضو می خوانیم «اللهم بیض وجهی یوم تسود الوجوه» یعنی ما را حسینی قرار بده. آن روزی که همه یزیدی هستند.

زنجیر گل محمدی / چاوش / شماره ششم / ربیع الثانی ۱۴۳۳ / ص ۴۹

مداحان رسالت سنگینی دارند

امامان معصوم - علیهم السلام - شاعران و مداحان اهل بیت - علیهم السلام - را مورد تفقد و عنایت و ویژه خودشان قرار می دادند، چون خواندن از سیدالشهدا - علیه السلام - خواندن از خوبی هاست. حتی امام

کند و ما آن کار را انجام ندهیم. شاد بودن با شادی اهل بیت - علیهم السلام - یعنی هر کاری که اهل بیت - علیهم السلام - را خوشحال می کند، آن کار ما را نیز خوشحال کند و آن را انجام دهیم. با دو مثال این موضوع را شرح می دهیم. گناه اهل بیت - علیهم السلام - را ناراحت می کند؛ اگر سینه بزنم، ولی با رفتار و کردار خود اهل بیت - علیهم السلام - را ناراحت کنم، آیا من عزادار اهل بیت - علیهم السلام - هستم؟ ...

وقتی گفته می شود که با حزن و اندوه ما محزون باشید به این معنی نیست که چون آنها عزادار هستند ما نیز عزادار باشیم، این یکی از موارد است. کاری که اهل بیت - علیهم السلام - را ناراحت می کند ما را نیز باید ناراحت کند. به عنوان نوکر اهل بیت - علیهم السلام - کاری که اهل بیت - علیهم السلام - را محزون و غمگین می کند، انجام ندهیم. در شادی ها هم به همین صورت. من موضوعات را در قالب داستان بیان می کنم به دلیل اینکه مطالب را سریع تر انتقال می دهد. شخصی به نام داوود رقی به خدمت امام صادق - علیه السلام - رسید، آقا فرمودند: «روز پنجشنبه که نامه اعمال را پیش من آوردند یکی از اعمال تو، مرا خوشحال کرد که به همین دلیل، می خواهم از تو تشکر کنم. آن عمل این است که از پسر عمویت خدا حافظی کرده و صلوة رحم را به جا آوردی». شخصی می گوید: «من قصد رفتن به مکه را داشتم. پسر عمویی داشتم که خیلی آگاه نبود، با این حال برای خدا حافظی نزد او رفتم.»

بنابراین، از اعمالی که باعث خشنودی اهل بیت - علیهم السلام - می شود، صلوة رحم است. ما چون مداح امام حسین - علیه السلام - هستیم، مردم و بستگان ما را ما توقع بیشتری دارند؛ اگر می خواهید اهل بیت - علیهم السلام - را خشنود کنید به سراغ آشناها بمان بروید؛ مثلاً عمومی پیری دارید که مدتی است از او خبر ندارید و اگر نمی توانی صلوة رحم انجام دهید با یک تماس تلفنی یا او صحبت کنید.

یدالله بهتاش، سخنرانی در گردهمایی ستایشگران استان یزد / جمعه، پانزدهم مهرماه ۱۳۹۰

آبرمندی در محضر امام حسین علیه السلام

روضه خوان ها و مداحی های قدیم که به آنها می گفتند مرشد واقعاً مرشد بودند. اهل بصیرت بودند. کرامت

آسیب شناسی هنر مقدس مداحی

نویسنده: عباس جوادی
ناشر: انتظار سبز
تاریخ نشر: ۱۳۸۴

این کتاب با اشاره به تعاریف و تاریخچه موضوعاتی نظیر مداحی، ذکر مصیبت، روضه خوانی و ... آسیب های ظاهری و محتوایی این عرصه را برمی شمرد. در این کتاب ضمن اشاره به آسیب هایی که مداحان را تهدید می کنند، راهکارهایی برای ساماندهی مداحان و بهبود کار ایشان ارائه شده است.

فضیلت و آیین مجالس ذکر اهل بیت علیهم السلام

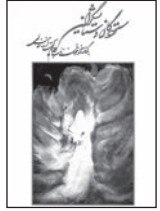
تهیه و تنظیم: واحد پژوهش دفتر فرهنگی فخر الائمه
علیهم السلام
ناشر: معارف
تاریخ نشر: ۱۳۸۷

این کتاب در سه بخش به موضوعات: جایگاه عزاداری اهل بیت - علیهم السلام - و مجالس ذکر و توسل، جایگاه منبر و تبیین معارف دینی در مجالس عزای اهل بیت - علیهم السلام - و جایگاه مداحی در مجالس ذکر و عزای اهل بیت - علیهم السلام - می پردازد. از جمله موضوعات این کتاب مطالبی در سابقه ستایشگری اهل بیت، کارکردهای مداحی، ارکان مداحی، جایگاه مداحی در جبهه تبلیغ دین و ... است.

ستودگان و ستایشگران

برگرفته از سخنان رهبر معظم انقلاب
ناشر: سوره مهر
تاریخ نشر: ۱۳۸۳

این کتاب در هفت فصل به موضوعاتی نظیر: «ریشه تاریخی مداحی اهل بیت - علیهم السلام»، «جایگاه و اهمیت مداحی اهل بیت - علیهم السلام»، «رسالت های مداحان اهل بیت - علیهم السلام»، «اصول مداحی اهل بیت - علیهم السلام»، «نکاتی درباره اشعار و مدایح»، «مداحی اهل بیت - علیهم السلام» و «مسائل جامعه مداحان اهل بیت - علیهم السلام» می پردازد.

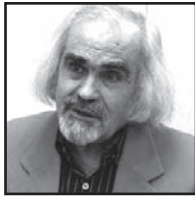
۳- کار گروه درون مایه مداحی (ادبیات و شعر)

شناخت دقیق شعر از منظر:

- معیارها و شاخصه‌های شعر و عناصر شعر
- محتوا و درون مایه غنی و مناسب
- زیباشناسی و آرایه‌ها
- موسیقی و وزن شعر
- داشتن عناصر متناسب با مخاطب، فضا، نیازهای اجتماعی
- نقد شعر
- شیوه‌های گزینش شعر مناسب
- شناخت شاعران و شعر آیینی در گذشته و به‌ویژه شاعران هم‌عصر
- شناخت قالب‌های شعری
- شناخت سوگ‌ها و سورها و شعر مناسب این آیین‌ها و مراسم
- شناخت تناسب شعر و روحیه مجلس و مخاطب
- شیوه‌های حفظ و به‌خاطر سپاری شعر

شعر و سبک هنرمندانه در مداحی

اگر مداح دنبال شعر و سبک هنرمندانه برود آن را پیدا می‌کند؛ ولی چون این کار را نمی‌کند از هر آهنگ خوشی که می‌شنود خوشش می‌آید. از طرفی ما دستور داریم حتی روایات را اگر با قرآن هم خوانی نداشت به دیوار بز نیم، شاعر که معصوم نیست، آگاهی کامل هم که به آیات و روایات ندارد. بنابراین مداح باید ببیند که آیا این شعر با عزت و عصمت اهل بیت سازگار است یا نه. موارد زیادی است که مداحان دنبال شعر خوب نمی‌گردند. البته در شعر آیینی مانند غزلیات و دیگر مضامین کم کار شده و شعر زیادی نداریم. شعرایی مانند محتشم کم داریم. ولی شعر خوب هم زیاد است. بیست سال است که در شیراز هر سال شب شعر عاشورایی برگزار می‌شود و اشعار هم همه‌ساله چاپ می‌شود که برای مداحان بسیار قابل استفاده است. مردم و جوانان دوست دارند در مجلس شور باشد، یک قسمت از این مشکل به عهده صاحبان مجالس و

شما برای معشوقه خودتان غزلی بسرایید و هر طور ذهنیت و عاطفه اجازه داد سخن بگویید، اما هیچ وقت اجازه ندارید درباره حضرت پیامبر - صلی الله علیه و آله و سلم - چیزهایی که مباح است بگویید و به عنوان کشف شاعرانه مهر تأیید بر آن بزنید. چنان که بسیاری از سروده‌های دینی گذشتگان نیز از این ایراد تهی نمانده است و در عین حال که به لحاظ لفظی سخته و به لحاظ ساختاری پخته می‌نماید، اما در به کارگیری این الزامات لنگ می‌زنند. چنان که عبدالرزاق اصفهانی در ترکیب‌بند درخشانی که بر تارک شعر فارسی می‌درخشد، از این ضعف به دور نمانده است. وقتی به ترکیب‌بند نبوی این شاعر نظر می‌افکنیم، با کمال تأسف می‌بینیم که چیزهایی را ناخواسته به حضرت عیسی - علیه السلام - نسبت می‌دهند که بسیار نادرست است. ما هرگز نه خود و نه دیگران را مختار نمی‌بینیم که مسائل مربوط به پیامبران را این چنین کوچک نماییم.

محمدعلی مجاهدی/چاووش/شماره نهم/رجب ۱۴۳۳/ص ۲۴

دانستن احکام و مخاطب‌شناسی

شاعر باید در طول سال مطالعه داشته باشد و نباید فکر کند که مطالعه فقط مخصوص ماه‌های عزاداری است. همچنین باید از نظر تاریخی، فقهی، مذهبی، عرفانی و اخلاقی مجهز باشد؛ چون اشعار قدیمی دیگر مخاطبان امروز را قانع نمی‌کند. غیر از مطالعه، شاعری که برای اهل بیت شعر می‌سراید، باید در بحث اخلاقی و عرفانی روی خودش کار کند؛ چون کلامش اثر گذار باشد؛ یعنی نیاز است که شاعر حتی خودسازی و شب‌زنده‌داری داشته باشد. دانستن احکام و مخاطب‌شناسی نیز از موارد دیگری است که برای شاعر ضروری است.

... بگذارید اعتقاد قلبی‌ام را بگویم و مسائل فنی شعر و شاعری را کنار بگذاریم. تا خدا و اهل بیت کاری را تأیید نکنند، توفیقی حاصل نخواهد شد.

محمد موجی/چاووش/شماره اول، ذی‌القعدة ۱۴۳۲/ص ۴۱

مستمعین هم هست. اگر آقای مداح شعری وزین بخواند و شوری که مستمع می‌خواهد نداشته باشد می‌گویند مجلسش نگرفت. همین باعث شده است که شعر، مدح و مرثیه تنزل پیدا می‌کند. اگر ائمه - علیهم السلام - به‌ویژه امام صادق که مداحان را صله می‌دادند و احترام می‌کردند. به خاطر این بود که شعرای زمان ائمه از غربت‌شان، از مظلومیت‌شان و از فعالیت‌شان می‌گفتند. در این مجالس باید مستمع را آگاه کرد.

سید رضا مؤید/چاووش/شماره سوم/محرم الحرام ۱۴۳۳/ص ۲۱

پرهیز از اشعار ضعیف

مردم جامعه ما رشد کرده‌اند و به گفتار و اشعار ما دقت می‌کنند و مداحان عزیز باید اشعاری که می‌خوانند، اول خودشان مفهوم آن را بدانند. به همه عزیزان مداح سفارش می‌کنم، شعر قوی انتخاب کنند و از شعرهای ضعیف پرهیز کنند.

آموزش مداحان بسیار لازم است و بایستی با اشتیاق از آن استقبال کنند. تنها صدا و خواندن نیست. باید خیلی از مراحل را طی کنند و دانش کافی را در همه زمینه‌های لازم کسب کنند.

عزیزانسی که می‌خواهند قدم در وادی مداحی بگذارند، اول باید خلوص داشته باشند و دوم اهل بیت - علیهم السلام - را بشناسند. از اشعاری که در دل مردم تأثیر می‌گذارد، استفاده کنند و سعی کنند مثل آقای «انسانی» که وقتی دو بیت شعر می‌خوانند، انسان لذت می‌برد، اشعار خوب انتخاب کنند. و توصیه آخر من به جوانان مداح این است که روضه باز نخوانند.

سید محمد موسوی سجاسی / ستایشگران نور / پیش شماره اول / شهریور ۱۳۹۰ / ص ۲۷

حفظ حرمت شعر آیینی

شعر آیینی حرمت مخصوص به خود دارد و لزوم حفظ حرمت این عرصه از اینجا ناشی می‌شود که فی‌المثل در شعر ولای سر و کار با انبیا عظام است. ممکن است

منتخب القصائد

گردآورنده: حاج شیخ عباس قمی

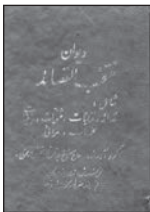
(محتاج)

ناشر: علامه

تاریخ نشر: ۱۳۵۲

دیوان «منتخب القصائد والمراثی» مجموعه‌ای از قصائد، غزلیات، مثنویات، رباعیات، مخمسات و مرثیاتی است که به همت «حاج شیخ

عباس قمی» متخلص به «محتاج» گردآوری شده‌اند. «حسین مولوی قمی» در ابتدای این کتاب می‌نویسد: «این کتاب که نتیجه ۸۰ سال زحمات فوق‌العاده این مرد است، کتابی است جامع و محیط و تا کنون کتابی به این جامعیت تحت چاپ نرفته است.»

سروده‌های سنتی

نویسنده: سید حسین معتمدی

ناشر: قلم مکنون

تاریخ نشر: ۱۳۸۷

حجت الاسلام «سید حسین معتمدی» در این اثر مجموعه‌ای از مدایح و مرثیاتی اهل بیت رسول الله - صلی الله علیه و آله و سلم - را گردآوری کرده است. فصل اول این

مجموعه اشعاری در باب توحید و مناجات با خداست. در انتهای کتاب نیز عکس‌هایی قدیمی از مراسم سنتی و سوگواری برای اهل بیت - علیهم السلام - وجود دارد.

شعر شیعی و شعرای شیعه

نویسنده: محمد شیخ‌الرئیس کرمانی

ناشر: اطلاعات

تاریخ نشر: ۱۳۸۸

این کتاب پژوهشی درباره «شعر شیعی و شعرای شیعه» در عصر عباسی است که همراه با نتیجه‌گیری‌های مؤلف بیان شده است. دکتر «محمد شیخ‌الرئیس کرمانی» در این کتاب تحقیقی را درباره شعر و شیعی شاعرانی

نظیر «سید اسماعیل حمیری»، «منصور نمری»، «دیک الجن حمصی»، «دعبل خزاعی»، «ابن الرمی»، «عبدی کوفی» و «ابو تمام طائی» انجام داده است. در این کتاب نمونه‌های متعددی از اشعار شاعران نامبرده در بیان مواضع شیعه و مدح و رثای اهل بیت - علیهم السلام - آمده که از ظرافت و حلاوت و ویژه‌ای برخوردارند.

زبان ادبیات و زبان دین

احمد سمیع: می توان اشعار آیینی را با این عناوین و موضوعات دسته بندی کرد: آموزه های قرآنی، بازتاب داستان های پیامبران و نصایح آنان، بازتاب احادیث و روایان، مناقب و مرثیه ها، منظومه های حماسی، عاشورایی و اشعار انتظار.

■ در همه ادیان اشعار آیینی وجود دارد؛ زر تبت، بودا، هندو و ... همه دارای اشعار آیینی هستند و در فرهنگ آنان نقش تأثیر گذاری داشته است و در همه ادیان معمولاً اخلاق، احساس، حماسه و حقیقت محتوای این اشعار را تشکیل می دهد. در اسلام شعرای بسیاری از سده یکم تا سده نهم هجری وجود داشتند که از پیشگامان شعر آیینی در حوزه های توحید، نیایش، عرفان، اخلاق، اجتماع و منقبت محسوب می شوند. امروز شعر عاشورادر جوامع شیعی به منزله پیشانی شعر آیینی شناخته می شود. به همین جهت شعر عاشورایی جایگاه ویژه ای دارد؛ اما شعر آیینی محدود به عاشورا نیست.

سید رضا توفیق: شعر آیینی به اهداف عالی انسان نظر دارد؛ به طوری که می تواند در جامعه تحول بزرگ و اساسی ایجاد کند، موجب رشد و تعالی ملت ها شود و انسان را علیه ظلم و تباهی بشوراند. در واقع شاخصه مهم شعر آیینی، برانگیختن شور، احساسات و عواطف مردم است.

■ مداحان و هیئت داران باید نکات مهمی را رعایت کنند، از جمله زمان و مکان. وقتی شعری را می خوانند باید زمان و وقت آن را بشناسند، هر شعری را هر کجا نخوانند، زمان شناس باشند و شعر را در جایگاه و مکان خود بخوانند.

عبدالرضا حیاتی: شاعر آیینی باید احاطه کافی بر شعر نیمایی و سپید داشته باشد. این آشنایی سبب خواهد شد که شاعر از واژه های نو، ترکیبات زیبا و تصویرهای قابل اعتنا در اشعارش استفاده کند. حتی در قالب اشعار نیمایی و سپید بخت خویش را بیازماید. کما اینکه دیگر شاعران آیینی آزمودند و موفق شدند. هدف شعر آیینی فقط روضه خوانی و مداحی نیست؛ بلکه رساندن پیام است.

کسانی چون «احمد عزیزی»، «دکتر حسن حسینی»، «دکتر موسوی گرماردی»، «دکتر طاهره

صفرزاده»، «دکتر قیصر امین پور» و «علیرضا قزوه» با اینکه شاعران نوپرداز می هستند، اشعار آیینی بسیار خوبی نیز سروده اند.

امروز اقبال روشنفکران و قشر جوان به اشعار نیمایی و جذابیت های وزنی این قالب شعری قابل اعتناست. گرچه مداحان مانمی خواهند از این اشعار در روضه ها و مدح ها استفاده کنند، در مجالس به ویژه اعیاد و تعزیه ها اشعار نیمایی تأثیر شگرفی بر مخاطب داشته است.

میزگردی درباره زبان ادبیات و زبان دین / چاووش / شماره دوم / دی الحجه ۱۴۲۳ / صص ۲۴-۲۳

خلق اشعار آیینی در هیئات مذهبی

متأسفانه در حال حاضر عوام زدگی در شعر عاشورایی بسیار رایج شده است و مداحان به صورت سطحی به بیان این واقعه می پردازند؛ بنابراین مداحان باید بیشتر با تکیه بر شعور، ذوق هنری، عنصر تفکر و همچنین بانیته پاک و عاری از هر گونه خودنمایی در این عرصه وارد شوند و تنها به فکر نمایش خود نباشند. چنانچه مداحان به این شکل به بیان وقایع عاشورا بپردازند، نسل امروز را از این مفاهیم متعالی و ارزشمند دور خواهند کرد.

■ هیئت های مذهبی تا کنون نتوانسته اند در زمینه خلق اشعار آیینی جایگزین انجمن های ادبی شوند، بیشتر انجمن های ادبی مذهبی بیشتر نقش خط دهنده و هدایت کننده جریان شعری را داشته اند؛ به ویژه در تهران انجمن نغمه سرایان مذهبی و یا انجمن های ادبی وابسته به هیئت ها نقش داشتند ولی باز از دل این ها شاعران بزرگی به وجود نیامده اند؛ بلکه شاعران بزرگ از دل فضای شعر معاصر بیرون آمده اند.

علیرضا قزوه/خیمه/شماره ۸۰-۷۹/شهریور و مهر ۱۳۹۰/صص ۹۲

جایگاه شعر آیینی امروز

علیرضا سامعی: جایگاه شعر آیینی بر می گردد به شاعران شیعی که در مکتب اهل بیت - علیهم السلام - و با آموزه های ایشان پرورش یافته اند و دارای جهان بینی

خاص هستند. این دست شاعران قاعده تا باید دارای نگرشی خاص به جهان پیرامون خود باشند. شعر برای این گونه شاعران هدف نیست بلکه وسیله ای است برای تبیین و ترویج اندیشه های بلند ائمه اطهار - علیهم السلام - و علمای شیعه، اما باید توجه کنیم که شعر آیینی باید پر جوش و خروش و از رخت و خمودگی به دور باشد. این نگرشی است که باعث پدید آمدن شعر متعهد می شود. ویژگی بارز این شاعران تعهد و مسئولیت آنها در قبال خداوند و پیشوایان دین و مردم است.

مصطفی عابدی: هدف اصلی شاعر آیینی مدح و منقبت و ستایش خاندان رسالت، بیان کرامات، فضایل و ذکر مصایب آل الله - علیهم السلام - است و همه این تلاش ها در راستای «لگوسازی» بزرگان دینی برای انسان معاصر صورت می پذیرد. عنصر غالب در این گونه از اشعار نعت و منقبت و سوگ و مرثیه است. می توان شعر آیینی را در یک دسته بندی کوتاه، به چند بخش عمده خلاصه نمود: جلوه آیات قرآن کریم در شعر فارسی، بازتاب احادیث و روایت های پیامبر اسلام - صلی الله علیه و آله و سلم - و اهل بیت - علیهم السلام - منقبت ها و مرثیه ها، منظومه های حماسی، ادبیات عاشورایی. بی شک مناجات هایی که به صورت شعر ارائه می شوند در این قالب می گنجند.

رضا شاکر اردکانی: گستره شعر آیینی آن قدر است که نمی توان حد و حدودی برای آن مشخص کرد. مسلماً شعر آیینی در مناقب اهل بیت - علیهم السلام - خلاصه نمی شود، اما به طور کلی می توان گفت که با آگاهی های محدود تاریخی، فقهی، کلامی، و اطلاعاتی از متون دینی نمی توان به شعر آیینی رو آورد. از یک سو باید این اطلاعات را کامل کرد و از سوی دیگر باید با این مفاهیم زندگی نکرد. پس باید برای پرواز در این عرصه از دو بال علم و عمل کمک گرفت و اگر یکی باشد و دیگری نباشد کمیت ذوق شاعر می لنگد و شاعر آثار تأثیر گذاری از خود به جا نخواهد گذاشت. وقتی غزل سرای بزرگ جهان، خود را حافظ قرآن معرفی می کند و ورد سحری را راز هنر پربار خود می شناسد خیلی روشن است که هر کس راه دیگر را در پیش گیرد به جایی نمی رسد. ■

شعر آیینی امروز در گفت و گو با شاعران آیینی / چاووش / شماره چهارم / صص ۱۴۳۳ / صص ۱۹-۱۸

برای او

به کوشش: مرکز مطالعات راهبردی خیمه
ناشر: مسجد مقدس جمکران
این مجموعه گزیده ای از اشعاری است که درباره امام زمان - عجل الله تعالی فرجه الشریف - سروده شده است. گزینش اشعار را «نفسه فرجی زاده» انجام داده است. این اثر شامل ۷۶ قطعه شعر فارسی است که به همت «مرکز مطالعات راهبردی خیمه» و به سفارش «مسجد مقدس جمکران» گردآوری شده است.

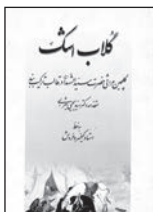
نوحه خوانی در ایران

گردآوری و تألیف: متین رضوانی پور
ناشر: آوای مهربانی
تاریخ نشر: ۱۳۸۷
این کتاب حساوی ۷۲ نوحه اصیل با متن اشعار، آوانگاری و معرفی روایان آن است. «متین رضوانی پور» در این کتاب به موضوعاتی نظیر پیشینه نوحه خوانی در ایران، ساختار شعر و موسیقی نوحه، شیوه های آموزش نوحه خوانی و وضعیت کنونی آن می پردازد. به گفته ایشان این اثر ۷۲ نمونه از نوحه ها با دستگاه ها و اوزان مختلف است که از بین بیش از ۵۰۰ نمونه مختلف گردآوری شده است.

کلاب اشک

مدیر تولید: محمد حسن زاده
ناشر: شاهد
تاریخ نشر: ۱۳۸۰
این کتاب گلچینی از مرثیه حضرت سید الشهداء - علیه السلام - در قالب ترکیب بند است. دکتر «سید یحیی یرثی» مقدمه این اثر نفیس رانوشته است. این اثر ارزشمند به خط استاد «کیخسرو خورش» و تهذیب «حسین تنکابنی» است. در این کتاب ترکیب بند های از «محتشم کاشانی»، «وصال شیرازی»، «حجت الاسلام نیر»، «همای شیرازی»، «شهاب اصفهانی»، «امیری فیروز کوهی» و ... در سوگواری ابا عبدالله - علیه السلام - می خوانیم.

۴- کارگروه درون مایه مداحی ۲ (مرثیه، مقتل، زیارات و ادعیه)

- شناخت مرثیه، مرثیه مستند، تحریف‌های مرثیه
- شیوه‌های انتخاب، عرضه و اجرای مرثیه
- شناخت مقتل، سبیر تحول مقتل، شیوه‌های مقتل‌گزینی، مقاتل معتبر و مستند
- شناخت اهداف مرثیه، مقتل و مناجات (تربیت، بصیرت و الگوسازی)
- شناخت معیارهای تشخیص روضه و مقتل درست از نادرست و تحریف‌شده
- شناخت ادعیه و زیارات و مناجات (فلسفه دعا، جایگاه دعا، آداب دعا و زیارات و ...)
- شناخت شیوه‌های عرضه و اجرای دعا و زیارات و مناجات

- شناخت نابایسته‌ها در مرثیه، مقتل، زیارت و دعا
- شناخت فرایند محتوا و درون مایه مجلس سوگ و سور و اجزای مجلس (از کجا شروع و به کجا ختم شود و تقدم و تأخر اجزای روضه و مجلس چگونه باشد)

مقتلی که کل آن نامعتبر باشد وجود ندارد

در مورد مقتالی که در دست جامعه اسلامی و پژوهشگران است چند نکته اساسی وجود دارد، با توجه به تحقیقاتی که انجام گرفته و بزرگانی چون شهید مطهری، محدث نوری و ... نسبت به پاکسازی مقاتل از تحریفات و نقل‌های نادرست کار کرده‌اند الان نقل‌های موقوف وجود دارد.

ما مقتالی چون «لپه‌ف» سید بن طاووس و «نفس‌المهموم» شیخ عباس قمی داریم که مورد تأکید علمای شیعه است و در نقل صحیح ماجرای کربلا در بخش مظلومیت اهل بیت - علیه‌السلام - و قساوت قلب دشمنان از آن می‌توان در مجالس عزاداری و سخنرانی‌ها بهره برد و همچنین «مقتل ثار الله» که در سال‌های اخیر به همت سازمان تبلیغات اسلامی و مرکز مطالعاتی راهبردی خیمه منتشر شده بسیار معتبر است.

مقتلی که کل آن نامعتبر باشد وجود ندارد؛ البته

در برخی از مقاتل نقل‌هایی ضعیف و یا مجهول و یا نقل‌هایی که به عظمت و مقام اهل بیت - علیه‌السلام - ضربه می‌زند و یا با امهات آیات قرآن و روایات تطبیق نمی‌کند بعضاً وجود دارد. ما باید ببینیم هدفمان از مقتل خوانی چیست، اگر هدف تنها تهییج احساسات برای سیدالشهدا - علیه‌السلام - و ذکر مصائب حضرات معصومین باشد - که البته در روایات ما گریستن بر مصائب اهل بیت - علیه‌السلام - بسیار اجر دارد - با همین مقتل‌های موجود می‌تواند حاصل شود و کسی اگر اهل معرفت باشد می‌تواند از این مقاتل استفاده کند. ما کمبودی در مورد مقاتل نداریم اما سلیقه‌ای که سراغ این مقاتل می‌رود مهم است.

حجت‌الاسلام سید جواد موسوی هویلی / ارخدا / شماره ۶۶ / آبان ۱۳۹۰ / ص ۲۲

ضعف مداحان در مولودی خوانی و برنامه‌های شاد

مادر مولودی خوانی و برنامه‌های شاد کار نکرده‌ایم؛ علتش هم شاید خلایق باشند که در بین مداح‌ها وجود دارد و آن ناآشنا بودن با دستگاه‌های موسیقی است. کسی که سخنان مقام معظوظ رهبری با مداحان در میلاد حضرت زهرا - علیهاالسلام - را شنیده باشد، درمی‌یابد که ایشان کاملاً سبک‌های مختلف را می‌شناسد و تأکید دارند که سبک مولودی با مرثیه متفاوت است. چنانچه مداح سبک‌های موسیقی را نشناسد، روضه، مداحی، مدح، قصیده، غزل و هر چه که بخواند روی یک سبک و روی یک آهنگ می‌خواند که این از ضعف مداح است.

مسئله نگران‌کننده این است که در برخی جلسات چراغانی می‌کنند و کف می‌زنند؛ ولی در آخر شروع می‌کنند به روضه خواندن. وقتی می‌پرسیم چرا روضه؟ می‌گویند این اشک ذوق است! حالا اشک ذوق با مقتل خوانی چگونه جمع می‌شوند، نمی‌دانم!

یکی از راهکارهای جلوگیری از چنین اتفاقاتی، این است که شکل و شمایل کار به گونه‌ای عوض بشود؛ یعنی خود مداح مدح و مرثیه را از هم جدا کند؛ هم از لحاظ نغمه و هم از لحاظ شعر. حتی مداح می‌تواند از شاعران متفاوت استفاده نماید. ممکن است یک شاعر در زمینه مرثیه بسیار قوی باشد و در مدح‌گویی ناتوان

باشد. در مداحی مضامین شعری خیلی مهم است. سید احمد شمس / چاپوش / شماره ۴۰ / شعبان ۱۴۳۳ / ص ۴۰

انتقال مفاهیم دعا به مستمعان

مداحی که مناجات خوانی بلد باشد، برتر از مداحی است که در این زمینه ضعف دارد. به نظر من اگر یک مداح نتواند دعا یا قرآن را از رو بخواند، مایه شرمندگی است. مداحی به چهار تا شعر بلد بودن نیست. مداحی که به دعا مسلط باشد، می‌تواند مفاهیم دعا را به مستمعش منتقل کند و باعث شود که در او تأثیر بگذارد. تسلط به زبان عربی هم امتیاز مثبت برای یک مداح و مناجات‌خوان است. باید قبل از خواندن ادعیه چند بار برای خودش آن را بخواند تا خودش در آن مفاهیم غرق شود و بهتر بتواند به جان مستمعش بنشاند.

سید قاسم موسوی قهار / خیمه / شماره ۹۰ / مرداد ۱۳۹۱ / ص ۵۷

پرهیز از روضه‌های مکشوف

گوینده همیشه باید صداقت را از دست ندهد. اگر مردم فکر کنند حرفی دروغ است دیگر گوش نمی‌دهند. اصول سرنوشت آدم‌ها در زندگی‌شان هیچ وقت عوض نمی‌شود. صداقت و وفای به عهد همیشه در دنیا مورد قبول است. کلاه‌گذاری، تهمت و افترا همیشه مردود است. ... روضه زیاد خواندن فقر و قساوت می‌آورد. توهین به ائمه اطهار - علیه‌السلام - است و ایمان‌ها پایین می‌آید. روضه مکشوف خواندن جز آزار شونده چیزی نیست. اهل بیت - علیه‌السلام - راضی نمی‌شوند اینطور گفته شود. روضه همیشه باید با عزت باشد.

حجت‌الاسلام سید مهدی طباطبائی / خیمه / شماره ۷۸ / مرداد ۱۳۹۰ / ص ۲۹

انتقال محتوا و فرهنگ دعا

دعاخوان کسی است که می‌خواهد بین کلام معصوم - علیه‌السلام - و مردم پل ارتباطی ایجاد کند. پس این

مقتل معصومین

تهیه و تنظیم: گروه حدیث پژوهشکده باقر العلوم
ناشر: معروف
تاریخ نشر: ۱۳۸۶
«مقتل معصومین» یک مجموعه سه جلدی است که به همت مسئولان سازمان تبلیغات اسلامی و گروه حدیث پژوهشکده باقر العلوم برای ارائه مطالب متقن و صحیح از زندگی معصومین تألیف شده است. محققان و صاحب‌نظرانی که در تنظیم، جمع‌آوری و استخراج مطالب مربوط به مقتل از منابع اولیه و مستند تاریخی و حدیثی در این طرح فعال بوده‌اند، امیدوارند بهره‌گیری از این اثر مانع بیان مطالب نادرست و سبک در منابر و مجالس روضه‌خوانی شود.

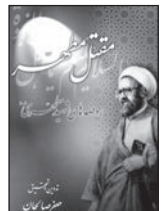
تاریخ تشیع

به کوشش: جمعی از مؤلفان و زیر نظر احمد رضا خضری
ناشر: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه
تاریخ نشر: ۱۳۸۵
کتاب «تاریخ تشیع» یک مجموعه دو جلدی است که در قالب دو طرح پژوهشی جدا تدوین شده است. در جلد اول موضوعاتی نظیر مبانی، مفاهیم و تاریخ تشیع در دوره حضور امامان معصوم - علیه‌السلام - و در جلد دوم دولت‌ها، حکومت‌ها، خاندان‌ها و خدمات علمی و فرهنگی شیعه با تأکید بر مناطق شرق اسلام مورد مذاقه قرار گرفته‌اند.

مقتل مطهر

تدوین و تحقیق: جعفر صالحان
ناشر: زمان
تاریخ نشر: ۱۳۸۲
«جعفر صالحان» در کتاب «مقتل مطهر» روضه‌هایی از استاد شهید مرتضی مطهری را با حفظ امانت در بافت گفتاری و نوشتاری ایشان بازنویسی کرده است. این کتاب با اشاره به نکته‌ای از استاد شهید درباره «فلسفه و ضرورت ذکر مصیبت» که در پاسخ به سؤال جوانی در ایام فاطمیه بیان کرده‌اند، آغاز می‌شود و حاوی ۶۴ گفتار از ایشان است.

و جمع‌بندی می‌رسد و آن جمع‌بندی را ما پیاده می‌کنیم. این که می‌گویم جلسه یکبار مصرف یعنی جلسه که تمام شود همه چیز با آن متمم می‌شود. ولی

جلسه حضرت سیدالشهدا - علیه السلام - این طور نیست؛ جلسه که تمام می‌شود تازه باید شروع شود؛ یعنی طرف وقتی به خانه می‌آید دنباله داشته باشد و سایه آن تا سال‌ها بماند. آن چیزی که خواندن را ماندگار می‌کند خالص خواندن است، ولی گاهی اوقات هنوز جلسه تمام نشده است و از جلسه بیرون نیامده‌اند، همان اوضاع قبل است و دوباره مثل گذشته شروع می‌شود. شب عاشورای ۸۷ مطالب ما بیشتر درباره نماز و جمله «انی احب الصلوة» که حضرت سیدالشهدا - علیه السلام - فرموده‌اند، بود؛ هنوز که هنوز است در مورد آن شب عاشورا ایمیل داریم، پیام داریم، نامه داریم که ما نمازمان را از شب عاشورا شروع کردیم. جدیدت خود را از روضه نماز داریم. چون ما آن شب یک روضه نماز خواندیم.

سید مهدی میرداماد/خیمه/شماره ۹۴/آذر ۱۳۹۱/ص ۲۷

موضوعات دهه محرم

قدیمی‌ها شب اول درباره حضرت امام رضا - علیه السلام - و این شبیب و گریه کردن ایشان بر شهیدان کربلا می‌خواندند. روز دوم درود و سلام به کربلا می‌گفتند و روز سوم هم از خیمه زدن و این جور چیزها یاد می‌کردند و می‌خواندند. روز چهارم از اصحاب امام حسین - علیه السلام - و روز پنجم از زهیر، مسلم، حبیب و غلام امام حسین - علیه السلام - می‌خواندند. البته در همین روز درباره دو طفل زینب و حر هم روضه می‌خواندند. روز ششم حضرت قاسم، روز هفتم آب بستن و عطش و حضرت علی اصغر - علیه السلام - روز هشتم علی اکبر - علیه السلام - روز نهم حضرت ابوالفضل - علیه السلام - و روز دهم روضه روز عاشورا و حضرت سیدالشهدا - علیه السلام - را می‌خواندند. ■

حسن محمدی/چلووش/شماره سوم/محرم الحرام ۱۴۳۳/ص ۷

خط صحیح مداحی

یک مداحی را می‌شناسم که فقط یا برای حضرت زهرا - سلام الله علیها - می‌خواند یا برای حضرت رقیه - سلام الله علیها - این تک‌محوری است و شاید در عامه جواب بدهد ولی از نظر فنی به نظر من ضعیف است. اگر مداح با اصول بالا آمده باشد هیچ موقع چراغش خاموش یا کم‌نور نمی‌شود. کسانی که فقط دنبال شور خواندن هستند مثل دستمال کاغذی هستند تا یک مدتی می‌خوانند بعد یک نفر دیگر می‌آید با سبک‌های جدیدتر و او را کنار می‌زند و این قضیه ادامه پیدا می‌کند. کسی که بلد است دعا بخواند، شعر بخواند، روضه بخواند، سال‌های سال تا دم مرگ می‌خواند. آینده مداحی به نظر من مثبت است. درست است که ما به بعضی از جوان‌ها انتقاد می‌کنیم، ولی الان دارد فرهنگ‌سازی می‌شود و این‌ها هم به مرور زمان در آن خط صحیح مداحی قرار می‌گیرند.

... مداحی که علاقه به دعا ندارد یا نمی‌تواند دعا بخواند، سوادش را ندارد. این‌هایی که جدیداً وارد مداحی می‌شوند دیدشان دید شهرت است و کاری انجام نمی‌دهند، فقط دنبال ته مداحی هستند که شور است. یک استقبالی هم می‌شود از طرف آدم‌هایی که فرهنگشان پایین‌تر است. من توهین نمی‌کنم ولی بالاخره فرهنگ با فرهنگ فرق می‌کند، هیئت هم با هیئت تفاوت دارد.

ابوالفضل بختیاری/خیمه/شماره ۸۰-۷۹/شهریور و مهر ۱۳۹۰/ص ۲۵-۳۲

روضه نماز

یک روز به یکی از مداح‌های جوان‌تر از خودم گفتم: شما فکر می‌کنی در این یک ساعت چه هنری به خرج دادی؟ گفت: ما انرژی این‌ها را خالی می‌کنیم؛ یاد حرفی از استادی افتادم و به او گفتم: تعهد و وظیفه ما نسبت به این دستگاه و جلسات چیست؟ ما باید خالی کنیم یا باید پر کنیم؟ این‌جا می‌آیند که خالی شوند یا می‌آیند که پر شوند؟ باور کنید شب عاشورا همین یک ساعتی که می‌خوانیم بیش از ده روز روی آن کار می‌شود. تا این‌که به یک فینال

شرایط و آداب را بیشتر باید رعایت کند. نمی‌خواهیم خیلی آرمانی فکر کنیم؛ اما در گذشته دعاخوان‌ها علمای اهل معنا و اخلاق بودند. مرحوم «آیت الله شاه‌آبادی» دعای خوانده و قرائت دعای کمیل در نیمه‌شب داشته است. مرحوم «آقا شیخ محمدحسین زاهد»، «شهید دستغیب»، مرحوم «کلباسی» و صاحب انیس‌الیل دعا می‌خوانده‌اند. این پذیرفته نیست که بگویم چون مساجد ما نیاز به دعاخوان دارند، پس هر کس که از راه رسید بخواند!

حداقل آن کسی که دعا می‌خواند، خودش را جمع و جور کند، یک مراقبت ۲۴ ساعته قبل از خواندن دعا و توجهی به نقطه اصلی دعا داشته باشد و بداند که چه چیزی را می‌خواهد به مردم منتقل کند. اگر خودش چیزی نداشته باشد، چه چیزی را خواهد به مردم انتقال دهد؟ بنابراین فقط لفظ دعا را می‌خواند. امام فقط لفظ را منتقل نمی‌کند، او محتسور را می‌گوید. دعاخوان هم باید منتقل‌کننده محتوا و فرهنگ دعا باشد.

علیرضا بکایی/خیمه/شماره ۹۰/مرداد ۱۳۹۱/ص ۶۲

پرهیز از افراط و تفریط

اگر ما مداحی می‌کنیم بایستی حتماً قداست این کسوت مقدس را رعایت کنیم. چون ممدوح ما شخصیت بزرگی است. نیابستی معصوم - علیه السلام - را پایین

بیاوریم. در شعرمان در نثرمان در مقالتی که می‌خوانیم در روضه‌ای که ارائه می‌دهیم. از آن طرف هم نباید مقام ائمه طاهرین - صلوات الله علیهم اجمعین - را آن قدر بالا ببریم که هم عرض خداوند بدانیم، در اشعارمان نیابستی غلو کنیم، یقین اگر رعایت شود سخن مداح به دل می‌نشیند زیرا خداوند هم کمک می‌کند. اگر من حرفی بگویم که خدا از آن رضایت نداشته باشد به دل مردم هم اثر نخواهد کرد.

سید سعید سیاح/ستایشگران نور/شماره سوم/مرداد ۱۳۹۱/ص ۳۶

مقتل شناسی

نویسنده: عباس ویجویی (دلجو)
ناشر: ساحل
تاریخ نشر: ۱۳۸۹
این کتاب یک منبع آموزشی و حاوی مطالبی درباره عناصر مقتل شناسی، تقسیم‌بندی آموزش مقاتل، روش صحیح مقتل نگاری، دست‌بندی مقاتل و منابع عاشورایی بر اساس قرون، منابع مورد استفاده مقتل نگاران و معرفی مقاتل فارسی است. این کتاب زیر نظر هیئت علمی سازمان بسیج مداحان و هیئت رزمندگان اسلام تهیه و تدوین شده است.

روه‌نوشته مناجاتیان

نویسنده: علیرضا بکایی
ناشر: تاویل
تاریخ نشر: ۱۳۸۹
این کتاب به موضوع سلوک، آداب و شرایط اجابت دعا در بیان بزرگان و اولیاء دین می‌پردازد. «علیرضا بکایی» که از مناجات‌خوان‌های مشهور معاصر است در این کتاب سعی می‌کند، دیدگاه برخی از بزرگان و علما درباره دعا، کیفیت قرائت دعای آنها در حالات مختلف، توصیه ایشان به چگونگی دعا خواندن را شرح دهد. از دیگر مطالب این کتاب، نکاتی درباره اهمیت زیارت است.

عاشورانگاران

نویسنده: محمدرضا سنگری
ناشر: خورشیدباران
تاریخ نشر: ۱۳۸۶
«عاشورانگاران» یک مجموعه سه‌جلدی و حاوی پژوهش و تحقیقی در منابع، مقاتل و مآخذ عاشورایی است. این مجموعه ابتدا در هیئت سخنرانی عرضه و سپس پیاده و ویراسته شده است. سخنرانی‌های دکتر «محمدرضا سنگری» به همت «مرکز پژوهش و نشر فرهنگ عاشورا» در دزفول، در قالب نشست‌های تخصصی برای معرفی منابع و مآخذ عاشورایی برگزار می‌شود.

۵- کار گروه هنر و فنون مداحی (بایسته‌ها و

نابایسته‌ها)

- هنر موسیقی و مداحی (شناخت نغمات و دستگاه‌های موسیقی)
- شناخت نغمات و الحان مناسب مداحی
- پیوند شعر و موسیقی و مبانی آهنگ‌سازی (مرثیه، مقتل، نوحه، ار جوزه، نیایش و سورسورده‌ها)
- فنون اجرا
- هنر مجلس‌داری و مدیریت (شناخت مخاطب، مجلس و ...)
- شناخت عناصر مؤثر بر مدیریت مجلس (فضا، جغرافیا و زمان)
- آشنایی با ابزارهای رسانه‌ای
- بهره‌گیری از ظرفیت‌های چهره و دست (زبان بدن)
- قدرت بداهه‌خوانی
- آراستگی ظاهری
- صداسازی و مراقبت‌های ویژه
- تکنیک‌های تقویت حافظه

هنر تسخیر مخاطب

هنر تسخیر مخاطب را بیا بییم از حضرت زینب یاد بگیریم. دم دروازه کوفه وقتی که می‌خواست صحبت بکند، امکانات پخش صدا نیست. مستمع هم مخالف است. دشمن است. این جمعیت برای سخنرانی گوش دادن نیامدند. آمدند تماشا کنند. هیاهو کنند. ولیکن با آن زبان ولای‌اش وقتی می‌گوید: «اسکتوا»، ساکت می‌شوند. این سکوت را چه قدر می‌تواند نگه دارد. ببینید این هنر است. حالا او عالمه غیر معلمه است. چه هنری بی‌بی به خرج دادند، تا این سکوت نشکسته بود؟ فرمودند: «دروود بر خدا و پدرم پیغمبر». تمام چشم‌ها دو تا شد. می‌گوید پدرم. مگر این دختر پیغمبر است. با همین جمله وضع مجلس را عوض می‌کند. خوب حالا حضرت زینب وضع مجلس را عوض کرد. چه قدر می‌تواند به همان صورت نگه دارد؟ این جاست که باید در تیررس خودش مستمع را قرار بدهد. یا اهل الکوفه یا اهل الختل و الغدر و المکر اُتیکون؟ فلا رقأت

الدعوه. می‌بینی از این طرف اسکتوا می‌گوید، با زبان ولای‌اش ساکت می‌کند. اما سکوت طول نمی‌کشد و فوراً طوفانی از جملات راه می‌اندازد. درود بر خدا و پدرم رسول الله. مردم تعجب می‌کنند. مگر این دختر پیغمبر است. سوومی یا اهل الکوفه. بعد دیگه مستمع ساکت می‌ماند. دیگه تا آخر خطبه را می‌خواند. که زلزله می‌افتد توی کوفه از گریه. یک مداح باید این هنر‌نمایی را داشته باشد. هنر قبضه کردن مجلس.

غلامرضا سازگار/چاووش/شماره پنجم/ربیع‌الاول/۱۴۳۳/ص ۴۷

اشراف بر روایت و روضه

آشنایی با وزن شعر و موسیقی و همچنین اشراف بر روایت و روضه مؤثر است. اما آنچه از نظر فنی بسیار مؤثر است، این است که موسیقی و شیوه مداحی به گونه‌ای باشد که مورد رضایت خدای تعالی و امام زمان -علیه‌السلام- قرار بگیرد. نه اینکه برای خلق سبک جدید، به هر ابزار و مدلی متمسک شویم. هر نوع موسیقی در مداحی و نوحه جا ندارد. یک زمان خودمان سبک جدیدی می‌سازیم و در یک شرايطی به ما می‌آموزند که به چه شیوه‌ای روضه بخوانیم. تمام سبک‌هایی که ماندگار شده از همین نوع دوم است که خواسته برای خدا کاری کند، بر ذهن و زبانش جاری کرده، و آن اثر دارد و ماندگار است. از بین تمام لوازم فنی، دلسوختگی و خلوص است که نوحه را ماندگار می‌کند. یعنی «حاج اکبر ناظم» هیچ کدام از روش‌ها و سبک‌های فنی را نمی‌شناخت. دارایی او خلوص و دل پاکش بود.

مهدی سماواتی/اخیمه/شماره ۷۷/تیر ۱۳۹۰/ص ۲۶

اهمیت حفظ شعر در کنترل جلسه

اهمیت حفظ شعر در این است که وقتی یک مداح شعری را حفظ باشد تمام حواس خود را بر کنترل جلسه می‌گذارد و نگاهش معطوف به مستمع است. این

باعث انتقال احساس این مداح به مخاطبان می‌شود که یکی از مهم‌ترین اهداف جلسات مذهبی است. اهمیت دیگر حفظ شعر در این است که مداح هم‌زمان با اینکه یک بیت از شعر را می‌خواند از ادامه آن مطلع است و برای خواندنش زمینه‌سازی می‌کند.

... در گذشته مداحان غزلیات و پندهایی را در حافظه داشتند که قبل از روضه خوانی و عزاداری به آن می‌پرداختند. این از تأکیدات مقام معظم رهبری است که باید احیا شود و اصل هم این است که این جلسات محل آشناسازی مخاطبان و جوانان با فرهنگ اهل بیت -علیهم‌السلام- باشد.

محمود اکبرزاده/چاووش/شماره سوم/محرم الحرام/۱۴۳۳/ص ۴۸

ارتباط تنگاتنگ موسیقی و شعر

من ارتباط موسیقی را با شعر تنگاتنگ می‌بینم. لذا سعی می‌کنم محتوا و وزن نوحه‌هایم با هم هماهنگ باشد تا بیشتر تأثیر بگذارد. مثلاً هر جا مضمون حماسی است، وزن رجز گونه‌ای را انتخاب می‌کنم و هر جا حزن و اندوه است، وزن نرم و ملایمی را برمی‌گزینم.

در نوحه‌های خودم ضمن اشاره به ظلم و ستم یزید در واقعه عاشورا، به خود کامگی‌ها و خفقان حاکم بر جامعه ایران در عصر مبارزه علیه طاغوت پهلوی هم اشاره می‌کردم. بعد هم قصیده‌ای در توصیف انقلاب اسلامی سرودم که در واقع تاریخ انقلاب اسلامی به شیوه‌ای بدیع است.

حبیب‌الله معلمی/چاووش/شماره دوم/ذی‌الحجه/۱۴۲۲/ص ۴۷

توجه به معانی کلام

مداح باید بفهمد چه می‌گوید. چون اگر نفهمد هم از لحاظ آهنگ، هم از لحاظ وقف و وصل، هم به لحاظ اصول نمی‌تواند مجلس خوبی برای مردم اجرا کند. دوم اینکه باید مداح‌ها با آوازها و

ققنوس

نویسنده: جهانگیر نصری اشرفی
ناشر: سوره مهر
تاریخ نشر: ۱۳۸۱
در این کتاب پیش‌خوانی نوحه‌ها، گوشه‌ها و مرثیه‌ها در تعزیه ایران مورد بررسی و مذاقه قرار گرفته است. درج اشعار نمونه و نغمات بومی در الحان تعزیه به جذابیت این کتاب افزوده است. به عقیده مؤلف: «پشتوانه توده‌ای این هنر و اتکای آن به مذهب که به صورت عالی‌ترین احساسات بروز می‌یابد موجب انعطافی مثال‌زدنی در این هنر شده است.

پرند ستایش در ایران

نویسنده: هوشنگ جاوید
ناشر: سوره مهر
تاریخ نشر: ۱۳۸۸
مؤلف در این کتاب موضوعاتی نظیر «ذکر خوانی»، «نعت خوانی»، «چاووش خوانی» و ... را تعریف و تبیین می‌کند. هوشنگ جاوید در مقدمه این کتاب می‌نویسد: «همه آنچه که موضوعات معنوی و دینی - مذهبی انسان را با ساز و آواز و نغمه به شکلی درست و وزین بیان می‌کند، می‌شود موسیقی دینی - مذهبی که ما در ایران اسلامی تا کنون از بازیابی، بازشناسی و برنامه‌ریزی درباره آن برای جامعه امروز و آینده این سامان اندکی غافل مانده‌ایم.

هنر مرثیه‌خوانی

نویسنده: مهدی امین فروغی
ناشر: کتاب نیستان
تاریخ نشر: ۱۳۷۹
این کتاب ضمن نگاهی گذرا به تاریخ موسیقی ایران و توضیحاتی مقدماتی درباره ردیف موسیقی ایران، نشانه‌ها و قواعد خط موسیقی، اصول صحیح تنفس و تقویت اندام‌های گفتار و شیوه تلفظ صحیح حروف را آموزش می‌دهد. نوحه‌هایی که در فصل سوم کتاب آمده، نت‌نویسی شده‌اند. مؤلف کتاب این آهنگ‌ها را جزو میراث فرهنگی مردم ایران می‌شمارد و بر لزوم حفظ و حراست از آن تأکید می‌کند.

بیخشد. هیئت داران هم باید در کنار یک مداح خوب و باتجربه در این زمینه کمک شایانی کنند.

میزگردی دربارهٔ زبان ادبیات و زبان دین / چاووش / شماره دوم / ذی‌الحجه ۱۴۲۲ / صص ۲۴ - ۲۳

تلفیق هنر مندانهٔ شعر، آهنگ و کلام

مداحی تلفیق هنر مندانهٔ شعر، آهنگ و کلام است که به وسیلهٔ صدایی خوب و در چارچوب معارف و مقاتل ائمهٔ طاهرین ارائه می‌شود. امروزه برای نیل به این مهم، ناگزیریم به صورت کاملاً تخصصی، به کسب دانش روز در حوزه‌های مختلفی چون شعرشناسی، صداسازی، مقلت خوانی و حتی شناخت آهنگ - دستگاه‌های خواندن - همراه با نحوهٔ صحیح، ارتباط با مخاطب و در نهایت کسب مهارت در اجرا بپردازیم؛ تا نتیجهٔ کار ما محصولی هنری قابل قبولی باشد. در نگاهی اجمالی، مداحی سنتی دارای بستر اصلی روضه و مدح خوانی بوده است. معمولاً با دوبیتی صلوات شروع شده و سپس اشعاری با محتوای پند و نصیحت و مباحث اخلاقی خوانده می‌شد که در ادبیات آن توجه به بحث توحید، معاد، تئیه راجع به کوفته‌های و سراب بودن دنیا و دارالقرار بودن آخرت مورد تأکید بود. در پایان نیز شعر به گونه‌ای پیش می‌رفت که در خود مضمون‌سازی و سپس گریز به روضه و مصیبت را داشت. این شعر در یک دستگاه خوانده می‌شد که بیشتر دقت مداح صرف اجرای صحیح آن می‌شد؛ البته برخی مواقع به جای اشعار پند از قصیدهٔ مدح نیز استفاده می‌کردند.

در سینه‌زنی نیز به اصطلاح دم می‌دادند و نوحه با آهنگ‌هایی مشخص که در تعزیه خوانی نیز از آنها استفاده می‌شد، انجام می‌گرفت. سپس سنگین خوانده می‌شد که در بین آن برای نفس گرفتن مداح، فردی به نام میاندار که هماهنگ کنندهٔ سینه‌زنی و رابط بین مداح و سینه‌زن بود، ذکر حسین را کشیده می‌خواند و مستمع نیز با او همراهی کرده و دوباره مداح شروع به خواندن می‌کرد. در پایان جلسه همه رو به قبله می‌شدند و معمولاً با اشعاری راجع به توسل به حضرت ابوالفضل - علیه‌السلام - که تندتر خوانده می‌شد با ذکر حضرت حجت - عجل الله تعالی فرجه الشریف - و دعا برای ظهور ایشان جلسه را به پایان می‌بردند؛ البته امروز نیز در برخی جلسات، این گونه خواندن هنوز هم رسم است. ■

یاسین شیخزاده / چاووش / شماره اول، ذی‌القعدة ۱۴۲۲ / صص ۵۳

مشخص کنیم که مداح و ستایشگر اهل بیت - علیهم‌السلام - کیست؟ و چه کسانی به این حوزه نزدیک شده‌اند؛ سپس با ارائهٔ یک الگو، قرب و بعد دیگران را به این حوزه بسنجیم. به این ترتیب می‌توانیم نیازمندی‌های ستایشگران اهل بیت - علیهم‌السلام - را مشخص کنیم و برای رفع نیازمندی‌ها برنامه‌ریزی و سپس اقدامات لازم را انجام دهیم.

در حقیقت با توجه به اینکه در عصر حاضر فرم اجرا و ذائقهٔ مخاطب فرق کرده، تصور می‌کنم باید اساس کار و ایده‌آل را مشخص کنیم تا نسبت هر کس با آن الگو مشخص شود.

به نظر من، برای انجام هر کاری که قرار بر انجام آن است، باید تعجیل کرد؛ چون جوانان ما چشم به راه چنین محافلی هستند و واقعاً فقر عجیبی وجود دارد. فقری که در جوانان وجود دارد بسیار نگران کننده و حیرت‌آور است. آنها الگوی مناسبی ندارند و تصور می‌کنم باید سریعاً برای آنها الگوسازی شود.

خوشبختانه محتوای خوب برای ستایشگران و مداحان اهل بیت - علیهم‌السلام - وجود دارد، فقط باید آنها را با این محتواهای خوب آشنا کرد و راه تشخیص سره از ناسره را به آنها نشان داد.

مهدی امین فروغی / دعبل / پیش شماره پنجم / ۱۵ شهریور ۱۳۹۰

عوامل مؤثر در معنویت مجالس

سید رضا توفیق: مداحان و هیئت داران باید عواملی را که در معنویت مجالس تأثیر گذار است، بشناسند و از عواملی که با آن منافات دارد دوری کنند. موضوع دیگر رعایت فنون و قواعد مداحی در شعر آیینی است که مداحان می‌توانند با تجربه‌ای که دارند و با استفاده از مداحان و استادان فن و کار بیشتر، کار خود را ارتقاء دهند. اصولاً به کار بردن فنون مداحی در کار خود اعم از مستمع‌شناسی، مجلس‌شناسی، اطمینان در خواندن، دقت‌شناسی و هر کاری که بتواند موجب پالندگی و رشد خود در این زمینه شود، می‌تواند شعر آیینی را بهبود

رديف‌ها و دستگاه‌های موسیقی ایرانی آشنا شوند. باید نت‌ها، آهنگ‌ها و سبک‌ها را گوش دهند و صدای خودشان را هم با یک سبک تنظیم کنند. آن وقت کم کم خودشان هم می‌توانند در سبک نوآوری کنند.

... اگر معنای مناجات را بدانیم و با توجه به معنا دعا بخوانیم، آن وقت یکنواخت و خسته کننده نمی‌شود. برای نمونه، در دعای ابوحمزه آمده است: «انا الصغیره الذی ربیبته و انا الجاهل الذی علمته». این بخش از دعا را نباید زیاد حزين و غمگین خواند؛ زیرا دعا در بیان نعمت‌های خدا در حق بنده است. این عبارت را با آهنگ اصفهان می‌خوانیم که مقداری شاد است، ولی وقتی خواستیم بخوانیم: «بکی لخروج نفسی» که دربارهٔ قبر و قیامت است، آهنگ‌هایی با دستگاه افشاری یا دشتی و شور را باید به کار برد که مقداری حزن‌انگیز است. بنابراین، کاربرد دستگاه‌ها با توجه به معنایی است که جملات دارند.

مهدی منصور / چاووش / شماره دوم / ذی‌الحجه ۱۴۲۲ / صص ۵۳ - ۵۲

مهارت‌های ستایشگری

در ارتباط با علوم و فنون و مهارت‌هایی که ستایشگران اهل بیت - علیهم‌السلام - و مداحان باید به آن آراسته باشند در یک تقسیم‌بندی کلی پنج مورد وجود دارد:

۱- تسلط بر تاریخ و مقلت، ۲- شعر و ادبیات، ۳- موسیقی و لحن، ۴- فنون اجرا، ۵- اخلاق و آداب مداحی

البته نکات دیگری، مثل روان‌شناسی مخاطب، هنر تصویرسازی، تسلط بر احادیث، آگاهی از تاریخ کشورهای اسلامی و آشنایی درست بر تفسیر قرآن و همچنین صداسازی، چگونگی تقویت حافظه و همهٔ مواردی که در جلسات گذشته نیز به آنها پرداختیم، مهم هستند؛ بنابراین ستایشگران اهل بیت - علیهم‌السلام - باید جام‌الاطراف باشند.

الآن تعریف ستایشگری و مداحی، تعریف واحدی نیست. کسی که نوحه می‌خواند، کسی که روضه می‌خواند، کسی که سر قبر می‌خواند و کسی که زیارت می‌خواند، همگی مداح گفته می‌شوند. در صورتی که این از دقت موضوع می‌کاهد.

من با این نظر موافقم که ما باید با ارائهٔ یک تعریف،

هر طرف آواز غم

گردآوری: متین رضوانی پور
ناشر: سورهٔ مهر

تاریخ نشر: ۱۳۹۰

متین رضوانی پور در این کتاب حاصل پژوهش‌های خود دربارهٔ «نوحه خوانی در شوشتر» را به مخاطبان عرضه می‌کند. در این کتاب ضمن اشاره به ویژگی‌های

نوحه خوانی در شوشتر، ۷۲ قطعه از نوحه‌های اصیل این دیار ذکر شده‌اند. از ویژگی‌های مهم این کتاب ارائهٔ نوحه‌ها همراه با ذکر دستگاه‌ها و گوشه‌های آوازی و راوی آنها و همچنین به‌طور نت‌نویسی شده است.

موسیقی عاشورا

نویسنده: تورج زاهدی

ناشر: سورهٔ مهر

تاریخ نشر: ۱۳۸۸

مؤلف در این کتاب موسیقی مذهبی ایران را به سه شاخهٔ «روضه خوانی»، «نوحه خوانی»، «آذان و مناجات» و «تعزیه و شبیه خوانی» تقسیم می‌کند. در این کتاب چند نوحه که

تصنیف‌های معروفی از روی آنها ساخته شده‌اند، همراه با ذکر تصنیف، نت‌نویسی شده‌اند.

الحان‌الذاکرین

تهیه و تنظیم: زیر نظر شورای

کارشناسان

ناشر: آوای مهربانی و سازمان بسیج

مداحان و مدیران هیئات مذهبی

تاریخ نشر: ۱۳۹۰

مجموعهٔ آموزشی الحان‌الذاکرین در چهار بخش حاوی مطالبی برای آشنایی با مبانی نظری، مباحث شعرشناسی، اصول

و مهارت‌های صداسازی، تمرینات تفسیری و بهداشت صوتی است. آلبوم صوتی این اثر ویژهٔ مداحان اهل بیت - علیهم‌السلام - و شاما ۱۹۲ گوشه در ۱۲ مقام آوازی است. از دیگر مطالب این اثر گلچینی از اشعار آیینی برای مناسبت‌های مذهبی سال با ذکر نام گوشه‌ها، آوازه‌ها یا دستگاه‌های مناسب برای اجرای آنهاست.

گزیده‌ای از مقالات ارسالی برای شرکت در دومین نشست علمی مداحان

مداحی زیر ذره‌بین

پس از فراخوان مقاله برای دومین نشست علمی مداحان سراسر کشور و درخواست از صاحب‌نظران و پیش‌کسوتان عرصه ستایشگری و ذاکری اهل بیت رسول الله - صلی الله علیه و آله و سلم - برای ارسال یادداشت و مقاله درباره یکی از محورهای موضوعات سابق‌الذکر در پنج کارگروه اعلام‌شده برای این نشست، یادداشت‌ها و مقاله‌ها در دو جلسه هیئت علمی بررسی شدند. برخی از مقاله‌ها و یادداشت‌ها تایپ نشده بودند، در برخی موارد اصول مقاله‌نویسی رعایت نشده و در کل اشکالاتی در ارائه مطالب وجود داشت. در آخرین جلسه هیئت علمی بنیاد دعبل خزاعی مصوب شد، یادداشت‌ها و مقاله‌هایی که نقایص جزئی دارند بعد از برگزاری دومین نشست علمی مداحان به صاحبان اثر برگردانده شده و پس از تصحیح و اعمال اصول لازم دوباره بررسی شوند. در ادامه گزیده‌ای از برخی مقالات ارسالی برای شرکت در دومین نشست علمی سراسری مداحان به استحضار می‌رسد:

ارتقاء و تعمیق فرهنگ دینی در بین مداحان، با استفاده از پتانسیل‌های حوزه‌های علمیه

دومین آسیب‌فراروی ارتقاء فرهنگ دینی در بین مداحان با استفاده از پتانسیل حوزه‌های علمیه عدم آینده‌نگری و برآورده ساختن نیازهای جامعه در حال و آینده است؛ حال، آینده‌نگری چیست؟ آینده‌نگری را می‌توان به داشتن افق و چشم‌انداز گسترده و فراتر از حال در فرآیند برنامه‌ریزی و مدیریت فعال تعریف کرد. که در نتیجه آن بازنمایی احتمالی جایگاه، کارکرد و نقش چیزی مانند دین، نهاد، نظام، ایدئولوژی در آینده است. مؤلفه‌های آینده‌نگری عبارتند از:

- اول: تحول‌آفرینی
- دوم: نوآوری و نوسازی
- سوم: بهره‌وری فعال و فعالیت
- چهارم: تحول‌پذیری

ارتقا فرهنگ دینی در بین مداحان با استفاده از پتانسیل حوزه‌های علمیه می‌تواند کارکردهای خاصی داشته باشند:

- ۱- تولید دانش و معرفت دینی (نهاد علمی - آموزشی)
- ۲- تولید و پرورش زایش و رویش عمل و رفتار دینی در مناسبات و داد و ستدهای انسانی (پرورش مدیریتی)
- ۳- تولید و توزیع پیام دینی (تبلیغی - دعوتی)

محمد اسماعیل زاده

مرثیه

امرثیه یعنی شعری کلامی که در مدح میت خوانده می‌شود. معمولاً روضه دارای سه مرحله است: به ترتیب مقدمه، اوج و فرود. وجود مقدمه در آغاز مداحی الزامی است (که مطالبی راجع به آن ذکر شد). بعد از مقدمه به مرحله اوج می‌رسید که در اینجا نباید فوراً تن صدا را بالا برد؛ بلکه با صدای کوتاه شروع کرده، بعد متوسط و سپس

تن صدا را کاملاً بلند کرده و اوج مصیبت را بیان کرده که در این مرحله گره روضه گشوده شده و سوزناک‌ترین قسمت مصیبت می‌باشد. وقتی روضه به مرحله اوج رسید، سوز پایانی را بر شنوندگان وارد کنید. به طوری که بهترین استفاده را بتوانند ببرند. بعد از مرحله اوج به مرحله فرود می‌رسید که آن را طولانی نمی‌کنید. حتی بعضی مواقع روضه را بدون فرود نیز می‌توان خواند که بستگی به نوع روضه و طریقه خواندن آن دارد.

محمد اقبال نصیری

اخلاق در مداحی

منظر پنجم: «صدق بیسان و گفتار» که این نیز نقطه مقابل باز یاده‌گویی و تملق است. «لا تقل ما لا تعلم بل لا تقل کل ما تعلم»؛ یعنی در مقام سخن نه فقط آن را که نمی‌دانی مگویی بلکه همه دانسته‌های خود را به زبان نیار و یا در بصیرت و سطح فکر و شعور مردم نباید سخنی گفته شود که غیر معقول تلقی شود. بیان بعضی موضوعات غیر واقع و بی‌هویت و یا بیش از حد موضوعی را مورد پافشاری قرار دادن، عبار کار را از بین می‌برد و طبق فرمایش رسول خدا - صلی الله علیه و آله و سلم - «إذا مدح الفاسق اهتز العرش و غضب الرب»، مورد غضب پروردگار می‌شود؛ لذا بهترین کلام و سخن حسن ترتیب و واقعیت‌گویی موضوع است که به جمال و زیبایی مدح بها می‌بخشد که در این مهم نیز اخلاقاً مدح و ذاکر مسئول است و باید در مسیر مرضی الهی قدم بگذارد. ان شاء الله.

محمود گوی

شناخت ممدوح، فلسفه مدح و ویژگی‌های مداح

هدف قیام سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبدالله - علیه السلام - احیای دین‌جوش بود که اساس آن توحید

است. هر چه مدح، حقیقت ممدوح را بهتر و بیشتر نشان دهد، ارزش بیشتری برخوردار است؛ لذا اولین خصیصه لازم برای مداح، شناخت صحیح و مطابق واقع، نسبت به ممدوح است. هر چه شناخت جامع‌تر باشد، بالطبع مدح، حکایت‌گری‌اش از آن حقیقت جامع‌تر و شفاف‌تر می‌شود. مداح باید در معرفتش به اهل بیت - علیهم السلام - روز به روز کامل‌تر شود تا در اثر قرب، شایستگی شناساندن آن انوار عالم‌تاب را به تشنگان زلال حیات‌بخش ولایت داشته باشد و این حاصل نمی‌شود مگر با سنخیت؛ سنخیت مداح با ممدوم، سنخیت در ظاهر و باطن، تافنای مداح در ممدوح.

مداح بسان آینه‌ای است که هیچ شأنی از خود ندارد مگر نمایانند ممدوح. بنابراین هر چه آینه از کدورات و زنگارها پاک‌تر باشد، بهتر می‌تواند نشانگر ممدوح باشد. پس باید ظاهر را به زینت شریعت و باطن را به نور فضایل اخلاقی و دیده حقیقت‌بین آراست.

عبد الحمید دشتی فرد

بایسته‌ها و نایابسته‌های مداحی

به همین دلیل غاصبین حقوقشان و عمال خودباخته این ظلمه در طول تاریخ کوشیده‌اند تا با تهمت‌ها و بد جلوه دادن این انوار الهی آسیب‌هایی در راه شناخت دقیق و صحیح از زندگانی سراسر نور امامان معصوم ایجاد و در نتیجه خود بتوانند بر مسند حکومت تکیه بزنند. یکی از راه‌های عدم شناخت دقیق از شخصیت‌های الهی ائمه معصومین - علیهم السلام - بد دفاع کردن و یا غلو مدافعین دروغین اهل بیت - علیهم السلام - برای انحراف افکار جامعه بوده است که متأسفانه عده‌ای از دوستداران خاندان نبوت نیز ندانسته وارد این معرکه خطرناک شده‌اند. اسفناک‌تر اینکه عده‌ای از مداحان اهل بیت بر اثر عدم شناخت صحیح از مقام خاندان رسول الله - صلی الله علیه و آله و سلم - آنان را به دلخواه خود مدح می‌کنند و به جای پرداختن به سجایای اخلاقی و بیان منقبت‌های

اهل بیت مظلوم و اسیر و شهیدان آن حادثه عظیم، اولین مقتل خوانان تاریخ شیعه بوده‌اند و کسانی که توانسته‌اند دیده‌ها و شنیده‌های خود را در مورد آن حادثه بر چهره کاغذ بنگارند، اولین مقتل نویسندگان به شمار می‌آیند. حکومت گران ستمگر اموی پس از آفرینش آن جنایت هولناک تمام تسوان خود را برای زدودن آثار آن به کار گرفته‌اند و گزارشگران حوادث را جهت دادند؛ تا جز ثنای ستم‌پیشگان سخنی ننویسند و جز تأیید حکومت ظالمانه آنان گزارشی ننویسند و از نوشتن ضعف‌ها، خیانت‌ها و جنایت‌ها بر حذر باشند؛ تا بدین وسیله جلوی شورش‌های بعدی را بگیرند و راه مبارزه با طغیان و سبکسری اموی به فراموشی سپرده شود و این شیوه همیشه ستمگران تاریخ است.

پس از انقراض سلطه اموی برای تدوین و نشر حماسه عاشورا و دیگر عاشوراها قبل از سال ۶۶۱ ق. و پس از آن فرصتی فراهم شد؛ اما با گسترش جنایات مشابه بنی عباس و احضارهای مکرر حضرت صادق علیه السلام به دربار طاغوت‌ها و شهادت حضرت موسی بن جعفر علیه السلام - در زندان جنایت کاران و غربت جان سوز امام رضا - علیه السلام - در خراسان متوکل‌ها بار دیگر کوشیدند تا جنایت را پنهان و کتمان کنند و آثار جنایت را شخم بزنند و زبان گویندگانی چون ابن سبکت را از حلقوم بیرون کنند و دست نویسندگان را چون زائران کربلا قطع کنند. این است که از آن همه آثار معصومین به دست شیعیان دلسوخته نوشته شد و به ویژه از مقاتل و شرح حال‌ها امروز جز نامی در ستون فهرست کتاب‌های مؤلفین باقی نمانده است.

حسن خلیج

درون مایه مداحی (ادبیات و شعر مذهبی)

اگر بخواهیم یک تعریف ساده و روان از درون مایه مداحی داشته باشیم، باید بگوییم آنچه نیاز اجرا یک مداحی است و مداحی بر محور آنها استوار است، چند مؤلفه می‌باشد که به طور اجمال اهم آنها مطرح می‌گردد: ۱- اطلاعات و معلومات و دانش و آگاهی از موضوعی که قرار است در اجرا مورد نظر قرار گیرد؛ از جمله اطلاعات تاریخی (زندگانی و سیره چهارده معصوم - علیهم السلام - و اهل بیت مکرم‌شان)، آگاهی از مقاتل و مصائب و ... ۲- «شعر» که نوحه و سرود و شور هم از مشتقات آن به شمار می‌رود. ۳- «تسلط در اجرا» که مخاطب‌شناسی، روان‌شناسی مخاطب، شناخت زمان و مکان هم زیر شاخه تسلط در اجرا می‌باشد.

... مقصود ما از درون مایه شعر مذهبی، محتوای آن است؛ تا با درس‌ها و پندها و حکمت‌های نبوی، علوی و فاطمی که به ما رسیده است، بتوانیم رسالت خطیر خود را از بکارگیری آنها با فصاحت و بلاغت تمام در شعر مذهبی به کمال برسانیم. ما باید فرزند زمان خود باشیم یعنی آنچه را امروز ایجاب می‌کند و وظیفه داریم، با اخلاص تمام به عهده بگیریم.

غلامرضا فلاح

کشتی از کربلاست. کشتی چون از محل شهادت حضرت عبور کرد، طوفانی شد و کشتی به تلاطم افتاد و نوح از غرق شدن ترسید، مناجاتی کرد و جبرئیل نازل شد و قضیه کربلا را بیان نمود؛ پس نوح و اصحابش گریستند و بر قاتلش لعن کردند و گذشتند. نیر نیز با دستمایه قرار دادن این واقعه، در اشاره‌ای که به عالم در دارد از زبان حق تعالی خطاب به امام چنین می‌نویسد:

باز زن بر خیمه آتش ای سبیل
می‌یکن آتش گلستان بر خلیل
هین بران کشتی به خون در کربلا
نوح را برهان ز طوفان بلا

۳- آنچه منعقد شد بعد از ولادت و قبل از شهادت: در این بخش نیز مؤلف به عزاداری‌های حضرت رسول بعد از ولادت امام حسین - علیه السلام - عزاداری حضرت علی - علیه السلام - بر لب شط فرات و مجلس مرتبه خوانی ام سلمه اشاره می‌کند. ۴- آنچه منعقد شد بعد از شهادت در دنیا: مجالس زیادی در این باب وجود دارد که از میان آنها می‌توان به عزاداری حضرت زینب - سلام الله علیها - در قتلگاه اشاره کرد ...

۵- آخرین بخش از مجالس، مربوط به مجالسی است که عدا از انقضای دنیا در روز قیامت منعقد می‌شود.

محمد رضا پور ابراهیم اختری

ادب و معرفت در عرصه مداحی

امیر مؤمنان علی - علیه السلام - می‌فرماید: «شرف المرء بالعلم و الادب لا بالاصل و النسب»؛ «شرف و بزرگی مرد به علم و ادب اوست نه به اصل و نسب او». با این گفتار روح بخش درمی‌یابیم که علم و ادب و معرفت از اوجب واجبات عرصه مداحی می‌باشد. یک ستایشگر خوب و شایسته باید آراسته به زبور ادب و معرفت باشد. زیرا عاری از ادب بودن و داشتن تکبر، غرور، نخوت و خودبزرگ‌بینی در عرصه ستایشگری جایی ندارد و مذموم و مردود است و چه قدر خوب است کسی که - خدای ناکرده - در وجودش چنین عنصری وجود دارد، اصلاً وارد این عرصه نشود. یک ستایشگر خوب باید ادب در گفتار، ادب در رفتار و ادب در پندار داشته باشد. تواضع و فروتنی را به نمایش همگان بگذارد. بهتر است اینجا اول از خودمان بگوییم. گاهی اوقات می‌بینیم دو ذاکر اهل بیت در یک مجلس نسبت به یکدیگر بی توجه و گاهی به یکدیگر اهانت می‌کنند. آیا این رفتار شایسته یک ذاکر اهل بیت است؟ این رفتار ناپسند در ذهن و روحیه مخاطب چه تأثیری می‌گذارد؟

مهدی دلاوری‌راد

بزهشی در موضوع مقتل

کلمه مقتل به معنی جای کشتن و زمینی است که کسی در آنجا کشته شده باشد (قتلگاه). همچنین به کتابی که درباره واقعه کربلا تألیف شده باشد مقتل می‌گویند. گزارشگران واقعه کربلا در مرحله نخست

راستین، بیشتر به شکل و شمایل ظاهری آنان می‌پردازند و از اصل موضوع فاصله می‌گیرند و در نتیجه آسیب‌هایی وارد عرصه مدحت‌گری اهل بیت طاهرین - علیهم السلام - می‌شود که برای رفوع آنها سال‌ها تلاش لازم است. حال باید دید که جامعه ارزشمند مداحان اهل بیت - علیهم السلام - چگونه می‌توانند از این انحرافات و آسیب‌ها مصون بمانند و در کسوت مداحی باعث کسر شأن و جایگاه والای اهل بیت - علیهم السلام - نشوند.

عبدالله گرجی

چراغ سبز گناه به مردم نشان دادن

نباید در مجالس عزاداری گفته شود که در طول سال هر گناهی که می‌خواهید انجام دهید اما در ایام محرم که عزاداری می‌کنید گناهان شسته می‌شود! امام حسین - علیه السلام - برای مکتب و مذهب شهید شد لذا در مجالس حسینی باید مذهب را تقویت کرد. جریان «حاجب کاشانی» و شعر او را می‌دانید: حاجب اگر معامله حشر با علی است من ضامنم که هر چه بخواهی گناه کن

حضرت را در خواب دید که به او فرمود: تو مداح خوبی هستی ولی این شعرت بد بود. وقتی او پرسید چه بگویم، امام - علیه السلام - فرمود بگو: حاجب اگر معامله حشر با علی است شرم از رخ علی کن و کمتر گناه کن

بینید فرق این دو مکتب چه قدر است؟ در مجالس خود، عزادارن را به در آوردن پیراهن تشویق نکنید؛ چون اگر ناظر نامحرم در مجلس باشد، این کار قطعاً گناه است و اگر هم این طور نباشد، می‌دانید که ما در زمانی زندگی می‌کنیم که این صحنه‌ها به راحتی فیلم‌برداری می‌شود و به سراسر دنیا فرستاده می‌شود و دشمنان می‌گویند این هم شیعیان امام حسین - علیه السلام -! لذا پیراهن در آوردن عزاداران در عصر و روزگار ما به مصلحت نیست و ضرر دارد.

علی دژبانی

مروری بر خصائص الحسینیه از دیدگاه اشعار نیر

نیربزی

در عنوان ششم از کتاب شریف «خصائص الحسینیه»، مؤلف به مجالسی اشاره می‌کند که در عزای آن حضرت در عالم امکان وضع گردیده است و این مجالس را در پنج بخش تقسیم‌بندی می‌کند: ۱- آنچه منعقد شد پیش از خلقت آدم؛ در این بخش به محزون شدن لوح و قلم و عرش اشاره دارد. ۲- آنچه منعقد شد بعد از خلقت آدم و پیش از ولادت حسین علیه السلام؛ در این بخش به عزاداری حضرت آدم در عرفات، عزاداری در بهشت و مجلس حضرت آدم در کربلا و کشتی نوح می‌توان اشاره کرد. آنچه از این [موضوع] در اشعار نیر مورد توجه قرار گرفته است، مجلس عزای حضرت نوح - علیه السلام - هنگام گذر

۱۳۵ نکته در باب هنر و فن مداحی

■ در مرثیه‌خوانی به خدا توکل کنیم.
 ■ پیش از مرثیه‌خوانی درباره آن فکر کنیم که چگونه آغاز کنیم، چگونه آن را ادامه دهیم و چگونه آن را به پایان برسانیم و به‌طور کلی چگونه آن را بیان کنیم.
 ■ شایسته است از اشعار عرفانی مربوط به مرثیه در همه جا استفاده نشود؛ زیرا عرفان زمینه و یا زمینه‌سازی می‌خواهد.

■ اگر مرثیه را با سخنرانی انجام می‌دهیم شایسته است که ارتباط موضوع سخنرانی با موضوع مرثیه را فراموش نکنیم و ارتباط بین آن دو را در نظر داشته باشیم و به اصطلاح سخنوران مرثیه‌خوان «گریز» بزنیم.

■ اگر در مرثیه‌خوانی ما انتقاد سودمندی کردند ناراحت نشویم و آن را بپذیریم.

■ اگر در خواندن مرثیه اشتباهی کردیم، در همان جلسه و یا در جلسه بعد آن را تصحیح کنیم.

■ از کتاب‌های مقتل (مقاتل) مرثیه‌هایی که دارای مدرک و سند معتبر هستند استفاده کنیم و از هر مرثیه‌خوانی مرثیه‌ها را نقل نکنیم و برای دیگران نخوانیم. کتاب‌های: «منتهی‌الآمال»، «نفس‌المهموم»، «بیت‌الاحزان»، «محدث قمی»، «لوهف سید این طاووس»، «جلاء‌العیون علامه مجلسی» و «ارشاد شیخ مفید» در زمینه مرثیه‌خوانی کتاب‌های خوب و معتبری هستند.

■ هنگام خواندن مرثیه فاصله دهان خود با میکروفن را رعایت کنیم؛ تا صدا خوب منتقل شود و بلندگو سوت نکشد و صدا کم و زیاد نباشد.

محسن مرادی الهیاری

پیوند حماسه، عاطفه و تغزل در ادبیات آیینی

با تشکیل حکومت شیعی صفویه و توجه به موضوع عاشورا، تقریباً تمامی منظومه‌های حماسی دینی - خاصه انواع عاشورایی آن - در این دوره سروده شد و لحن حماسی شعر عاشورا در این عصر قوت یافت و مقداری از قوت خود را مدیون اغراق و غلوی بود که به خاطر سبک هندی و نیز خرافه‌پروری‌ها صورت می‌گرفت و تغزل در این دوره بیشتر در مرثی سوزناک خود را نمایان می‌کرد و افراط در این کار، شعر عاشورایی این عصر را تا حد ضجه و ناله نزول داد. عصر سوم را باید دوران طلایی تغزل در شعر عاشورایی دانست. گرچه حماسه‌های عاشورایی «دلگشایانه» و «داستان علی اکبر» اثر «طاهر بن ابوطالب» اختصاص به این عصر دارند و تغزل محرمی این دوره در سه شاعر این عصر یعنی «نیاز جوشقانی»، «حجت الاسلام نیر تبریزی» و «عمان سامانی» صاحب «گنجینه اسرار» جمع است.

محمدعلی بهتونی

حلقه طلایی شعر، شاعر، مداح و مخاطب

در کنار شاعرانی که با سروده‌های پرسوز و نوحه‌های جانگداز خویش، تنها به بعد عاطفی و نوحه‌گری و مرثیه بر جسم چاک چاک و لب عطشان سیدالشهدا - علیه‌السلام - می‌پرداختند، شاعرانی هم بودند و هستند که در آن

حادثه، بعد حماسی و انقلابی و اندیشه‌های سیاسی و الهام‌بخشی‌های اجتماعی و مبارزاتی آن را از نظر دور نداشته‌اند. عناصری که در سروده‌های شاعران در این محور وجود دارد، قابل عنوان‌گذاری به صورت محورهای زیر است:

- ذلت‌ناپذیری و عزت نفس
- ظلم‌ستیزی و افشاگری ستم‌جائران
- حق‌گرایی و دعوت به رهبری ائمه
- عدالت و برابری
- آزادی و آزادگی
- احیاء دین و سنت‌های اسلامی
- رسواسازی باطل و مبارزه با بدعت
- شکست سلطه‌ها در برابر سلاح شهادت و مظلومیت و ...

عیسی نصیری

تفکر در مداحی

نکته‌ای که شایسته دقت و تأمل فراوان می‌باشد این است که آیا مداح و ستایشگر می‌باید در نقش معلم و آموزگار، ممدوح خود را به مخاطب بشناسد و در این طریق از ابراز بیان خویش و فهم و درک مخاطب سود جوید و یا آنکه مداح صرفاً مستمعان را به یاد مظلومیت و مصائب حضرات معصومین بیندازد و با استفاده از بیان هنرمندانه و محزون خویش و نیروی احساس مخاطبان، آنها را در گریستن در مصائب ائمه و معصومین یاری دهد.

از آنجایی که نبوت و امامت از اصول دین ما بوده و اعتقاد مسلمانان و شیعیان به این دو اصل مهم مبنای رفتار و کردار ایشان و استحقاق ثواب و عقاب می‌باشد، لذا بر محققین و مدققین در این امر پوشیده نیست که امر تعلیم این اصول و آگاه‌سازی دینداران در این خصوص بسیار فنی و علمی بوده و نیازمند تخصص در موضوع می‌باشد؛ لذا قبول این موضوع توسط مداحان و ستایشگران چه بسا امری خطرناک بوده و سبب ایجاد تحریفات عدیده در عقاید مخاطبان و متعاقب آن رفتارها و اعمال ناپسند باشد؛ لذا واضح است که امر ایجاد شناخت و معرفت در این خصوص می‌باید صرفاً توسط دانشمندان و علمای دین و کسانی که در مکتب ایشان پرورش یافته‌اند به انجام رسد و مداحان و ستایشگران از پذیرفتن و انجام این امر امتناع نمایند مگر آنکه دارای معلومات کافی در این عرصه باشند.

حسن بختیاری

هنر مداحی

مداحی هنری است که چندین هنر در درون خود دارد. مداح بایستی دارای صوت خوش بوده و به خوبی از آن استفاده کند. یک مداح علاوه بر صوت خوش که ودیعه الهی است و به او ارزانی شده، باید دارای سواد کافی در درک کلمات باشد. گذشته از این، موارد دیگری نظیر صدا، شعر، کلام، اجرا و شناخت مخاطب نیز تأثیر به‌سزایی در پیشرفت کار مداحی خواهد داشت. اگر مداحی با ردیف‌های آوازی آشنا باشد و در جای خود از آن استفاده بهینه نماید، موفقیت او در عرصه مداحی صد چندان خواهد شد؛ زیرا دانستن علم موسیقی و استفاده به‌موقع آن در مجالس جشن و سرور اهل بیت - علیه‌السلام - و مراسم عزاداری امروزه از ضروریات مداحی می‌باشد. مداح اهل بیت - علیه‌السلام - با داشتن

تمام این خصوصیات و هنرهای لازم باید به این نکته توجه داشته باشد که مولای متقیان علی بن ابی‌طالب - علیه‌السلام - فرموده‌اند که خداوند متعال می‌فرماید: «هیچ عملی بدون دو شرط تقوی و اخلاص پذیرفته نخواهد شد.»

قاسم مهرنیا

هنر و فنون مداحی

یکی از هنرهای بسیار مهم امروز برای یک مداح، شناخت موسیقی اصیل ایرانی و نغمات و الحان می‌باشد. این یکی از اساسی‌ترین ابزار کار یک مداح در حال حاضر است. یک مداح اگر نغمات را بشناسد وقتی وارد مجلس اعیاد و موالید ائمه - علیه‌السلام - می‌شود می‌داند که باید در اینجا یک نغمه شاد استفاده کند. بنه به فرمایش علما به‌ویژه رهبر معظم انقلاب در شادی دیگر نیازی به روضه خواندن نیست. اگر مداح الحان و نغمات را بشناسد، در این مواقع از فن خود استفاده کرده و وارد یک نغمه نسبتاً شاد مثل چارگاه، ماهور، ابوعلی و شور می‌شود که بتواند مجلس و مخاطب خود را جذب کند. در مجلس شادی دیگر نمی‌توان مثلاً از آواز دشتی استفاده کرد و مردم را به غم واداشت.

سید میرزا شریعت دوست

زبان حال، زبان قال و زبان مشاهده

ادب مداحی سبب می‌شود که مداح از زبان حال گویی زیاد استفاده نکند؛ به این دلیل که در زبان حال گویی احتمال بسیار زیادی وجود دارد که مداح دچار اشتباه شده و خدای ناکرده دروغی را به آقا امام حسین - علیه‌السلام - یا سایر شهدای گران‌قدر کربلا که قربان در گاه احدیت هستند نسبت دهد. و یا ممکن است برخی زبان حال گویی‌ها در شأن شهیدان کربلا نباشد. مداح در بیان مصائب اهل بیت - علیه‌السلام - و مقتل خوانی باید با ادبیات بالا از سه شیوه: زبان حال، زبان قال و زبان مشاهده استفاده کند؛ چون اگر ادبیاتش ضعیف باشد، آنچه را بلد است، نمی‌تواند آن‌طور که شایسته اهل بیت - علیه‌السلام - است به عاشقان وارسته‌اش تحویل نماید. اگر ادبیاتش قوی باشد، ولی در مجهولات بسر برد نیز دچار مشکل می‌شود و هر چه داد و فریاد راه بیندازد نتیجه مثبت نخواهد گرفت.

بهرامعلی نیک‌پی

مداحی زیر ذره‌بین

از کجا بفهمیم که یک مداح خلوص دارد یا خیر؟
 ■ مداحی که اخلاص ندارد شعر جدید می‌خواند به خاطر اینکه مردم بگویند ما از فلانی شعر تکراری نشنیده‌ایم.
 ■ مداحی که اخلاص دارد، خواندن میان ۴ نفر یا ۴۰۰ نفر پراش هیچ فرقی نمی‌کند.
 ■ کسی که اخلاص دارد برایش فرق نمی‌کند که قبل از منبر بخواند یا بعد از منبر.
 ■ کسی که اخلاص دارد، در مجلس هر جا که خالی باشد، می‌نشیند.

ایراد اساسی هم صنفان خویش شده‌اند. «سید کمال میر هاشم زاده» معتقد است: «جریان شعر عاشورایی امروز به سمت احساس گرایی تمایل دارد؛ در حالی که گذشتگان ما بیشتر به بار فرهنگی که انتقال مفاهیم تاریخی در قالب شعر دارد، توجه داشتند. آثار شعر عاشورایی امروز در حوزه تاریخ نگاری و شرح حوادث کمتر وارد می‌شود و بیشتر به واکنش‌های احساسی و هیجانی مخاطب اهمیت می‌دهد.»

هاشم کرونلی

حلم و بردباری در مداحی

حلم در مقابل خشم و به معنای حفظ نمودن و باز داشتن نفس از هیجان غضب است. (راغب اصفهانی الفاظ مفردات قرآن کریم) و حلیم به کسی گویند که در برابر ناملایمات و ناراحتی‌ها اطمینان و آرامش خود را از دست ندهد، و در مواجهه با سخنان و رفتارهای جاهلانه خویشتن داری کند و دانشمند اخلاقی مرحوم ملا احمد نراقی در بیان اهمیت حلم چنین می‌گوید: «پس از علم، صنعت حلم اشرف کمالات نفسانی است؛ بلکه علم را بدون بردباری نفعی و اثری و درخت دانایی را بی‌باغبانی حلم ثمری نیست.»

و از این رو هر گاه علم مورد ستایش قرار می‌گیرد، حلم نیز با آن ذکر می‌شود. (معراج السعاده) ناگفته نماند از صفات پسندیده دیگر (کظم غیظ) فرو خوردن خشم است که می‌توان آن را از نمونه‌ها و مصادیق حلم دانست، با این فرق که حلم از پیدایش خشم بی‌جا پیش‌گیری می‌کند ولی کظم غیظ پس از پیدایش آن از بروز آثارش جلوگیری نموده و به دیگر سخن آن را کنترل و درمان می‌کند. (ملا احمد نراقی جامع السعاده)

علی اصغر صادقی

جایگاه و منزلت مداحی

اگر بپرسند یک مداح چه کارهایی را باید انجام دهد؟ می‌گوییم شش چیز را باید مراعات کند:

- ۱- چنان در تقوی و همچنین در طهارت باطن بکوشد که ارواح ائمه معصومین - علیهم السلام - از او راضی باشند.
- ۲- در عبادت و اطاعت نسبت به قوانین اهل بیت - علیهم السلام - کوشا باشد و در اخلاق و اعمال تأسی به آن بزرگواران نمایند.
- ۳- خلوص در عمل داشته باشد و برای خدا مدح اهل بیت - علیهم السلام - کنند. امام صادق - علیه السلام - فرمود: «کونوا لنا زینا و لا تکنوا علینا شینا قولوا لنا حسنا احفظوا السننکم و کفوها عن الفضول و قبیح القول»؛ «زینت ما باشید؛ نه مایه ننگ ما. در برخورد مردم سخن نیک به آنها بگویید و زبان خود را حفظ کنید، پر حرفی نکنید و زشت گویید.»
- ۴- دین خود را به دنیا ن فروشید و پول را بر حسنات و ثواب ترجیح ندهید.
- ۵- امر و نهی‌های الهی اهل بیت را آویزه گوش قرار دهید.
- ۶- احکام مداحی را بیاموزید (احکام عزاداری، احکام شادی) ■

یدالله بهتاش

شرایط یک مداح

(الف) صدای خوب: کسی که می‌خواهد به عرصه مداحی وارد شود باید از صدا و صوت خوبی بهره داشته باشد؛ اگر مداح با نت‌های موسیقی آشنایی داشته باشد بهتر می‌تواند در ارائه قصیده، غزل و مرثیه مجلس را اداره کند. اگر چه اغلب مداحان روی دستگاه می‌خوانند ولی چون آشنایی با دستگاه را ندارند بالا و پایین رفته و از این دستگاه به دستگاه دیگر می‌روند و اگر از آنها سؤال شود نمی‌دانند در چه دستگاهی خوانده‌اند. نقل کرده‌اند مردی از ارمنه در محله مسلمانان منزلی در مجاورت مسجد خرید؛ مؤذن مسجد از صدای خوبی بهره‌مند نبود، مرد ارمنی گاهی برای مؤذن هدیه می‌فرستاد و این عمل باعث تعجب همگان شده بود. وقتی علت را سؤال کردند گفته بود این مؤذن با این صدای ناهنجار مسلمانان را بی‌دین می‌کند.

(ب) آراستگی

(ج) تقوی

مهدی آصفی

منزلت و جایگاه مداحان

مداحان در جامعه آمران به معروف و ناهیان از منکر محسوب می‌شوند و باید اشاره به این موضوع داشته باشیم که عبادی مداحی را هر کسی نمی‌تواند بر دوش بیندازد؛ چون عبادی مداحی از قداست روحانی و زیبایی برخوردار است. این قسمت سهم هر کسی نمی‌شود، مگر با رعایت اصول، اخلاق، منش و کردار که از قوانین اولیه مداحان جامعه است.

از رسالت مقدس مداحان در عصر حاضر می‌توان به این موارد اشاره داشت:

- ۱- استفاده شایسته از عواطف پاک مردم و جهت دادن به آنها در مسیر پاکی، تهذیب و تقوا
- ۲- تعمیق محبت‌ها و عشق‌های درونی به انسان‌های اسوه و پاک
- ۳- روشنگری افکار جامعه و هدایت به ارزش‌ها و خوبی‌ها و تقویت ایمان مردم
- ۴- حفظ و اشاعه فرهنگ شهادت از طریق یاد شهدای کربلا و شهدای انقلاب و جنگ و طرح معارف اسلام و انقلاب و خط امام و رهبری و مسئولیت‌های مردمی

رحیم افغلی

آسیب شناسی شعر عاشورایی در عرصه مداحی

با این همه یکی از مهم‌ترین مصائب غلبه نگاه عاطفی مسابقه اشک گرفتن است که سبب می‌شود پیش از مداح شاعر وارد آن شود و ابزاری دست مداح دهد تا زاویه انحراف گشوده‌تر گردد. آسیب جدی جایی است که شاعر جهت ترغیب مخاطب به گریه و تحریک عواطف و احساسات وی به سمت تعبیری حرکت کند که مصداق نگاه ذلت‌بار به حادثه حماسی عاشورا و کربلاست.

در این باب شاعران خود به خوبی متوجه این

کسی که اخلاص ندارد، اگر هنگام سینه‌زنی به او بگوید بخوان، ناراحت می‌شود.

کسی که اخلاص ندارد، اگر به او بگوید زیارت عاشورا بخوان، ناراحت می‌شود.

اگر می‌خواهید بدانید که فلان مداح واقعاً اخلاص دارد و فقط برای اهل بیت - علیهم السلام - زحمت می‌کشد و هیچ چیز دیگری نیست، به او بگویید بلند شو و قند پخش کن... اگر ناراحت نشد و با صداقت انجام داد بدان... ■

جلال سمیعی

تلمذ در محضر استادان

یک ذاکر اهل بیت - علیهم السلام - باید سال‌ها در محضر استادان تلمذ کند، بیاموزد، ممارست نماید و آن‌گاه با تشویق و ترغیب و تشخیص استادان فن در مجلسی سخن بگشاید و طی مسیر کند؛ نه اینکه با دریافت یا پیدا کردن یک شعر و یک تمرین کمترین به خود اجازه دهد وقت مردم را ضایع کند. همچنانکه مقام معظم رهبری با دیدگاه عمیقی که به این مهم داشته و دارند، همواره فرمودند وقت مردم یقیناً ارزشمند است و باید از این فرصتی که در اختیار هر ذاکری در هر مجلسی قرار می‌گیرد بهره‌ای ذخیره شود.

جلسه مذهبی بسان یک رایانه ورودی دارد، پردازش دارد و حتماً باید خروجی داشته باشد. اگر انسان‌ها به مناسبتی بر مبنای اعتقادات و دلبستگی‌های مذهبی - معنوی به یک جلسه ورود پیدا می‌کنند، با گفتار و رفتار عملکرد بر گزار کنندگان پردازش می‌شوند؛ بنابراین باید از یک خروجی تأثیر گذار و پایدار برخوردار باشند. اگر چنین شود، جامعه‌ای ایده‌آل پیش رو خواهد بود و نقش سخنان، مداح و نحوه اجرا تعیین کننده است.

محمدعلی فراه مند

عناصر مقتل خوانی

در مقتل خوانی چند عنصر مهم و کلیدی مؤثرند:

- ۱- مقتل خوان: کسی که مقتل را می‌خواند عنصر اصلی در انتقال روح مقتل به مخاطب است. ویژگی مقتل خوان مانند:

- فضای درونی و روحی او هنگام خواندن مقتل
- آمادگی و مطالعه و تسلط او بر مقتل و مقتل خوانی
- نحوه قرار گرفتن او در مقابل مخاطب (در مقتل خوانی ایستاده خواندن، نشسته خواندن، بر منبر خواندن و از پشت تریبون خواندن متفاوت خواهد بود و هر یک از این موقعیت‌ها تأثیر متفاوت خواهند داشت)
- تیپ مقتل خوان (روحانی، غیر روحانی، جوان، پیر، کودک، زن یا مرد هر یک تأثیر متفاوتی خواهند داشت)، وضع ظاهری نیز بر مقتل خوانی تأثیر دارد؛ مثلاً لباس ویژه تعزیه داشتن، آراستگی نامناسب ظاهری هر یک فضایی متفاوت در مقتل خوانی همراه دارند.
- ۲- مقتل (متن مقتل)
- ۳- فضا (آتمسفر) خوانش متن
- ۴- مخاطب مقتل
- ۵- ابزار و رسانه مقتل خوانی
- ۶- فرآیند مقتل خوانی
- ۷- روش مقتل خوانی

محمد رضا سنگری

سمی که به دین محمد - صلی الله علیه و آله و سلم - می خورانیم!

مجید مبینی

پیش رو است که امروزه جزئی از عالم اسلام است. علمای بزرگ شیعه تأکید کرده‌اند که دشنام به صحابه و خلفای راشدین از جمله ابوبکر و عمر و ام المؤمنین عایشه از مذهب تشیع نیست، متأسفانه برخی بدون توجه به این تحول، کتاب‌های قدیمی آنها را ورق می‌زنند تا از لابه‌لای آن موارد اختلاف‌برانگیز را پیدا کنند و این اشتباه است.»^۱ بنابراین، اهل سنت واقعی، با توسل و زیارت اهل بیت - علیهم السلام - وفقه شیعه مشکلی ندارد و مبارزه شیعه باید با پندارهای پریشان وهابیان باشد و نه با اعتقادات برادران اهل سنت. آیت الله العظمی سیستانی درباره ضرورت وحدت عاطفی با اهل سنت می‌فرماید: «لا تقول اخواننا اهل السنة و بلکه بگویند عزیزان اهل سنت.»^۲

برادران اهل سنت؛ بلکه بگویند عزیزان اهل سنت.»^۳ توهین به مقدسات اهل سنت که به فتوای صریح مقام معظم رهبری، حرام شرعی است، نه تنها دفاعی از اهل بیت - علیهم السلام - نیست بلکه از آنجایی که اهل سنت معتدل و میانه‌رو را برای عکس‌العمل در برابر اهانت‌های برخی شیعیان، به سمت افراطی‌گری و وهابی شدن سوق می‌دهد نوعی دشمنی با اهل بیت - علیهم السلام - نیز خواهد بود، چرا که به تعداد وهابیان افزوده‌ایم و زمینه را برای تشدید درگیری‌های فرقه‌ای و تضعیف دین اسلام فراهم کرده‌ایم و به دست‌ان خود به دین محمد - صلی الله علیه و آله و سلم - سوم خورانه‌ایم، چنین مبدا!

آیت الله العظمی سیستانی درباره ضرورت وحدت عاطفی با اهل سنت می‌فرماید: «لا تقول اخواننا اهل السنة و بلکه بگویند عزیزان اهل سنت؛ بلکه بگویند عزیزان اهل سنت.»

پی‌نوشت:

۱. الغزالی، أبو حامد محمد بن محمد، سر‌العالمین و کشف مافی الدارین، ج ۱، ص ۱۸، باب فی ترتیب الخلافة و المملكة، تحقیق: محمد حسن محمد حسن اسماعیل و أحمد فرید المزیدی، ناشر: دار الکتب العلمیة - بیروت/لبنان، الطبعة: الأولى، ۱۴۲۴هـ - ۲۰۰۳م.
۲. صحیح بخاری، ج ۴، ص ۱۶۶، سنن دارمی، ج ۱، ص ۳۳
۳. آیا پیامبر اسلام (ص) مسموم از دنیا رفت؟
۴. [http://www.dar-alifta.org/ViewFatwa](http://www.valiasr-aj.com/fa/page.php?id=1084&bank=question&startrec=1&ID=4&LangID=1&asp=ID&ID=4&LangID=1&asp=ID)
۵. <http://www.dar-alifta.org/Viewstatement>
۶. <http://www.watan.com/news-35/news.html/10/http://www.alarabiya.net/html/extra/2016-04-20-20-24-29.html>
۸. به نقل از حجت الاسلام و المسلمین دکتر حسینی قزوینی، قابل دسترسی در سایت ولیعصر (عج): www.valiasr-aj.com/fa/page.php?bank=sokhan&id=300
۹. آیت الله ابوالقاسم علی دوست، درس خارج فقه، بهمن ۱۳۸۹

آن شد که بتوانند قدمی از پیش بردارند؛ این پاسخ ناشی از خلط بین اهل سنت و وهابیت است. وهابی‌ها سنی هستند؛ اما هر سنی از فرقه انحرافی وهابیت نیست. چنان که شیخیه شیعه هستند؛ اما هر شیعه‌ای از فرقه انحرافی شیخیه نیست.

مهمترین نقطه افتراق وهابیان و اهل سنت غیر وهابی در آن است که وهابیان، توسل به اولیای الهی و زیارت مرقدهایشان را شرک می‌دانند؛ اما اهل سنت راستین، آنها را مشروع می‌دانند.

دارالافتای مصر، که یکی از مهمترین مراکز فقهی و علمی اهل سنت در جهان امروز به شمار می‌رود با صدور فتوای متعددی توسل و زیارت را جایز دانسته است: «زيارة الأنبياء والأولياء والتوسل بهم أمران مشروعان»؛ «زیارت انبیا و اولیا و توسل به آنها مشروع است.»^۴

همچنین در فتوای دیگری تخریب کنندگان حرم اولیای الهی در لیبی را محارب نامید و افزود: «ان ما قام به مجموعة من خوارج العصر و كلاب النار هي فعلة شعاء يسعون بهافي الارض فسادا»؛ «آنچه گروهی از خوارج زمان و سگ‌ان دوزخ انجام دادند، عمل شیعی بود که می‌خواهند به وسیله آن در زمین فساد ایجاد کنند.»^۵

در همایشی نیز که چند سال پیش از سوی شماری از عالمان مصری با عنوان «الوهابیة، خطر علی الاسلام و العالم» (وهابیت، خطری برای اسلام و جهان) برگزار شد، اعلام شد که جهان کنونی از هیچ چیز به اندازه وهابیت رنج نمی‌برد و اگر حمایت مالی عربستان و حمایت سیاسی آمریکا از وهابیت نبود، تاکنون نابود شده بود.

با این وصف به خوبی مشخص می‌شود که بسیاری از علمای اهل سنت، در مبارزه با وهابیان در کنار شیعیان قرار دارند و ضروری است که میان آن دو تفکیک قائل شد. گذشته از جایز دانستن توسل و زیارت، برخی از بزرگان اهل سنت معاصر، حتی پیروی از فقه شیعه را نیز جایز شمرده‌اند که جمله آنها می‌توان به «شیخ الازهر محمود شلتوت (ره)»، مفتی فعلی مصر «شیخ علی جمعه» و مفتی فعلی سودان «شیخ محمد عثمان صالح» اشاره کرد.

مفتی مصر، علی جمعه، در مصاحبه‌ای با سایت العربیه در تاریخ ۱۶ بهمن ۱۳۸۷ ش. می‌گوید: «از مذهب شیعه هم می‌توان تقلید کرد ... شیعه گروهی

۱۴ ذی‌الحجه سال ۱۰ هجری، پیامبر اعظم - صلی الله علیه و آله و سلم - پس از اعمال حج، از مکه خارج می‌شود و ۱۸ ذی‌الحجه در غدیر خم دست‌ان حضرت ولی الله - علیه السلام - را آن قدر بلند می‌کند که همه مردم در تمامی زمان‌ها و مکان‌ها او را خوب ببینند تا فردایی در زیر سقف ننشینند و نگویند آن که دستش بالا رفت من بودم و انا خلیفتکم الاعلی! جبرئیل امین از مائده الهی، آیه سومش را برای محمد امین - صلی الله علیه و آله و سلم - و امتش به ارمان می‌آورد و صحابه، بنا به نقل غزالی دانشمند شهیر اهل سنت، به جوان ۳۳ ساله تبریک می‌گویند: «بخ بخ لک یا ابالحسن لقد اصبحت مولای.»^۱ محرم فرامی‌رسد و پندی بعد، در ۱۱ صفر سال ۱۱ هجری، آثار بیماری حضرت رسول - صلی الله علیه و آله و سلم - پدیدار می‌شود. در ۲۶ صفر، صحابه را به پیوستن به سپاه اسامه فرامی‌خواند. ۲۷ صفر از صحابه فقط کاغذ و دواتی می‌خواهد و روز دوشنبه ۲۸ صفر، در آغوش وصی خود و ولی امت از زمین خاکی خارج می‌شود.

هر چند شماری دیگر از عالمان شیعی، با نظر شیخ مفید و شیخ طوسی هم‌آوا نیستند و تاریخ ارتحال پیامبر را در ۲ ربیع‌الاول، یعنی ۴ روز دیرتر می‌دانند، اما همگی بر شهادت پیامبر تصریح کرده‌اند و یا آن که سخنی نگفته‌اند که نشان‌دهنده مرگ طبیعی پیامبر باشد.

اهل سنت، نیز به شهادت پیامبر اشاره کرده‌اند و علت آن را سم زنی یهودی در جنگ خیبر دانسته‌اند. غزوه خیبر در ۱۵ صفر سال ۷ هجری، یعنی ۴ سال پیش بوده است

وهابی‌ها سنی هستند اما هر سنی از فرقه انحرافی وهابیت نیست چنان که شیخیه شیعه هستند اما هر شیعه‌ای از فرقه انحرافی شیخیه نیست

و بعید می‌نماید که سومی پس از چند سال اثر بگذارد. گذشته از این که در برخی منابع معتبر اهل سنت هم سم خوردن پیامبر در جنگ خیبر رد شده است: «پیامبر از آن یهودیان پرسید: آیا شما در این غذا سم ریختید؟ گفتند: بله سپس پرسید: دلیل شما برای این کار چه بود؟ گفتند: می‌خواستیم اگر دروغ‌گو هستی از دست تو راحت شویم و اگر پیامبر بودی به تو ضرری نمی‌رساند.»^۲

حال علت شهادت پیامبر چه بوده است؟ عده‌ای با استناد به برخی روایات می‌گویند ثابت کنند که این سم را برخی همسران پیامبر در حال بی‌هوشی به ایشان خورانده‌اند؛ اما طرح چنین مباحث اختلافی باید در مجامع علمی طرح شود و نقل آنها در محافل عمومی که به سرعت به گوش اهل سنت نیز خواهد رسید، جز تشدید اختلافات مذهبی نتیجه‌ای نخواهد داشت و بر مقوله وحدت که در شرایط کنونی منطقه اهمیت دوچندانی یافته است اثرات سوئی خواهد گذاشت. بنابراین بهتر است این گزاره را که از سوی برخی محققان مطرح شده است پذیرفت که حضرت به شهادت رسیده است اما چه کسانی و در چه زمانی آن حضرت را مسموم کرده‌اند، همانند بسیاری دیگر از زوایای زندگی آن حضرت برای ما به طور دقیق روشن نیست.^۳

شاید برخی بگویند که باید در مقابل وهابیت از تمام ابزارهای ممکن بهره برد و آنها را تضعیف کرد و مانع از

سیره سیاسی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم

کتاب «سیره سیاسی پیامبر اعظم - صلی الله علیه و آله و سلم» به همت جمعی از محققان پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی در سال ۱۳۸۶ ش. منتشر شد. این کتاب مجموعه مقالات، تحلیل‌ها و تأملاتی است که محققان و پژوهشگران اسلامی درباره سیره، رفتار و عملکرد سیاسی پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله و سلم - انجام داده‌اند و در آن استعمار، تبعیض، تجاوز، زور گویی، استبداد، فقر، فساد و بسیاری از رفتارهای ناشایست از دیدگاه رسول الله - صلی الله علیه و آله و سلم - بررسی شده است.

این کتاب سه بخش دارد که عبارتند از:

بخش اول: مبانی، کلیات و نظریات

بخش دوم: ابعاد الگویی و تربیتی و نظام سیاسی نبوی - صلی الله علیه و آله و سلم - (سیاست داخلی)

بخش سوم: نظام سیاسی نبوی - صلی الله علیه و آله و سلم - (سیاست داخلی)، مباحث تطبیقی و آسیب‌شناسی حکومت

بخش اول شامل هفت مقاله از «احمد رضا یزدانی مقدم»، «مرتضی یوسفی‌راد»، «غلامرضا بهروز لک»، «حمید فغفور مغربی»، «سید نادر علوی»، «محمدامیر ناصری»، «تجف لک‌زایی»، «عبدالوهاب فراتی» و «روح‌الله دهقانی» است. در این مقالات موضوعاتی نظیر: سیر تاریخی مبانی سیره سیاسی پیامبر اعظم با نگاه به اندیشه قرآنی علامه طباطبایی، مبانی انسان‌شناختی سیره سیاسی نبوی، اصول حاکم بر سیره اخلاقی - سیاسی پیامبر اسلام، جریبان‌شناسی سیاسی دولت نبوی، سیره نظامی پیامبر اعظم، اصول رهیافت امنیتی پیامبر در قرآن کریم، نظریه سیاست خارجی در دولت نبوی و نظریه عدالت در دولت نبوی طرح، توضیح و تبیین می‌شوند.

بخش دوم شامل ۱۵ مقاله از «بهرام دلیر»، «منصور میراحمدی»، «احمد بستانی»، «محمد عارف فصیحی دولت‌شاهی»، «داود فیر حی»، «محسن ابوالفتحی»، «ابوالحسن حسینی»، «عباس حیدری پهنونیه»، «علی‌علی حسینی»، «رجبعلی اسفندیار»، «محمد شفیع»، «تجف کیخا»، «محمدعلی کلهر»، «حمیدرضا مطهری» و «علیرضا زهیری» است. در این مقاله‌ها موضوعاتی نظیر: ویژگی‌های کارگزاران در حکومت نبوی، مناسبات قدرت و شریعت در سیره نبوی، نسبت دین و سیاست در سیره نبوی، بررسی مبانی و ماهیت دولت نبوی و دولت مدرن، ساختار نظام سیاسی نبوی، توزیع قدرت در دولت نبوی، ولایت سیاسی پیامبر اعظم، جایگاه رهبری در دولت اسلامی، نبوت، شریعت و قانون، قانون اساسی مدینه و مسئله امنیت در دولت نبوی، شورا و مشورت در حکومت نبوی، عدالت در سیره نبوی، عدالت‌خواهی و عدالت‌محوری در سیره نبوی، بیعت و وفاداری سیاسی در نظام سیاسی عصر نبوی و کارویژه‌های دولت نبوی طرح، توضیح و تبیین می‌شوند.

بخش سوم نیز هفت مقاله از «علی خالقی»، «محمد ستوده»، «رضا عیسی‌نیا»، «روح‌الله شریعتی»، «محمد عثمانی»، «سید محمدرضا محمدپناهی» و «سید صادق حقیقت» دارد. در این مقاله‌ها به موضوعات و مطالبی نظیر: شیوه برخورد با مخالفان و منتقدان در دولت نبوی، سیاست خارجی دولت نبوی، معیار روابط با بیگانگان در سیره نبوی، حقوق اقلیت‌ها در حکومت نبوی، بررسی تطبیقی دولت نبوی و دولت سکولار، دولت دینی پیامبر و دولت سکولار لیبرال با تأکید بر اندیشه امام خمینی (ره) و آسیب‌شناسی حکومت اسلامی در سیره نبوی پرداخته شده است.

کتاب «سیره سیاسی پیامبر اعظم - صلی الله علیه و آله و سلم»، به بیان مسئولان کمیته علمی همایش سیره سیاسی و حکومتی پیامبر اعظم - که این کتاب در پی این همایش تدوین شده است - «محصول تلاش فکری پژوهشگران فرهیخته حوزه و دانشگاه است که با هدف شناسایی ظرفیت علمی مراکز پژوهشی، فراهم‌سازی بستری مناسب جهت پژوهش، اهتمام و التزام به سیره سیاسی و حکومتی پیامبر اعظم - صلی الله علیه و آله و سلم - و تبیین و شناخت شخصیت علمی پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله و سلم - و معرفی آن به نسل جدید و با حمایت و پشتیبانی مادی جامعه اسلامی فرهنگیان و پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی نگارش یافته است و می‌تواند گامی آغازین در جهت فراهم ساختن زمینه‌های لازم برای اتحاد ملی و انسجام اسلامی به‌شمار می‌رود.»

به عقیده پژوهشگران پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی «تنها راه برون‌رفت از ظلم، سلطه، استعمار، تبعیض، تجاوز، زور گویی، استبداد، فقر، فساد و بسیاری از رفتارهای ناشایست، که در سیاست جهانی امروز قابل مشاهده است، عمل به پیام مشترک تمام انبیای الهی است که: «آن عبدا لله و اجتناب الطاغوت» و ...؛ تأمین همه اینها از مسیر توجه به قرآن و سیره سیاسی نبوی - صلی الله علیه و آله و سلم - فراهم می‌شود. چیزی که به نظر می‌رسد، برای نخستین بار در اثر حاضر فراهم آمده است.» ■

حقوق بندگی مخلصانه

نیم‌نگاهی به ویژگی‌های والای پیامبر خاتم صلی الله علیه و آله وسلم

حسن بختیاری

نیز از هر گونه خطا و لغزش مصون بوده، لحظه‌ای از صراط مستقیم منحرف نمی‌شود؛ لذا هر یک از شئونات و تجلیات وجودی رسول خدا به منزله‌ی درسی است که جویندگان طریق هدایت راه به دقت و تأمل فرامی‌خوانند. از جمله صفات و ویژگی‌های رسول خدا که باید مد نظر پیروان آن حضرت قرار گرفته و مناسبت بیشتری با این مقال دارد و شایسته است پیوسته راهنمای مبلغین و گویندگان و ستاینندگان آن حضرت و اهل بیت -علیهم‌السلام- پاک ایشان باشد. چگونگی سخن گفتن و منطق ایشان می‌باشد.

قرآن کریم در مقام مخاطب با پیامبر -صلی الله علیه و آله و سلم- می‌فرماید به سبب رحمت الهی تو با ایشان مهربان شدی و اگر اهل خشونت و سنگدلی بودی از دور تو پراکنده می‌شدند. این مطلب درس بسیار بزرگی است برای همه‌ی معلمان و هادیان طریق الهی که بدانند آنچه سبب جذب مردم توسط رسول خدا -صلی الله علیه و آله و سلم- شده و راه جویان را حول وجود نورانی پیامبر -صلی الله علیه و آله و سلم- مجتمع گرداند بر خورد کریمانه و رفتار رحیمانه و مهربان آن حضرت در مواجهه با مخاطبان بوده است.

رسول خدا -صلی الله علیه و آله و سلم- وقتی سخن می‌گفت الفت بخش و وحدت‌آفرین بود، نه عامل تفرقه و موجب بددلی و کدورت افراد یا یکدیگر: «کان یخزن لسانه الا عما یعینیه و یؤلفهم و لا ینفرهم» (بحار الانوار، ج ۱۶)

ویژگی دیگر گفتار آن حضرت تناسب گفتار با سطح درک و فهم مردم بود. امام صادق -علیه‌السلام- در بیان این صفت می‌فرماید: «ما کلم رسول الله العباد بکنه عقله قطاً. قال رسول الله -صلی الله علیه و آله و سلم- انا معاشر الانبیاء امرنا ان نکلّم الناس علی قدر عقولهم» (کافی، ج ۸)

آن حضرت در تبیین معارف عمیق الهی زبان بسیار ساده و روانی به کار می‌گرفت و هیچ‌گاه اصطلاحات و عبارات‌های پیچیده و غیر قابل فهم به کار نرفت؛ بلکه سخنانش روشن، گویا و واضح بود چنان که هر شنونده‌ای آن را می‌فهمید: «کان کلامه فصلاً یتبینه کل من سمعه» (مکارم الاخلاق، ص ۲۳)

ویژگی بسیار مهم دیگری که در گفتار و بیان آن حضرت نمودار است عدم انحراف از حق و حقیقت و قدرت کنترل آن حضرت بر سخن در هر حال می‌باشد. «کان فی الرضا والغضب لا یقول الا حقاً»؛ «در حالت رضایت خاطر و غضب نمی‌گفت، مگر کلام حق را.»

و آخرین ویژگی که در بیان کیفیت گفتاری آن حضرت در این نوشتار بدان اشارت می‌رود، کم‌گویی ایشان می‌باشد. به نقل مورخان کم‌گویی، شیوه‌ی همه‌ی پیامبران الهی به‌ویژه پیامبر اعظم -صلی الله علیه و آله و سلم- بوده است. حتی خطبه‌هایی که برای مردم خوانده‌اند گویای این وصف در گفتار آن حضرت می‌باشد؛ تا جایی که دوستان و نزدیکان خود را بر این مهم ترغیب می‌نموده‌اند که: در نماز جمعه، خطبه‌ها را کوتاه کن و سخن را کمتر بگو.

«ان رسول الله -صلی الله علیه و آله و سلم- کان اذا بعت امیراً قال أقصر الخطبه و اقل الکلام» (کنز العمال، ج ۷)

و به راستی که:

بس نکته غیر حسن نباید که تا کسی

مقبول طبع مردم صاحب‌نظر شود ■

بدین واسطه خود را در معرض عنایات و الطاف آن ثمره‌آفرینش قرار می‌دهیم. واضح است که برای شناخت پیامبر و خصائل و فضائل آن حضرت -صلی الله علیه و آله و سلم- پس از کلام وحی مطمئن‌ترین منبع، فرموده‌های مولی‌الموالی حضرت امیر المؤمنین -علیه‌السلام- است که بیش از همه از خرمن معارف پیامبر -صلی الله علیه و آله و سلم- بهره‌مند بوده و به فرموده رسول خدا باب مدینه علم است.

حضرت علی -علیه‌السلام- در بیان وصف پیامبر -صلی الله علیه و آله و سلم- می‌فرماید: «امین وحیه و خاتم رسله و بشیر رحمته و نذیر نعمته» (نهج البلاغه، خطبه ۱۷۳)

علی -علیه‌السلام- چهار ویژگی برای خاتم پیامبران بیان می‌کند که هر چهار ویژگی را می‌توان در آیات قرآن بالعیان به مطالعه نشست. اولین ویژگی آن است که آن حضرت امین وحی خداست. قرآن در سوره مبارکه کهف در آیه ۱۱۰ می‌فرماید: «قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحى إِلَيَّ»؛ «ای پیامبر! بگو به راستی من هم بشری مانند شما هستم که به من وحی می‌شود...»

این مطلب درس بسیار بزرگی است برای همه‌ی معلمان و هادیان طریق الهی که بدانند آنچه سبب جذب مردم توسط رسول خدا شده و راه جویان را حول وجود نورانی پیامبر مجتمع گرداند بر خورد کریمانه و رفتار رحیمانه و مهربان آن حضرت در مواجهه با مخاطبان بوده است

خصوصیت دوم در بیان حضرت علی -علیه‌السلام- آن است که پیامبر، خاتم رسولان است؛ که این ویژگی خود سندی گویا بر افضلیت آن حضرت حتی نسبت به سایر انبیاست.

«ما کان مُحَمَّدٌ أباً أَحَدٍ مِنْ جَالِكُمْ وَ لَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَ خَاتِمَ النَّبِيِّينَ وَ کانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيماً»؛ «محمد پدر هیچ‌یک از مردان شما نیست؛ بلکه رسول خدا و خاتم پیامبران است و خدا به هر چیز آگاه است.» (احزاب، آیه ۴۰)

صفت سوم و چهارمی که علی -علیه‌السلام- برای پیامبر -صلی الله علیه و آله و سلم- بیان می‌کنند آن است که رسول الله -صلی الله علیه و آله و سلم- بشیر رحمت و نذیر نعمت است. انسان‌ها را به رحمت پروردگار امیدوار نموده و ایشان را از عذاب الهی می‌ترساند: «یا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِداً وَ مَبَشِراً وَ نَذِيراً»؛ «ای پیامبر به راستی که ما تو را گواه، بشارسازنده و ترساننده فرستادیم.» (احزاب، آیه ۴۵)

این چهار ویژگی که از زبان سید اوصیاء بیان شد، صفات اختصاصی پیامبر را معرفی می‌نمایند که غیر از صفت دوم یعنی خاتم‌النبيين در سه صفت دیگر پیامبران دیگر مشترک می‌باشند. نکته مهم آن است که پیامبر -صلی الله علیه و آله و سلم- باید به گونه‌ای باشد که گفتار، رفتار و حرکاتش جملگی حاوی معارف و مطالبی باشد که انسان‌ها در سایه تبعیت از آنها به سبیل هدایت و سعادت رهنمون شوند که بر این مهم، کلام خالق گواهی می‌دهد که پیامبر از روی هوی سخن نمی‌گوید و جمله کلام و منطق او وحی است که از جانب خدای تعالی بر او منتقل می‌شود و از آنجایی که پیامبر -صلی الله علیه و آله و سلم- به سلاح عصمت مجهز است، حرکات و رفتارش

«یا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ»؛ «ای کسانی که ایمان آورده‌اید هنگامی که خدا و رسول، شما را به چیزی فراخوانند که به شما حیات می‌بخشد آنان را اجابت کنید...» (آیه ۲۴ سوره انفال)

دعوت خدا و رسول از اهل ایمان برای آن است که ایشان را حیات بخشند و از ظلمات به سمت نور رهنمون شوند. بی‌تردید کسانی که از حیات بهره‌ای نبرده و در سرای تاریک زندگانی مجازی دنیا روزگار می‌گذرانند خود را در معرض نسیم حیات بخش تعلیمات پروردگار متعال و نبی مکرم قرار نداده‌اند.

علی -علیه‌السلام- می‌فرماید: «الناس موتی و اهل العلم احياء»؛ «انسان‌ها مردگانند و تنها اهل علم هستند که به واسطه نور علم به حیات ابدی نایل شده و خود را از خیل مردگان و ساکنان سرای مجاز برکنار داشته‌اند.»

تو کز سرای طبیعت نمی‌روی بیرون
کجا به کوی حقیقت گذر توانی کرد

واضح است همه‌ی انسان‌ها فطرناً به دنبال کمال بوده و به تشخیص خود هر یک کمال را در امری جست‌وجو می‌کنند؛ لکن کلمات نورانی کتاب خدا کمال را در نیل به معارف و تبعیت از معلمان الهی می‌داند و به طور صریح اهل ایمان را امر می‌کند که دعوت خدا و پیامبر -صلی الله علیه و آله و سلم- را اجابت کنند؛ چرا که ایشان انسان‌ها را به سمت حیات و زندگانی حقیقی هدایت می‌کنند.

«وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى دَارِ السَّلَامِ وَيَهْدِي مَن يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ»؛ «خداست که انسان‌ها را به سرای سلامت فرامی‌خواند و هر که را بخواهد به راه راست هدایت می‌کند.» (آیه ۲۵ سوره بونس)

پیامبر خدا -صلی الله علیه و آله و سلم- در بیان علت نامیده شدنش به داعی (دعوت کننده) می‌فرماید: «واما داعی بدان سبب است که من مردم را به دین پروردگارم عزوجل دعوت می‌کنم.» (بحار، ۱۶)

اما چه کسانی دعوت خدا و پیامبرانش را اجابت می‌کنند و از زلال معارف الهی بهره‌مند می‌شوند؟ قرآن کریم در سوره مبارکه انعام آیه ۳۶ می‌فرماید: «إِنَّمَا يَسْتَجِيبُ الَّذِينَ يَسْمَعُونَ وَالْمَوْتى يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ تَمَّ إِلَيْهِ يَرْجِعُونَ»؛ «ای پیامبر تنها کسانی دعوت تو را اجابت می‌کنند که گوش شنوا دارند و مردگان را خدا بر خواهد انگیزد؛ سپس به سوی او بازگردانیده می‌شوند.»

به یقین آنچه سبب می‌شود خداوند در هر عصر و زمانی بنده‌ای از بندگان خویش را لایق دانسته و به کسوت گرانقدر نبوت تکریم نماید، اوصاف و ویژگی‌هایی است که این بندگان خاص خود را بدان‌ها متصف نموده‌اند چرا که:

گهر پاک بیاید که شود قابل فیض
ورنه هر سنگ و گلی لؤلؤ و مرجان نشود

بی‌سبب نیست که انسانی حائز مقام والای عبودیت و پس از آن رسالت می‌شود و در مقابل کسانی که به عکس دسته‌اول تعدادشان در هر زمان بی‌شمار است در مقابل حیات مردن را برای خود اختیار نموده و به جای هدایت، ضلالت و گمراهی را در شأن خویش می‌پندارند.

به مناسبت پس از ذکر این مقدمه ویژگی‌های والای پیامبر خاتم -صلی الله علیه و آله و سلم- به عنوان شاهکار خلقت و دعوت کننده‌ی انسان‌ها در همه‌ی زمان‌ها به سوی هدایت را به صورت گذرا و مختصر بیان نموده و

عبرت ۹

«عبرت» نام مجموعه‌ای از نغمات اصیل مذهبی است که شامل انواع «نوحه»، «مناجات»، «مولودی»، «روضه» و دیگر الحان است که بر اساس موسیقی سنتی مناطق ایران و ردیف - دستگاهی خوانده می‌شوند. این مجموعه با هدف ترویج، آموزش و افزایش دانش نغماتی مداحان گرامی، حفظ و اشاعه مراسم مذهبی اصیل و به‌منظور دستیابی به معقول‌ترین و مطلوب‌ترین الگوی عزاداری - به‌ویژه در مورد نوحه‌خوانی - تهیه و تنظیم شده و گاهی در قالب لوح فشرده صوتی، ضمیمه نشریه داخلی بنیاد دعبل خزاعی، «دعبل»، می‌شود. این مجموعه، پیش از این با نام «جامه‌دران» تقدیم مخاطبان می‌شد. «عبرت» پیشنهاد برخی از مخاطبان است که نام جامه‌دران را بیشتر ناظر بر وجه موسیقایی نوحه‌ها می‌دانند؛ در حالی که نوحه به لحاظ ساختار و محتوا علاوه بر حیثیت موسیقایی و وجه معنایی، ادبی و ... نیز دارد که ممکن است جامه‌دران گویای این وجه نباشد. پیش از این چهار شماره از مجموعه‌های جامه‌دران در مرکز مطالعات راهبردی خیمه و سه شماره در بنیاد دعبل خزاعی تولید و در اختیار علاقه‌مندان قرار گرفته است. در شماره‌های قبلی - «جامه‌دران (۱ تا ۷)» و «عبرت ۸» - نمونه‌هایی از انواع موسیقی مذهبی ایران با صدای پیرغلامان حسینی «مهرداد عباس زادگان»، «حجت‌الاسلام سید عباس میرحسینی»، «حسین قدوسی»، تعدادی از نوحه‌خوانی‌ها در کشور عراق و همچنین نمونه‌های اصیلی از دهه کرامت و نغماتی درباره مقام والای نبی اکرم - صلی الله علیه و آله و سلم - و مدایح و مرثی‌های عاشورایی در ماه‌های محرم و صفر تهیه و به استحضار علاقه‌مندان رسیده است. «بنیاد دعبل خزاعی» در ادامه این مسیر و به همت کارشناس نغمات آیینی بنیاد، آقای «متین رضوانی پور» - که تولید شماره‌های قبلی جامه‌دران، عبرت و تألیف چند کتاب در حوزه نوحه‌ها و نغمه‌های آیینی را در کارنامه علمی و فرهنگی خود دارد - در نظر دارد در این مجموعه‌ها با معرفی روایان، ذکر نام گوشه‌ها و دستگاه‌های الحان انتخاب شده و ارائه متن کامل اشعار، زمینه استفاده‌های کاربردی از این نغمات را برای مخاطبان خود فراهم کند. امیدواریم با استفاده مستمر از شماره‌های آتی، گوش علاقه‌مندان به فضاهای دستگاه‌های موسیقی آشنا و مسلط شود. موضوع دیگری که در این مجموعه در نظر داریم بدان بپردازیم، معرفی معیارهای مشترک شعری و موسیقایی بین اقوام و شهرهای گوناگون ایران است که در طول تاریخ و به‌مرادوهای فرهنگی صورت می‌پذیرفت؛ به‌طوری که اشتراکات بسیاری را در سرتاسر ایران و حتی دیگر کشورهای شیعه‌نشین پدید آورده است. ■

متین رضوانی پور

زابل، مویه، مخالف و حصار از دستگاه چهارگاه داریم که چهارمین نمونه این اثر است و مرتب در اکتاوه‌های اوج و پایین جلوه‌گری می‌کند. در پنجمین قطعه، اجرایی را در گوشه‌های درآمد، جامه‌دران، عراق از آواز افشاری با اشاراتی بر برخی قسمت‌ها به گوشه‌های فیلی (از گوشه‌های آواز بیات ترک و دستگاه ماهور) و بیات راجع (از گوشه‌های آوازهای دشتی، بیات اصفهان و در برخی ردیف‌ها دستگاه همایون) می‌شنویم که حمید منتظر بر روی شعری از «سید رضا مویده» درباره ولادت یگانه قهرمان کربلا حضرت زینب کبری - سلام الله علیه - اجرا شده است. منتظر در اجرای این نمونه نیز از اکتاوه‌های اوج و پایین استفاده کرده است.

ششمین قطعه شامل خوانش گوشه درآمد دستگاه شور و گوشه‌های درآمد و حجاز آواز ابوعطا با اشاراتی به گوشه درآمد آواز دشتی با اجرای حسین قدوسی است. بعد از این نمونه که شعری در مدح حضرت معصومه - سلام الله علیها - است، اجرای نوحه‌ای درباره این بانوی عظیم‌الشان در گوشه‌های حجاز و درآمد آواز ابوعطا را از حسین قدوسی می‌شنویم. مصرع‌های بلند این نوحه که نمونه هفتم است در گوشه درآمد با اشاراتی به گوشه حجاز و مصرع‌های کوتاه آن تنها در گوشه درآمد خوانده می‌شود.

در هشتمین قطعه، مدحی از امام حسن عسگری - علیه‌السلام - با صدای حمید منتظر در گوشه‌های درآمد، نیشابورک و نهفت دستگاه نوا و درآمد، بیات راجع و عشاق آواز بیات اصفهان در اکتاوه‌های اوج و پایین می‌شنویم.

حسین قدوسی نهمین قطعه را که مرثیه‌ای از «محسن حافظی» درباره امام حسن عسگری - علیه‌السلام - است، در گوشه‌های درآمد، حجاز و یتیمک آواز ابوعطا و درآمد آواز دشتی خوانده است.

آخرین یا دهمین نمونه نیز مرثیه دیگری در رثای امام عسگری - علیه‌السلام - از سروده‌های «یوسف رحیمی» است. این قطعه را حمید منتظر در گوشه‌های درآمد، کرشمه، آذربایجانی و فیلی دستگاه ماهور خوانده است. منتظر این نمونه را نیز، هم در اکتاوه اوج و هم در اکتاوه پایین به زیبایی اجرا می‌کند. ■

در این شماره از «عبرت» نمونه‌ای از چاووش خوانی اصیل، نمونه‌هایی از مولودخوانی پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله و سلم - و امام صادق - علیه‌السلام - مولودخوانی حضرت زینب - سلام الله علیها - مدیحه و نوحه‌ای از حضرت معصومه - سلام الله علیها - و مرثیه‌هایی درباره امام حسن عسگری - علیه‌السلام - را با صدای دو تن از مداحان گران قدر «حاج حمید منتظر» از تهران و «حاج حسین قدوسی (عندلیب مازندرانی)» از بهشهر مازندران می‌شنویم. ان شاءالله این اثر مقبول درگاه خدای تعالی و مورد استقبال دوستداران اهل بیت رسول الله - صلی الله علیه و آله و سلم - قرار گیرد.

اولین نمونه این مجموعه را به دلیل وجود ذکر صلوات، با چاووش خوانی‌ای مربوط به سفر کربلا که در گوشه درآمد دستگاه چهارگاه توسط حسین قدوسی اجرا شده، به عنوان مقدمه آغاز نموده‌ایم. اشعار این چاووش خوانی معمولاً در بیشتر مناطق

ایران به همین شکل اجرا می‌شود. در نمونه دوم که شامل مولودی پیامبر اکرم - صلی الله علیه و آله و سلم - و امام صادق - علیه‌السلام - با شعری از «غلامرضا سازگار» است، اجرای حمید منتظر در فضای آواز بیات اصفهان را می‌شنویم که بیشتر متمایل به گام مینور موسیقی غرب است و در

انتها فضایی کاملاً ایرانی به خود می‌گیرد و در گوشه‌های بیات راجع و درآمد اجرا می‌شود. ایشان در این قطعه به آواز دشتی و گوشه نیشابورک (از گوشه‌های دستگاه‌های نوا و ماهور) اشاره می‌کند که در کل فضای جالبی دارد.

مولودی دیگری از حضرت رسول - صلی الله علیه و آله و سلم - و حضرت امام صادق - علیه‌السلام - و قطعه سوم این مجموعه است که توسط حسین قدوسی در دستگاه نوا اجرا شده و در ادامه علاوه بر اشاره به گوشه درآمد دستگاه سه‌گاه وارد فضای آواز افشاری می‌شود و از آن جا با اشاره به گوشه درآمد آواز ابوعطا وارد این آواز می‌شود و تا پایان در گوشه‌های حجاز و درآمد آن سیر می‌کند. در ادامه اجرای دیگری از مولودی خوانی حضرت ختمی مرتبت - صلی الله علیه و آله و سلم - و رئیس مکتب تشیع - علیه‌السلام - با شعری از غلامرضا سازگار توسط حمید منتظر در گوشه‌های درآمد،

۱

**چاووش خوانی
دستگاه چهارگاه**

به میم اول نام محمدی صلوات (گوشه درآمد)
به دال دایره دین احمدی صلوات (گوشه درآمد)
به ابن عم نبی شاه اولیا صلوات (گوشه درآمد)
به شاه قب طلا حضرت رضا صلوات (گوشه درآمد)
چه کربلاست که آدم به هوش می آید (گوشه درآمد)
صدای ناله زینب به گوش می آید (گوشه درآمد)
چه کربلاست که بوی عبیر می آید (گوشه درآمد)
صدای ناله طفل صغیر می آید (گوشه درآمد)
چه کربلاست که بوی گلاب می آید (گوشه درآمد)
صدای ناله زین العباد می آید (گوشه درآمد)

۳

**مولودی پیامبر اکرم و امام صادق علیهما السلام
دستگاه نوا، آواز افشاری و آواز ابوعطا**

مقام و قدر تو را کس نمی کند ادراک (گوشه درآمد دستگاه نوا)
به غیر ذات خداوندگار قادر پاک (گوشه درآمد دستگاه نوا)
به عید میمنت افزایت ای نبی کریم (گوشه نیشابورک دستگاه نوا)
بتان به روی فتادند و بت پرست هلاک (گوشه نیشابورک دستگاه نوا)
شداز تولد پاکت خموش آتش فارس (گوشه نیشابورک دستگاه نوا)
بنای محکم کسری ز مقدمت شد چاک (گوشه نیشابورک دستگاه نوا)
به یمن مقدم نور و ظهور تو گردید (گوشه نهفت دستگاه نوا)
به یمن مقدم نور و ظهور تو گردید (گوشه نهفت دستگاه نوا)
به پا بنای تمامی چه انجم و افلاک (اشاره ای به گوشه درآمد دستگاه سه گاه)
بگشت خشک به عید تو بحر ساوه ولی (ورود به آواز افشاری)
ز شوق وصل تو شد دیدگان جان نمناک (گوشه درآمد آواز افشاری)
به کعبه جمله قنادیل شد چو مه روشن (گوشه درآمد آواز افشاری)
ز نور روی منیر تو سید لولاک (ورود از گوشه درآمد آواز افشاری به گوشه درآمد آواز ابوعطا)

به عید احمد و میلاد جعفر صادق (گوشه حجاز آواز ابوعطا)
تو شاد باش، به میلادشان مشو غمناک (گوشه حجاز آواز ابوعطا)
ندیده چشم خرد بعد احمد مرسل (گوشه حجاز آواز ابوعطا با فرود به گوشه درآمد)
رئیس مذهب و مکتب چنان تویی چالاک (گوشه حجاز آواز ابوعطا با فرود به گوشه درآمد)
تویی که شافع جرمی گناهکاران را (گوشه حجاز آواز ابوعطا)
منم که دست ز دامان تو را کشم حاشاک (گوشه حجاز آواز ابوعطا)
امید آنکه کنداز می طهورم مست (فرود به گوشه درآمد)
امید آنکه کنداز می طهورم مست (گوشه حجاز آواز ابوعطا)
علی ولی خدا، نی عدو ز باده تاک (فرود به گوشه درآمد)
به یاد حافظ شیرین سخن بگو «عنقا» (گوشه حجاز آواز ابوعطا با فرود به گوشه درآمد)
«گرم تو دوستی از دشمنان ندارم باک» (فرود به گوشه درآمد)

عباس عنقا

۲

**مولودی پیامبر اکرم و امام صادق علیهما السلام
آواز بیات اصفهان (متمایل به گام مینور)**

ای روح صداقت از دم تو
ای گوهر علم از یم تو
ز بینده توست نام صادق
الحق که تویی امام صادق
بر هر سخنت ارادت علم
در هر نفست ولادت علم
میلاد تو ای ولی سرمد
شد روز ولادت محمد
در هفدهم ربیع الاول
شد نور تو بر زمین محول
از صبح ازل امام علمی
تا شام ابد تمام علمی
دانش ز دم تو راست قامت
استاد علوم تا قیامت
قرآن به دم تو خو گرفته
ایمان ز تو آبرو گرفته
با نطق تو زنده تا قیامت
توحید و نبوت و امامت
ای در دهنت زبان قرآن
قرآن همه جان، تو جان قرآن (تا این بیت در فضای گام مینور اجرا شده است)
روید چو به بوستان شقایق (گوشه نیشابورک)
از لعل لب در حقایق (گوشه نیشابورک)
وصف تو همواره بر لب ماست (فرود به گوشه درآمد آواز بیات اصفهان)
راه و روش تو مکتب ماست (گوشه درآمد آواز بیات اصفهان)
با تو همه جا مدینه ماست (گوشه بیات راجع)
این گفت تو نقش سینه ماست: (گوشه بیات راجع)
«هر که شمرد سبک صلاتش (گوشه بیات راجع)
فردا نبود ره نجاتش» (فرود به گوشه درآمد)

غلامرضا سازگار

۵

مولودی حضرت زینب سلام الله علیها

آواز اشاری

خانۀ فاطمه آن روز تماشایی بود (گوشۀ درآمد)
 که فضا جلوه گر از آیت زیبایی بود (گوشۀ درآمد)
 در بهاری که نسیمش نفس جبریل است (گوشۀ درآمد)
 گل ناز دگری رو به شکوفایی بود (گوشۀ درآمد با اشاراتی به گوشه فیلی)
 خانه‌ای را که خدا جلوه عصمت بخشید (گوشۀ جامه دران)
 در و دیوار پر از نقش شکیبایی بود (اشاراتی به گوشه فیلی)
 تا بیایند به تبریک محمد جبرئیل (گوشه بیات راجع)
 با ملائک همه در حال صفا آری بود (ورود به گوشه درآمد آواز بیات اصفهان)
 به خدا چشم خدا دست خدا وجه خدا (گوشه جامه دران در اوج)
 ز جگر گوشه خود گرم پذیرایی بود (گوشه درآمد)
 تا که قنقارۀ او را به بر آورد حسن (گوشه عراق)
 حالتی رفت در آنجا که تماشایی بود (گوشه عراق)
 ساکت از گریه نشد تا که حسینش نگرقت (گوشه جامه دران در اوج)
 این دو را چون که ز آغاز شناسایی بود (فرود به گوشه درآمد)
 دختری داشت در آغوش محبت زهرا (گوشه عراق)
 که سراپا همه آینه زیبایی بود (فرود به گوشه درآمد)
 دختری داشت سراپای همانند علی (گوشه عراق)
 زینبی داشت که ذاتش همه زهرا بی بود (گوشه جامه دران)
 پنج تن آل عبا در دو جهان آقائند (گوشه جامه دران)
 وز شرف زینبشان وارث آقایی بود (فرود به گوشه درآمد)
 پنج معصوم به او معرفت آموخته‌اند (گوشه عراق)
 که ز ایمان و یقین در خور یکتایی بود (گوشه عراق)
 و صفا او عالمۀ غیر معلم شده است (گوشه عراق)
 تا به این مرتبه‌اش پایه دانایی بود (فرود به گوشه درآمد)
 بود از صبر و رضانابیه خاص امام (گوشه درآمد)
 نامم او را که به این قدر توانایی بود (فرود در گوشه جامه دران)

سید رضا مؤید

۴

مولودی پیامبر اکرم و امام صادق علیهما السلام

دستگاه چهار گاه

ز یک مشرق نمایان شد دو خورشید جهان آرا (گوشه درآمد)
 که رخت نور پوشانند بر تن آسمان‌ها را (گوشه درآمد)
 دو مرآت جمال حق، دو دریای کمال حق (گوشه درآمد)
 دو نور لایزال حق، دو شمع جمع محفل‌ها (گوشه درآمد)
 دو وجه الله ربانی، دو سر الله سبحانی (گوشه زابل در اوج)
 دو رخسار سماواتی، دو انسان خدا سیما (گوشه زابل در اوج)
 دو عیسی دم، دو موسی ید، دو حسن خالق سرمد (گوشه زابل در اوج)
 یکی صادق یکی احمد یکی عالی یکی اعلا (گوشه زابل در اوج)
 یکی بنیان گر مکتب، یکی آرنده مذهب (گوشه مویه)
 یکی انوار را مشعل، یکی اسرار را گویا (گوشه مویه)
 یکی از مکه، انوار رخس تابید در عالم (گوشه زابل)
 یکی شد در مدینه آفتاب طلعتش پیدا (فرود به درآمد با اشاره‌ای به دستگاه سه‌گاه)
 یکی نور نبوت را به دل‌ها تاقت تا محشر (گوشه مویه در اوج)
 یکی نور ولایت را ز نو کرد از دمش احیا (فرود به گوشه درآمد)
 رسد آوای قال الصادق و قال رسول الله (گوشه مخالف)
 به گوش اهل عالم تا که این عالم بود بر پا (گوشه مخالف)
 یکی جان گرمی در دو جسم پاک و پاکیزه (گوشه مخالف)
 دو تن اما چو ذات پاک یکتا هر دو بی هم‌تا (گوشه مخالف)
 محمد کیست؟ جان جان عالم خلقت (گوشه مویه در اوج)
 که گر نازی کند، در هم فرو ریزد همه دنیا (فرود به گوشه درآمد)
 محمد کیست؟ روح پاک کل انبیا در تن (گوشه حصار)
 که حتی در عدم بودند بی او انبیا یک جا (فرود به گوشه درآمد)

غلامرضا سازگار

۶

مدح حضرت معصومه سلام الله علیها

دستگاه شور و آواز ابو عطا

مرغ دل‌م راهی قم می‌شود (گوشه درآمد دستگاه شور)
 در حرم امن تو گم می‌شود (گوشه درآمد دستگاه شور)
 عمه سادات سلام علیک (ورود به گوشه درآمد آواز ابو عطا)
 روح عبادات سلام علیک (گوشه درآمد آواز ابو عطا)
 کوثر نوری به کویر قمی (گوشه حجاز آواز ابو عطا)
 آب حیات دل این مردمی (فرود به گوشه درآمد آواز ابو عطا)
 عمه سادات بگو کیستی؟ (اشاره به گوشه درآمد آواز دشتی)
 فاطمه یا زینب ثانیستی؟ (گوشه حجاز آواز ابو عطا)
 از سفر کرب و بلا آمدی؟ (فرود به گوشه درآمد آواز ابو عطا)
 یا که به دیدار رضا آمدی؟ (گوشه درآمد آواز ابو عطا)

۹

مرثیه امام حسن عسگری علیه السلام

آوازهای ابوعطا و دشتی

ای نخل ریاض علوی برگ و برت سوخت (گوشه‌های حجاز و درآمد آواز ابوعطا)
 از آتش بیداد ز پا تا به سرت سوخت (گوشه درآمد آواز ابوعطا)
 ای یازدهم اختر پر نور و لایط (گوشه‌های حجاز و درآمد آواز ابوعطا)
 خورشید ز هجر رخ همچون قمرت سوخت (گوشه درآمد آواز ابوعطا)
 ای پاره قلب نبی و زاده زهرا (اشاره به گوشه درآمد آواز دشتی)
 از آتش زهر ستم و کین جگرت سوخت (گوشه درآمد آواز ابوعطا)
 از داغ جهان سوز تو در دشت محبت (گوشه یتیمک آواز ابوعطا)
 چون لاله سوزان دل مهدی پسرت سوخت (فروید به گوشه درآمد آواز ابوعطا)
 چون مشعل افروخته در سوگ و عزایت (گوشه درآمد آواز دشتی)
 ای وای دل مهدی نیکوسیرت سوخت (گوشه یتیمک آواز ابوعطا)
 ای وای دل مهدی نیکوسیرت سوخت (گوشه درآمد آواز ابوعطا)
 در فصل شباب از ستم و کینه دشمن (گوشه درآمد آواز دشتی)
 چون شمع شبافروز ز پا تا به سرت سوخت (گوشه درآمد آواز دشتی)
 ای جان جهان «حافظی» سوخته دل گفت (گوشه درآمد آواز ابوعطا)
 قلب همه از داغ دل پر شرت سوخت (گوشه درآمد آواز ابوعطا)

محسن حافظی

۷

نوحه حضرت معصومه سلام الله علیها

آواز ابوعطا

رفت از جهان نور دل موسی بن جعفر (گوشه درآمد با اشاره به گوشه حجاز)
 معصومه جان داد و ندید آخر برادر (گوشه درآمد با اشاره به گوشه حجاز)
 و او یلتا و او یلتا (گوشه درآمد)
 نور دل خیرالنسا (گوشه درآمد)
 چون مادرش چون مادرش زهرا جوان بود (گوشه درآمد با اشاره به گوشه حجاز)
 در سینه‌اش در سینه‌اش غم‌ها نهان بود (گوشه درآمد با اشاره به گوشه حجاز)
 و او یلتا و او یلتا (گوشه درآمد)
 نور دل خیرالنسا (گوشه درآمد)

۱۰

مرثیه امام حسن عسگری علیه السلام

دستگاه ماهور

در نگاهت غروب دلتنگی (گوشه درآمد)
 آسمانی پر از شفق داری (گوشه درآمد)
 گرد پیری نشسته بر رویت (گوشه کرشمه)
 ای جوان غریب حق داری (گوشه کرشمه)
 همدم لحظه‌های تنهاییت (گوشه حصار ماهور)
 می شود اشک‌های پنهانی (گوشه حصار ماهور)
 تب محراب و بغض سجاده (گوشه آذربایجانی)
 تا سحر سجده‌های بارانی (اشاره به گوشه درآمد آواز بیات ترک)
 خاطری خسته و پریشان است (گوشه درآمد در اوج)
 شهر دلگیر سایه‌ها داری (گوشه درآمد)
 ماه غربت نشین سامرا (گوشه فیلی)
 در دل خود گلایه‌ها داری (گوشه فیلی)
 هر دوشنبه غبار دلتنگی (گوشه آذربایجانی)
 کوچه کوچه دیار دلتنگی (فروید به گوشه درآمد)
 قاصدک‌ها خبر می آوردند (گوشه درآمد)
 از تو و روزگار دلتنگی (گوشه درآمد)
 ابرها را به گریه می آورد (گوشه درآمد در اوج)
 ندبه‌هایی که در قنوت بود (گوشه درآمد در اوج)
 بگو آقا بگو کدام اندوه (گوشه درآمد در اوج)
 راز تنهایی و سکوت بود (گوشه درآمد در اوج)
 روز جمعه به وقت دلتنگی (گوشه فیلی)
 می‌روی از دیار غم‌اما (گوشه فیلی)
 صبح یک جمعه می‌رسد از راه (گوشه فیلی)
 وارث سرخی شقایق‌ها (فروید به گوشه درآمد)

یوسف رحیمی

۸

مدح امام حسن عسگری

ای سامرهات قبله دل کعبه جان‌ها (گوشه درآمد دستگاه نوا)
 ای سفره احسان تو پیوسته جهان‌ها (گوشه درآمد دستگاه نوا)
 ای عبد خداوند و خداوند زمان‌ها (فروید به گوشه درآمد آواز بیات اصفهان)
 ای پایه قدر و شرف فوق مکان‌ها (گوشه درآمد آواز بیات اصفهان)
 آگاه ز اسرار عیان‌ها و نهان‌ها (گوشه‌های درآمد دستگاه نوا و آواز بیات اصفهان)
 کوتاه به مدح تو و وصف تو زبان‌ها (گوشه درآمد آواز بیات اصفهان)
 در وصف تو اشیاء زباند زباند (گوشه نعت دستگاه نوا)
 جز مدح تو را خلق نخوانند نخوانند (گوشه نیشابورک دستگاه نوا)
 گل‌های جنان بی تو خزانند خزانند (گوشه درآمد آواز بیات اصفهان)
 با آنکه مقام تو ندانند ندانند (گوشه درآمد آواز بیات اصفهان)
 پیوسته روانند روانند روانند (گوشه درآمد آواز بیات اصفهان با اشاره به گوشه عشاق)
 تا دور مزار تو بگردند روان‌ها (گوشه درآمد آواز بیات اصفهان)
 تو در گرانمایه ده بحر کمالی (گوشه درآمد آواز بیات اصفهان در اوج)
 تو مهر فروزان سماوات جلالی (گوشه درآمد آواز بیات اصفهان در اوج)
 تو عبد، ولی عبد خداوند جمالی (گوشه درآمد آواز بیات اصفهان با اشاره به گوشه شوشتری در اوج)
 احمد رخ و حیدر ید و صدیقه خصالی (گوشه درآمد آواز بیات اصفهان در اوج)
 دوم حسن از حسن خدای متعالی (گوشه عشاق آواز بیات اصفهان)
 ای شاهد حسن از لت چشم زمان‌ها (فروید به گوشه درآمد آواز بیات اصفهان در اوج)

غلامرضا سازگار

در زمره حضور

آشنایی اجمالی با زندگی آیت الله العظمی حاج آقا مجتبی تهرانی

محمد حسینی

شده بود. محلی برای جمع شدن قشر خاصی از جوانان و تا حدودی پایه سن گذاشته‌ها. جوانانی که در همین جلسات با هم آشنا شده بودند و چند سال بعد با همسرانشان به جلسه می آمدند؛ تا بعد از جلسه سر کوچه منتظر همسرشان که از در قسمت زنانه جلسه می آمد بمانند. چند سال بعد هم فرزندان همدیگر را در همین جلسات می دیدند که حالا از اواسط مجلس سر بر پای پدر خوابشان می برد.

مخاطبان جلسه حاج آقا مجتبی را در جای دیگری نمی توانستی پیدا کنی، مرد و زنی که از ابتدای جلسه تانتهها تنها صدای گریه خبر از حضورشان می داد و در پایان جلسه از در مدرسه نور تا سر کوچه و خیابان ایران، سر در گریبان داشتند و هنوز ته مانده های هق هق گریه توسل شان شنیده می شد، و در همین بین حاج آقا با همان عبا پیچیده بر خود و سر به زیر، تنها و بدون حلقه مریدان از میان شان می گذشت. جلسه که تمام می شد ترافیک خیابان ایران بند می آمد؛ چون تازه دوستان قدیمی همدیگر را پیدا کرده و صحبت شان گل می کرد. جالب این که اختلافات سیاسی هم مانع از این همدلی های گرم نمی شد؛ تنها تفاهت و این بود که در ایام انتخابات که کری خوانی های سیاسی رواج می یافت، در حلقه دوستان جلسه هم همین بحث ها بود و گاه از سخنان همان شب حاج آقا، تأییدی بر مواضع سیاسی شان پیدا می کردند؛ تا در این مناظرات دوستانه بهره ببرند.

مراسم تشییع پیکر مطهر حضرت آیت الله حاج آقا مجتبی تهرانی ساعت هشت صبح روز پنجشنبه، ۱۴ دی ماه ۱۳۹۱ ش. همزمان با ربیع حسینی از مدرسه عالی شهید مطهری واقع در میدان بهارستان آغاز شد و رهبر معظم انقلاب، حضرت آیت الله خامنه ای بر پیکر این عالم ربانی اقامه نماز کردند. ■

پیام تسلیت رهبر معظم انقلاب در پی درگذشت

مرحوم آیت الله مجتبی تهرانی

در پی ارتحال آیت الله حاج آقا مجتبی تهرانی، رهبر انقلاب اسلامی در پیام تسلیتی درگذشت این عالم عامل ربانی و معلم اخلاق را ضایعه ای برای حوزه علمیه و روحانیت و جامعه مذهبی تهران خواندند و این مصیبت را به بازماندگان بیت شریف ایشان تسلیت گفتند. متن پیام به این شرح است:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

با تأسف و تأثر فراوان، خبر درگذشت عالم عامل ربانی، مرحوم آیت الله آقای حاج آقا مجتبی تهرانی -رحمة الله علیه - را دریافت کردم. این حادثه ناگوار، ضایعه ای برای حوزه علمیه و روحانیت و جامعه مذهبی تهران و به ویژه ارادتمندان و شاگردان ایشان و جوانانی است که از مجالس پرفیض و درس های سازنده این معلم اخلاق بهره می بردند. اینجانب تسلیت صمیمانه خود را به آن بیت شریف و بازماندگان، به ویژه اخوی بزرگوار و نیز به همسر مكرم و آقازادگان ارجمند و دیگر بازماندگان این بیت شریف تقدیم داشته، علو درجات آن فقید سعید را از خداوند متعال مسئلت می نمایم. سید علی خامنه ای
دی ماه ۱۳۹۱

ائمه هدی -علیهم السلام- تکمیل کند و هم از تربیت استاد خویش بی بهره نماند؛ اما حضرت امام به ایشان امر کردند که به ایران برگردد و در تهران حضور داشته باشند. ایشان نیز در سال ۱۳۴۹ ش. به زادگاه خود بازگشت و از زمان بازگشت به تهران، تا پیروزی انقلاب، ضمن اقامه جماعت در مسجد جامع بازار، تدریس سطوح عالی خود را در مدارس علمیه تهران آغاز کردند و هدایت جوانان انقلابی را به دست گرفتند؛ از جلسات بسیار محرمانه با برخی انقلابیون فعال تا جلسات عمومی اخلاق که در برخی مقاطع زمانی به دلیل ممانعت حاکمیت وقت، تعطیل می شد.

حضور در بازار تهران و هدایت و رهبری مردم کوچه و بازار، از اهم فعالیت های معظم له پیش از انقلاب بود. حضور عادی ایشان در تهران و فعالیت های مخفی در راهنمایی و رهبری مجاهدان انقلابی، آن قدر مفید و مؤثر بود که هنوز هم برکات آن در میان اهالی تهران، باقی و جاری است.

بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، ایشان به فرموده خودشان، با دعا به درگاه خدای متعال و توسل به حضرات معصومین -علیهم السلام- خود را از قبول مسئولیت های آشکار کنار کشیدند و با حضور در صحنه نیروسازی برای انقلاب،

همچنان به صورت گمنام و مؤثر به تربیت نیروهای جوان و کارآمد برای انقلاب اسلامی پرداختند. جلسات درس خارج ایشان مملو از طلاب سطوح عالی بود که برای انجام وظیفه به تهران آمده بودند و از فضای علمی قم فاصله داشتند. این جلسات بسیاری از فضلا را به خود جذب کرد و حسرت دوری از فضای علمی قم را به رضایت و شکرگزاری شرکت در این جلسات علمی تبدیل نمود.

همچنین جلسات عمومی اخلاق و معارف اسلامی که قبل از انقلاب نیز برپا بود و از سال ۱۳۵۶ ش. به طور منظم و هفتگی دائر می شد، حلقه جمعی برای علاقه مندانی بود که بی صبرانه و مشتاقانه به دنبال معارف عمیق اسلام بودند.

حضرت آیت الله العظمی حاج آقا مجتبی تهرانی سرانجام پس از یک عمر زحمت در راه ترویج زندگی معنوی و سلوک الی الله در ۱۳ دی ماه ۱۳۹۱ ش. یک ساعت پس از بامداد، به دیار باقی شتافت.

«محمدباقر تهرانی» در یادداشتی که به بهانه شب هفتم استاد در «خبر آنلاین» منتشر کرده می نویسد: «شیرینی جلسات حاج آقا مجتبی تنها به مباحث اخلاقی و عرفانی نبود، به توسلات دلنشین آخر جلسه که با نوحه خوانی های گرم «حاج احمد چینی» ختم می شد هم خلاصه نمی شد. بخش زیادی از جذابیت جلسات حاج آقا مجتبی تهرانی به این بود که این جلسات تبدیل به یک پاتوق فرهنگی

حضرت «آیت الله العظمی حاج آقا مجتبی تهرانی» در سال ۱۳۱۶ ش. در تهران به دنیا آمد. حاج آقا مجتبی در خانواده ای از اهل علم و معرفت متولد شد. پدر ایشان مرحوم «آیت الله میرزا عبدالعلی تهرانی»، از شاگردان مرحوم «حاج شیخ عبدالکریم حائری یزدی»، فقیهیه مجاهد و عارفی بزرگ بود که در زمان حکومت رضا شاه، همراه با مرحوم «آیت الله شاه آبادی» در مسجد جامع بازار تهران اقامه جماعت می کرد. ایشان ضمن همراهی و رفاقت بسیار، در امر آموزش و پرورش سالکان الی الله اهتمام ویژه ای داشتند. حضرت آیت الله حاج آقا مجتبی تهرانی تحصیل در علوم دینی و اشتغال به علوم حوزوی را از دوران کودکی آغاز کرد. ایشان در تحصیل علوم، حدیث فوق العاده ای داشت و با هدایت و ارشاد پدر بزرگوار خود، برای مدت چهار سال به مشهد مهاجرت کرد و در سایه الطاف حضرت علی بن موسی الرضا -علیه السلام- مشغول به گذراندن سطح گردید و از محضر استادان برجسته ای چون «ادیب نیشابوری» بهره برده؛ سپس به قم مهاجرت کرد تا در حوزه نوپای آن دیار، که به تازگی اهل علم از جهان تشیع را به سوی خود جذب می کرد، حضور یابد و سطوح عالی دروس حوزوی را نیز به اتمام برساند.

حضرت آیت الله حاج آقا مجتبی تهرانی پس از اتمام دروس سطح در سنین نوجوانی به محضر علمی بزرگانی چون «امام خمینی (ره)»، مرحوم «آیت الله العظمی بروجرودی»، «آیت الله العظمی گلپایگانی» و مرحوم «علامه طباطبایی» راه یافت. ایشان با نبوغ و پشتکاری که از خود نشان دادند، در جوانی به درجه اجتهاد رسیده و در حلقه نزدیکان حضرت امام خمینی (ره) قرار گرفتند. مقبولیت علمی ایشان نزد استاد خویش، به اندازه ای بود که حضرت امام به طلبه خوش فکر و جوان خود اجازه داد تا تقریرات و نوشته جات درس «بیع شان را جمع آوری و به صورت یک اثر مستقل منتشر کند. ایشان در همین ایام، کتاب «مکاسب محرمة» حضرت امام و همچنین دو جلد «سائل اصولی» ایشان را تنظیم و منتشر کردند.

پس از رحلت مرجع بزرگ شیعیان، حضرت «آیت الله العظمی بروجرودی»، امر خطیر مرجعیت متوجه حضرت امام شد؛ ایشان شاگرد فاضل خود، یعنی حاج آقا مجتبی تهرانی را به جمع آوری فتاوا و تنظیم اولین نسخه از رساله عملیه و مناسک حج خویش مأمور کرد. این رساله در همان ایام چاپ شد و در دسترس مقلدان قرار گرفت. حضرت استاد برای انجام این امر مهم، ضمن بهره گیری از دست نوشته های متعدد استاد خویش، با ایشان هم بحث شد و رساله ای دقیق و علمی آماده کرد. این رساله از دقیق ترین رساله های منسوب به امام خمینی (ره) است. آنچه تا به حال گزارش شد، مربوط به اقدامات استاد قبل از ۲۵ سالگی است. ایشان علاوه بر یادگیری فقه و اصول در محضر استادی بدیل خود، چندین سال نیز از مشرب اخلاقی و عرفانی آن عارف کامل و عالم ربانی سیراب و با دیدگاه های اجتماعی و سیاسی امام امت به خوبی آشنا شد.

سه سال بعد از تبعید امام خمینی (ره) از کشور، حضرت آیت الله تهرانی نیز به نجف رفت؛ تا هم سیر معنوی خود را در سایه فیوضات امیرالمؤمنین و دیگر